

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Črt Podlogar

**Oblikovanje političnih preferenc v polariziranih družbah:
študentsko gibanje in chavizem v Venezueli**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Črt Podlogar

Mentor: doc. dr. Samo Uhan

**Oblikovanje političnih preferenc v polariziranih družbah:
študentsko gibanje in chavizem v Venezueli**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

»Levica se je vrnila in je edina pot, s katero se lahko rešimo iz brezna v katerega nas je potopila desnica. Socializem gradi, kapitalizem uničuje.«

Hugo Rafael Chávez Frías

Oblikovanje političnih preferenc v polariziranih družbah: študentsko gibanje in chavizem v Venezueli

Politična participacija mladih in faktorji, ki najbolj vplivajo na formiranje njihovih političnih preferenc so že dalj časa pod drobnogledom družboslovnih raziskovalcev. Če dominantni trendi v razvitih zahodnih demokracijah namigujejo na upadanje zanimanja za politiko in naraščajočo politično apatijo med mladimi, je situacija v Venezueli povsem drugačna. Venezuela je v zadnjih dveh desetletjih postala politično izjemno polarizirana in politični akterji na obeh polih skušajo aktivno mobilizirati volilno telo. Razlog za unikatnost Venezuele je nivo političnega boja, ki se tam odvija. V bitki med Chavismom in njegovo politično opozicijo namreč ne gre le za različne politične ideologije ampak se na političnem parketu spopadata dva različna pristopa do oblikovanja družbe, politike in gospodarstva. Na eni strani na mlade apelira chavizem s svojim ideološkim konceptom bolivarske revolucije in socializma 21. stoletja, na drugi strani pa se opozicija bori za obstoj modernega neoliberalnega kapitalističnega modela predstavniške demokracije. V takšnem polariziranem družbenopolitičnem okolju so mladi bolj vključeni v politično dogajanje, polarizacija in fenomen chavizma pa proizvajata tudi nekatere za družboslovno raziskovanje zanimive anomalije.

KLJUČNE BESEDE: politična participacija, politične preference, Chavez, chavizem, Venezuela.

Formation of political preferences in polarized societies: the student movement and Chavismo in Venezuela

Political participation of youth and factors that influence the formation of political preferences among young people have been in the limelight of social research for some time now. If dominant trends in developed Western liberal democracies hint at decreased interest in politics and increasing trends of political apathy among youth, Venezuela presents us with an entirely different image. Latin America in general, and Venezuela in particular, have seen extreme political polarization in the recent decades, where political actors from both poles are going out of their way in attempts to mobilize the voters. The main reason why Venezuela can be considered unique in terms of understanding political mobilization of youth is the nature of its political confrontation. The standoff between Chavismo and its political opposition goes beyond political ideologies as two distinctly different approaches to the formation of society, politics and economy. Chavismo has made its appeal through its ideological construct of the Bolivarian revolution and the 21st century socialism while the opposition promotes the modern neoliberal capitalist model of representative democracy. In this polarized environment the youth participates in politics more actively and polarization along with Chavismo also generates many interesting sociopolitical anomalies.

KEY WORDS: political participation, political preferences, Chavez, chavismo, Venezuela.

KAZALO

1	<u>UVOD</u>	8
1.1	ZAKAJ VENEZUELA?	8
1.2	NAMEN IN STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA	11
2	<u>METODOLOGIJA</u>	14
2.1	UPORABLJENI METODOLOŠKI PRISTOPI	14
2.2	ANKETNA RAZISKAVA	14
2.3	POPULACIJA VKLJUČENA V RAZISKAVO	16
2.4	INFORMACIJE O ANKETNEM VPRAŠALNIKU	16
3	<u>DRUŽBENOPOLITIČNI KONTEKST</u>	19
3.1	PAKT NEPREMIČNE TOČKE IN <i>CARACAZO</i>	19
3.2	VOJAŠKI UDAR POD VODSTVOM CHAVEZA	21
3.3	CHAVEZOVO PREDSEDOVANJE	22
3.3.1	PREDSEDNIŠKE VOLITVE 1998	23
3.3.2	ZMerno obdobje (1999–2000)	24
3.3.3	Obdobje radikalizacije (2001–2004)	25
3.3.4	UVAJANJE NOVEGA EKONOMSKEGA MODELA (OD 2005 DALJE)	27
3.4	CHAVIZEM KOT IDEOLOGIJA	28
3.4.1	CHAVIZEM	28
3.4.2	GOSPODARSKI UČINKI CHAVIZMA	29
4	<u>POLITIČNA PARTICIPACIJA V VENEZUELI</u>	31
4.1	TRENDI VOLILNE UDELEŽBE V OBDOBJU CHAVEZOVEGA PREDSEDOVANJA	31
4.2	VOLILNA UDELEŽBA POPULACIJE RAZISKAVE	32
5	<u>OBLIKOVANJE POLITIČNIH PREFERENC</u>	36
5.1	POLITIČNA PRIPADNOST POPULACIJE ANKETE	36
5.2	VPLIV SOCIALNEGA KAPITALA (DRUŽINA IN PRIJATELJI)	42
5.3	VLOGA MEDIJEV	49
5.4	VLOGA IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA	52
5.5	VLOGA EKONOMSKEGA STATUSA	58
5.6	VPLIV ZADOVOLJSTVA	63
5.7	VPLIV PERCEPCIJE STANJA V DRŽAVI	69
6	<u>VPLIV POLITIČNE PREFERENCE NA STOPNJO POLITIČNE PARTICIPACIJE</u>	75

7	<u>UGOTOVITVE</u>	80
7.1	METODOLOGIJA RAZISKAVE	80
7.2	INTERPRETACIJA PRIDOBLENIH REZULTATOV	83
8	<u>VIRI IN LITERATURA</u>	91
9	<u>PRILOGE</u>	93
9.1	PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK (SLOVENSKI PREVOD)	93
9.2	PRILOGA B: ANKETNI VPRAŠALNIK (IZVIRNIK V ŠPANŠČINI)	100

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: <i>Volilna udeležba analizirane populacije na referendumu za neskončno izvolitev</i>	26
Tabela 4.2: <i>Volilna udeležba populacije ankete na predsedniških volitvah leta 2006</i>	26
Tabela 4.3: <i>Napovedana volilna udeležba analizirane populacije na parlamentarnih volitvah septembra 2010</i>	27
Tabela 5.1: <i>Ideološka opredelitev analizirane populacije</i>	31
Tabela 5.2: <i>Opredelitev analizirane populacije do aktualne vlade</i>	32
Tabela 5.3: <i>Podpora anketne populacije političnim strankam</i>	34
Tabela 5.4: <i>Razmerje med opredelitvijo do vlade in frekvenco pogovorov s starši</i>	37
Tabela 5.5: <i>Razmerje med opredelitvijo do vlade in pogostostjo pogovorov s prijatelji</i>	38
Tabela 5.6: <i>Razmerje med opredelitvijo do vlade in tem koliko prijateljev deli politično prepričanje respondentov</i>	39
Tabela 5.7: <i>Opredelitev do vlade v razmerju do kako pomembnosti ideologije drugih ljudi za respondente</i>	41
Tabela 5.8: <i>Opredelitev do vlade v razmerju do politične ideologije respondentovih staršev</i>	42
Tabela 5.9: <i>Respondentova ocena dela aktualne vlade glede na univerzo, ki jo obiskuje</i>	48
Tabela 5.10: <i>Deleži politične ideologije respondentov razdeljeni po univerzah</i>	49
Tabela 5.11: <i>Dohodkovni razredi respondentov razporejeni po univerzah</i>	51
Tabela 5.12: <i>Razmerje med oceno dela Huga Chaveza in dohodkom respondenta</i>	53
Tabela 5.13: <i>Razmerje med oceno dela aktualne vlade in dohodkom respondenta</i>	54
Tabela 5.14: <i>Opredelitev do vlade v razmerju do respondentove ekonomske kategorije</i>	56
Tabela 5.15: <i>Opredelitev do vlade v razmerju do respondentovega mnenja o kvaliteti življenja</i>	58
Tabela 5.16: <i>Razmerje med opredelitvijo do vlade in mnenjem o naravi političnih sprememb</i>	60
Tabela 5.17: <i>Razmerje med ekonomsko kategorijo respondenta in mnenjem o naravi političnih sprememb</i>	61
Tabela 5.18: <i>Opredelitev respondentov do vlade v razmerju do mnenja o stopnji demokratičnosti v državi</i>	65
Tabela 5.19: <i>Opredelitev respondentov do vlade v razmerju do njihovega mnenja o stopnji brezposelnosti v državi</i>	67
Tabela 6.1: <i>Opredelitev do aktualne vlade v razmerju do udeležbe na zadnjih predsedniških volitvah</i>	69
Tabela 6.2: <i>Opredelitev do vlade respondentov v razmerju do udeležbe na referendumu za neskončno izvolitev</i>	70
Tabela 6.3: <i>Opredelitev do vlade respondentov v razmerju do napovedane udeležbe na parlamentarnih volitvah 2010</i>	72

1 UVOD

1.1 Zakaj Venezuela?

V uvodu pričujočega diplomskega dela si nekaj besed vsekakor zasluži vprašanje, zakaj preiskovati formiranje političnih preferenc in trende v politični participaciji študentov v državi kakršna je Venezuela, kljub temu, da je mogoče takšno raziskovalno delo opravljati tudi doma. Navsezadnje imamo politično aktivno študentsko telo tudi v Sloveniji, prav tako obstajajo različne fakultete in univerze, kjer bi bilo mogoče preiskovati različne trende v formiranju političnih preferenc. Težava pri raziskovanju formacije političnih preferenc v Sloveniji in tudi zahodnih liberalnih demokracijah nasploh je predvsem trend politične apatije in vse višja volilna abstinenca ne le študentov kot volilnega telesa ampak volivcev kot takšnih. Bolivarska republika Venezuela že na prvi pogled kaže povsem drugačno sliko.

Eden od razlogov, da sem se odločil za opravljanje raziskave v Venezueli so nekateri nedavni trendi na področju politične participacije, kjer v obdobju Chavezovega predsedovanja državi lahko spremljamo vse bolj intenzivno mobilizacijo revnejših slojev, ki pred nastopom chavisma niso aktivno sodelovali na volitvah, večina jih ni bila niti registrirana v nacionalni volilni register. Tudi razredna politika, ki se vse bolj izrazito kaže v polariziranem ozračju Venezuele je bila do prihoda Huga Chaveza na oblast relativno slabo prisotna v političnem diskurzu. Politična polarizacija v državi je pripeljala tudi do zanimivega pojava t.i. »opozicijske ideologije«, ki bo bolj podrobno predstavljena kasneje, v osnovi pa predstavlja strnjene vrste ideoloških nasprotnikov chavisma in aktualnega predsednika, znotraj opozicijske ideologije pa so se posamezne ideološke opredelitve strank povsem zabrisale, prav tako relevantnost posameznih predsedniških kandidatov. Desnica v Venezueli je konsolidirala svojo moč z enim samim namenom – z oblasti vreči Huga Chaveza in ustaviti socialistično revolucijo, katere tempo ta narekuje. Še en zanimiv trend, ki se kaže v venezuelskem političnem okolju je tendenca k oblikovanju demokracije, ki temelji na participaciji. Različni socialni programi in programi so-vodenja države, ki jih oblikuje chavistična vlada, so se izkazali za zelo

učinkovite v dviganju participatornega potenciala venezuelskega volilnega telesa. Kljub številnim naporom tako chavistov kot njihove politične in ideološke opozicije v državi pa je Venezuela tudi sicer znana kot država z zelo politično aktivnim prebivalstvom. Dolgo je bila namreč volilna udeležba v Venezueli obvezna, konec osemdesetih let pa so državo že začele pretresati različne gospodarske in politične krize, ki so mobilizirale ljudstvo. Kljub relativno stabilnem obdobju Pakta nepremične točke (*Puntofijo Pact*) od leta 1958 dalje, so se Venezuelci v enem od največjih ljudskih uporov v Latinski Ameriki – *Caracazu* - leta 1989 odpravili na ulice in šele izjemno nasilno posredovanje vojske je ustavilo nemire in proteste. Kljub nasilni reakciji takratne oblasti so se protesti nadaljevali in v devetdesetih letih, pred zmago Chaveza so proteste in demonstracije v državi vsako leto šteli v tisočicah. V tem nemirnem obdobju sta se odvila tudi dva vojaška udara, trend volatilnega političnega dogajanja pa se nadaljuje tudi v obdobju Chavezovega predsedovanja (Lopez-Maya 2002, 202–203).

Venezuela ponuja za družboslovno raziskovanje tudi povsem unikatno priložnost, ki jo drugod na svetu ne moremo spremljati. Družbenopolitični procesi, ki se v Venezueli odvijajo zadnjih 13 let, odkar je na oblasti Hugo Chavez in se bodo najverjetneje nadaljevali vse do leta 2019, v primeru njegove ponovne izvolitve, namreč predstavljajo oblikovanje novega družbenega in ekonomskega modela v državi. Kljub temu, da je bilo Chavezovo predsedovanje državi sprva zelo zmerno in se v neoliberalni ekonomski pristop predhodnih oblasti ni pretirano vmešaval, je danes jasno, da chavisem z bolivarsko revolucijo pod imenom Socializem za 21. stoletje oblikuje povsem novo Venezuelo, spremembe pa obsegajo elektoralni sistem, gospodarstvo, družbo, socialo in državo kot institucijo. Nivo mobilizacije in vključevanja državljanov v različne nove organe in institucije, ki predstavljajo lokalno in regionalno oblast ni primerljiv z nobeno od zahodnih liberalnih demokracij, tako kot niso primerljivi trendi participacije. Kljub temu, da zahod Huga Chaveza obtožuje avtorskega vladanja in poskusov uvedbe diktature v Venezueli se zdi, da Chavez uživa podporo in pozitiven participatorni odziv volivcev, o kakršnem v Evropi ni ne duha ne sluha.

Med poglavitnimi razlogi, zakaj je Venezuela tako privlačna za družboslovno raziskovanje pa je prav gotovo tudi chavisem, kot politična ideologija in politično gibanje. Malo držav na svetu ponuja raziskovalno okolje, kjer lahko aktivno spremljamo spopad neoliberalnega kapitalizma na eni strani in hibridnega socialističnega sistema, zgrajenega na kultu osebnosti Huga Chaveza, na drugi. Chavisem ponuja izjemen vpogled v oblikovanje političnih preferenc revnejših slojev, zaradi po mnenju nekaterih populistične narave mobilizacije, ki jo uporablja Chavez pa chavisem omogoča tudi izjemen vpogled v moč medijev, izobraževalnega sistema in ostalih dejavnikov na oblikovanje političnih preferenc posameznikov, saj so v Venezueli veliko bolj učinkovito implementirani kot orodja mobilizacije (in najverjetneje tudi ideološke indoktrinacije) v primerjavi z evropskimi državami.

Zadnje dejstvo, na katerega ne gre pozabiti pa je tudi, da chavisem kaže tendence, da postane kontinentalno in ne le nacionalno gibanje omejeno na Venezuelo. Chavisem se kot ideologija močno nagiba k širjenju po ostalih državah Latinske Amerike, prvi koraki pa so že opravljeni. Z političnimi zavezniki v drugih državah je Chavez na primer ustanovil investicijsko Banko na jugu (*Bank of the South*), ki vlaga denar v regionalne razvojne projekte in ima sedež v Caracasu. Med političnimi telesi, ki jih je ustanovil Chavez je kontinentalno prisotno Bolivarstvo Amerik (*Bolivarian alliance of the Americas*) in predstavlja le enega od številnih mednarodnih teles, ki so bila ustanovljena pod taktirko chavisma in njegovih latinskoameriških zaveznikov, namen pa je boljša integracija in zблиževanje latinskoameriških držav (Randall *et al* 2007, 226). Chavisem danes morda kot družbenopolitični pojav preiskujemo le v Venezueli, v primeru da Chavezovo ideološko in politično gibanje zmaga še nekaj volilnih obračunov s svojo opozicijo pa se zna zgoditi, da bo chavisem ideološki nasprotnik neliberalnemu kapitalizmu na celotnem kontinentu.

Venezuela je okno v povsem drugačno družbenopolitično okolje, ki nas lahko ogromno nauči o trendih in procesih, ki se odvijajo pri nas doma, hkrati pa nam daje vpogled v procese, ki smo jim v vse bolj homogenem družbenem in političnem ustroju globalne skupnosti vse manjkrat priča – spopadu dveh velikih ideologij. Ne glede na to ali

menimo, da je morda obdobje Chavezove vladavine edinstven družbenopolitični proces, ki ga ne bo mogoče duplicirati ali nadaljevati po Chavezovem odhodu ali pa razumemo chavisem kot vzhajajočo ideologijo, ki se bo širila po Latinski Ameriki kot alternativa neoliberalizmu, je dejstvo, da si Venezuela zasluži pozornost družboslovnih raziskovalcev, neizpodbitno.

1.2 Namen in struktura diplomskega dela

Namen pričujočega diplomskega dela ni postaviti in potrditi oziroma ovreči konkretno izoblikovane hipoteze. Ker je raziskava, ki sem jo opravljal v Venezueli, pilotna raziskava za moje kasnejše delo v okviru magistrskega študija sem želel z raziskavo in kasnejšo analizo pridobljenih rezultatov predvsem ugotoviti, kateri so tisti dejavniki, za katere lahko z gotovostjo trdimo, da vplivajo na oblikovanje političnih preferenc študentov v Venezueli oziroma so pomembni kadar primerjamo različne politične in ideološke identitete teh študentov. Ker je bila raziskava pilotna je eden od poglobitnih namenov raziskave in njene analize tudi ugotoviti pomanjkljivosti v metodološkem pristopu in kritično oceniti uspešnost in zanesljivost anketnega vprašalnika in pridobljenih rezultatov. Pomemben aspekt analize v diplomskem delu so tudi razlike in podobnosti med obema ekstremoma politične opredelitve v Venezueli, torej med chavisti in pripadniki politične opozicije predsedniku Chavezu, tako v procesu oblikovanja političnih preferenc kot tudi v participatornem potencialu obeh skupin. Na podlagi rezultatov sem se kasneje odločil, da v končno analizo različnih političnih ideologij dodam tudi neopredeljene volivce v Venezueli, ki so tam znani pod imenom *Ni-Ni*.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih večjih vsebinskih poglavij – (1) metodologija, (2) družbenopolitični kontekst aktualne situacije v državi, (3) informacije o trendih politične participacije v Venezueli, (4) informacije o procesu oblikovanja političnih preferenc populacije ankete in (5) vpliv političnih preferenc na stopnjo politične participacije.

Metodologija je pomembno vsebinsko poglavje ravno zaradi namena diplomskega dela in ker se velik del ugotovitev ne opira na obstoječe teoretske interpretacije dogajanja v

Venezueli ampak na empirične ugotovitve raziskave, ki sem jo tam opravljal. V metodološkem sklopu so predstavljeni metodološki pristopi uporabljeni v diplomskem delu, informacije o izpeljani raziskavi, informacije o anketirani populaciji in informacije o samem vprašalniku, ki je bil uporabljen za izvedbo raziskave.

Drugi večji vsebinski sklop je opredelitev družbenopolitičnega konteksta Venezuele, ki je nujno potreben za pravilno razumevanje in interpretacijo pridobljenih podatkov in ugotovitev izpeljanih iz teh podatkov. Venezuela je kot politično in družbeno okolje namreč zelo različna od ustaljenega družbenopolitičnega ustroja kakršnega poznamo v zahodnih demokracijah, ta pa pomembno vpliva na nekatere aspekte oblikovanja političnih preferenc in politično participacijo. Družbenopolitični kontekst je predstavljen glede na to, kako se je razvijal skozi čas. Kot prvo je predstavljeno obdobje od leta 1958 do leta 1991, imenovano obdobje Pakta nepremične točke in predstavi poglobljene dogodke, ki so se dogajali pred Chavezovim nastopom oblasti. Drugo pomembno obdobje v venezuelskem družbenopolitičnem kontekstu je obdobje vojaškega udara, ki ga je vodil Hugo Chavez, kasnejša analiza pa predstavlja različna obdobja Chavezove vladavine začenši s predsedniškimi volitvami leta 1998 na katerih je prvič zmagal. Chavezovo predsedovanje po zmagi na prvih volitvah je razdeljeno na zmerno obdobje (1999–2000), obdobje radikalizacije (2001–2004) in obdobje uvajanja novega ekonomskega modela, ki se je začelo leta 2005 in traja še danes. V interpretacijo družbenopolitičnega konteksta je vključena tudi predstavitev chavisma kot ideologije, ki jo je oblikoval Chavez in njegovi širši družbeni in ekonomski učinki.

Naslednji vsebinski sklop je analiza politične participacije v Venezueli, ki je sestavljen iz analize trendov volilne udeležbe na različnih elektoralnih dogodkih v času Chavezovega predsedovanja in analize volilne udeležbe populacije raziskave. Volilna udeležba populacije raziskave je predstavljena skozi tri elektoralne dogodke, o katerih so se respondenti ankete izrekli. Eden od teh elektoralnih dogodkov se v času opravljanja raziskave februarja leta 2010 še ni zgodil, zato gre zgolj za samoizrečeno napoved volilne udeležbe respondentov.

Najobsežnejši vsebinski sklop v diplomskem delu predstavlja poglavje o oblikovanju političnih preferenc, kjer so predstavljene ugotovitve raziskave. Predstavljena je politična pripadnost populacije ankete v obliki statističnih deležev, kasneje pa so analizirani poglobitni dejavniki, katerih vpliv na politične preference in participacijo sem preverjal: (1) vpliv socialnega kapitala (predvsem družine in prijateljev), (2) vpliv dveh vrst medijev – nacionalnih časopisov in televizijskih programov, (3) vpliv izobraževalnega sistema, (4) vpliv ekonomskega statusa respondentov, (5) vpliv zadovoljstva s stanjem v državi in (6) vpliv respondentove percepcije stanja v državi. Pri vsakem od dejavnikov so predstavljene kratke ugotovitve, daljša analiza ugotovitev pa predstavlja ločeno poglavje. Predzadnje vsebinsko poglavje je analiza vpliva političnih preferenc na stopnjo politične participacije posamezne skupine študentov. Predvsem sem želel ugotoviti ali obstajajo kakšne podobnosti oziroma razlike v stopnji politične participacije treh največjih ideoloških skupin v državi – chavistov, opozicije in neopredeljenih.

Zadnji vsebinski sklop predstavljajo ugotovitve povezane z analizo rezultatov anketnega vprašalnika, ki so sicer kratko predstavljene že znotraj same analize, v tem sklopu pa so predstavljene kot koherentna celota, del ugotovitev pa zajema tudi kritično refleksijo opravljene raziskave in uporabljenih metodoloških pristopov.

2 METODOLOGIJA

2.1 Uporabljeni metodološki pristopi

Za pripravo diplomskega dela sem uporabil dva metodološka pristopa in sicer analizo primarnih in sekundarnih virov. Primarni vir predstavlja anketna raziskava, ki sem jo februarja leta 2010 opravil na populaciji študentov v venezuelski prestolnici Caracasu. Analiza sekundarnih virov predstavlja predvsem zgodovinsko in teoretsko analizo dogajanja v Venezueli povezanega s Chavezovim predsedovanjem, idejo chavisma in aktualnim dogajanjem na preiskovanih področjih.

2.2 Anketna raziskava

Anketna raziskava je bila za potrebe diplomskega dela opravljena v februarju 2010 na šestih največjih univerzah v Caracasu, glavnem mestu Venezuele – *Universidad Catolica de Andres Bello* (UCAB), *Universidad Central de Venezuela* (UCV), *Collegio Universitario de Caracas* (CUC), *Universidad Bolivariana de Venezuela* (UBV), *Universidad Simon Bolivar* (USB) in *Universidad Politecnica de la Fuerza Armada Nacional* (UNEFA). Dve od univerz vključenih v raziskavo, UNEFA in UBV sta močno povezani z aktualno vlado, socialistično ideologijo in chavističnim gibanjem. Univerza UBV je namreč nastala v okviru ene od tako imenovanih »misij« v času Chavezovega predsedovanja državi in je namenjena najrevnejšim slojem. Univerzo, ki je prisotna v praktično vseh zveznih državah Venezuele v celoti financira država, njeni diplomanti pa so zavezani k sodelovanju v prostovoljskih aktivnostih, ki jih za lajšanje življenja najrevnejšim slojem organizira aktualna chavistična vlada. Druga univerza, ki je tesneje povezana s chavismom je UNEFA, ki je, kot že samo ime pove vojaška akademija, ki jo posredno prek vojaškega proračuna prav tako financira država. Akademija izobražuje prihodnje vodilne kadre venezuelske vojske, vendar pa njeni študenti niso omejeni na kariero v vojski, saj jih poleg zasebnih podjetij v velikem številu zaposluje tudi javni sektor. Ostale fakultete nimajo tesnejših vezi z aktualno vlado in chavističnim gibanjem,

dve med njimi pa prednjačita po vključevanju tako akademikov kot tudi študentov v opozicijske proteste in projekte, ki nasprotujejo predsedniku (Avelado in Bolivar 2010).¹ Zanimivo je, da je le ena od njiju zasebna in jo je mogoče obiskovati le ob plačilu šolnine oziroma primerni štipendiji – USB. Druga od tipično opozicijskih univerz je javna univerza UCV, ki pa je zaradi svoje protichavistične drže v preteklosti že večkrat prišla navzkriž z vlado Huga Chaveza in se večkrat znašla tudi v finančnih težavah, saj vlada javni denar raje investira v UBV. Preostali dve univerzi (CUC in UCAB) nimata posebnega stališča do aktualne vlade in sta se polarizaciji v državi vsaj delno uspešno izognili. Kljub temu, da se tovrstne informacije sprva zdijo povsem trivialne pa ima politična pripadnost fakultete sodeč po kasneje analiziranih rezultatih anketne raziskave veliko vlogo pri oblikovanju politične pripadnosti študentov zato je razumevanje politične opredelitve fakultete nujno za kasnejše razumevanje zakaj so se študenti na posamezni univerzi opredelili do različnih političnih opcij tako kot so se.

Populacija anketne raziskave je bila delno strukturirana, saj zajema enak odstotek študentov iz vsake univerze znotraj vsake univerze pa je populacija strukturirana naključno zaradi omejenih možnosti med opravljanjem raziskave. Med študente na vseh šestih univerzah je bilo med procesom pridobivanja podatkov razdeljenih 950 anketnih vprašalnikov, od katerih jih je v končno analizo rezultatov vključenih 552. Preostanek anketnih vprašalnikov anketiranci bodisi niso vrnilo ali pa so bili med procesom pregledovanja izključeni iz končne analize ker niso bili v celoti izpolnjeni ali pa niso bili pravilno izpolnjeni. Anketni vprašalnik so anketiranci izpolnjevali sami za vprašanja pa so jim bili na voljo prostovoljci, ki so bili seznanjeni z anketnim vprašalnikom in njegovim namenom. V končno analizo so bili vključeni le anketni vprašalniki, ki so bili izpolnjeni v navzočnosti prostovoljcev.

¹ Guillermo Avelado je predavatelj politične zgodovine na katedri za liberalne študije na *Universidad Metropolitana* in gostujoči profesor na *Universidad Central de Venezuela*. Manuela Bolivar je direktorica za izobraževanje v caracaški pisarni organizacije *Futuro Presente*.

2.3 Populacija vključena v raziskavo

Populacijo vključeno v končno raziskavo sestavlja 552 anketirancev, med njimi je 42,7 odstotkov moških in 57,3 odstotka žensk razdeljenih enakomerno med posameznimi fakultetami. V analizo je bilo vključenih 92 anketirancev iz vsake univerze. Študenti prihajajo iz raznolikih študijskih smeri, ki pa ne predstavljajo vseh študijskih možnosti na posamezni fakulteti, saj bi bila v tem primeru raziskava preobsežna za časovni okvir v katerem je bila izvedena. Med demografskimi podatki o populaciji so na voljo starost anketiranca, njegova študijska smer, univerza, spol, urbanizacija v kateri živi in informacije o zaposlitvi anketiranca in obeh staršev. V raziskavo je vključen tudi socialno – ekonomski status posameznega anketiranca, ki temelji na razmerju med skupnim dohodkom gospodinjstva v katerem anketiranec živi in številu posameznikov, ki v gospodinjstvu živijo skupaj z anketirancem.

2.4 Informacije o anketnem vprašalniku

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz 55 vprašanj različnih tipov, od odprtih, zaprtih do kombiniranih. Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz sedmih sklopov ki so zajemali (1) demografske podatke, (2) podatke o virih informacij anketirancev, (3) podatke o njihovih družbenih mrežah in socialnem kapitalu, (4) vprašanja o njihovem političnem aktivizmu, (5) vprašanja o politiki, njihovih preferencah in klasični politični participaciji, (6) vprašanja povezana z njihovim zadovoljstvom z stanjem v državi in (7) vprašanja povezana z stanjem v državi.

V končno analizo so bili vključeni rezultati odgovorov na naslednja vprašanja:

7: »Kakšna je vaša politična ideologija?« - Vprašanje odprtega tipa, kjer so lahko respondenti sami izrazili svojo politično ideologijo.

8: »Koliko oseb živi v vašem gospodinjstvu?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do J.

9: »Kolikšen je mesečni dohodek vašega gospodinjstva?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do E.

- 10: »Prosim naštejte nacionalne časopise, ki jih redno berete.« - Vprašanje kombiniranega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo pet odprtih možnosti od A do E in eno možnost zaprtega tipa – F.
- 11: »Prosim naštejte nacionalne televizijske programe, ki jih redno spremljate.« - Vprašanje kombiniranega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo pet odprtih možnosti od A do E in eno možnost zaprtega tipa – F.
- 17: »Ali vaši starši delijo vašo politično ideologijo?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do D.
- 18: »Kako pogosto se o politiki pogovarjate s starši?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do E.
- 19: »Koliko prijateljev po vašem mnenju deli vaše politično prepričanje?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do G.
- 20: »Kako pogosto se o politiki pogovarjate s prijatelji?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do E.
- 21: »Kako pomembno je za vas politično prepričanje ostalih ljudi?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do E.
- 24: »Prosim opredelite se za ali proti aktualni vladi na lestvici od 1 do 10 (kjer 1 predstavlja provladno mnenje in 10 predstavlja protivladno mnenje).« - Ocenjevalna lestvica, na kateri so se respondenti opredelili do vlade z številko od 1 do 10.
- 35: »Kako ocenjujete delo aktualne vlade?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do F.
- 36: »Kako ocenjujete delo predsednika Huga Chaveza?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do F.
- 45: »Ali menite, da ste danes zaradi političnih sprememb na boljšem kot ste bili pred desetimi leti?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do D.
- 46: »Ali menite, da se kvaliteta vašega življenja dviga ali pada?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do D.
- 49: »Ali menite da stopnja demokratičnosti v državi raste ali pada?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do D.

50: »Koliko je po vašem mnenju trenutno brezposelnih Venezuelcev?« - Vprašanje zaprtega tipa, kjer so imeli respondenti na voljo možnosti od A do H.

Ostala vprašanja, do katerih so se respondenti opredelili v anketnem vprašalniku niso bila uporabljena v analizi potrebni za pripravo diplomskega dela. Uporabljena bodo v okviru kritične refleksije anketnega vprašalnika in pri analizi uspešnosti in obsega pilotne raziskave ter kasneje pri pripravi novega vprašalnika, ki bo obstoječega nadomestil v raziskavi potrebni za pripravo magistrskega dela.

3 DRUŽBENOPOLITIČNI KONTEKST

Zaradi izjemne politične polarizacije in politične mobilizacije, ki jo izvajata tako aktualna chavistična vlada kot tudi njihovi politični nasprotniki v opoziciji je kontekstualizacija političnega dogajanja nujno potrebna za interpretacijo rezultatov pridobljenih v anketni raziskavi. Prav tako je izjemno pomemben družbeni kontekst, v katerem se odvija politična konfrontacija med chavismom in njegovo politično opozicijo. Venezuela je tudi predmet razprave o vplivu socialne stratifikacije in pripadnosti posameznemu družbenemu sloju na politične preference posameznikov, ki v katerega od teh razredov spadajo. Ker je Venezuela država, ki se spopada z zelo visokim odstotkom prebivalcev, ki živijo v relativni revščini je nujno razumeti tudi družbeni ustroj države, da bi lahko bolje razumeli in interpretirali pridobljene podatke. Eden od pogojev, da bolje razumemo razredno politiko, ki se je v Venezueli razvila v devetdesetih letih in se stopnjevala skozi tri Chavezove predsedniške mandate, pa je tudi, da pobližje pogledamo dogodke iz konca osemdesetih in začetka devetdesetih let, ki so destabilizirali staro neoliberalno oblast in odprli pot bolivarski revoluciji in chavističnemu gibanju.

3.1 Pakt nepremične točke in *Caracazo*

Vse od leta 1958 dalje je Venezuela veljala za eno najbolj vzornih demokracij v Latinski Ameriki, saj jo za razliko od številnih drugih držav v regiji niso pretresali vojaški prevrati, nasilna menjava oblasti in različne kršitve demokratičnih načel. Eden od razlogov za takšno politično stabilnost, v sicer za Latinsko Ameriko zelo nemirnem obdobju, je bila zelo specifična koalicija, ki se je oblikovala v venezuelskem političnem prostoru. Takrat največji in najmočnejši politični stranki, desnosredinska *Comite de Organizacion Politica Electoral Independiente* (COPEI) in levosredinska *Accion Democratica* (AD) sta oblikovali tako imenovani Pakt nepremične točke (*Puntofijo pact*) in med svoje vrste absorbirali večino političnih strank, ki so predstavljale pomembne akterje na političnih polih, ki sta jih obvladovali. Politična ideologija se je oblikovala skozi konsenz, izid volitev pa je bil pretežno odvisen od tega, kako se je katera od obeh

političnih strank Pakta nepremične točke odrezala pri gospodarnem vodenju države (Heath 2009, 189).

Vse do leta 1989 se je Pakt nepremične točke kot politični ustroj obdržal na političnem parketu Venezuele brez resnejših težav, ovir ali pretresov. Politika uvajanja neoliberalnih gospodarskih načel in odpiranje proti zahodu je COPEI in AD dobro služila vse do gospodarske krize v začetku osemdesetih let, ki je bila pretežno povezana z katastrofalnim padcem vrednosti nafte, ki je močno načela državni proračun. V času vlade Carlosa Andresa Pereza (1989 – 2003) iz stranke AD so bili uvedeni do takrat najhujši varčevalni ukrepi, ki so med drugim predvidevali visoko podražitev cen goriva, javnega transporta in številnih drugih storitev, povezanih s cenami goriva oziroma nafte (Cannon 2004, 290). Ta podražitev je bila tista, ki je najrevnejše sloje najhujše prizadela in jih na deset tisoče pahnila čez rob obupa. 27. februarja 1989 leta se je v majhnem mestu 30 kilometrov stran od Caracasa spontano začela najbolj nasilna in množična ljudska vstaja v zgodovini Venezuele. Več deset tisoč najrevnejših državljanov se je iz protesta proti varčevalnim ukrepom iz barriov (venezuelski izraz za favele) spustilo v bogatejše predele Caracasa in začelo se je množično nasilje, ropanje in uničevanje javne in zasebne lastnine, ki je trajalo dva dni. Caracas je bil le eden izmed 19 večjih venezuelskih mest, kjer je v začetku leta 1989 divjal *Caracazo*. Vlada z milejšimi ukrepi ni uspela ustaviti množic in se je zato 28. februarja popoldne odločila, da razglasi izredno stanje (Cannon 2008, 739).

Perezova vlada je med drugim uvedla začasen suspenz členov venezuelske ustave, v katerih so bili artikulirani zagotovila o varstvu osebne svobode, nedotakljivosti stanovanja, svobodi gibanja in izražanja, pravici do združevanja in mirnega demonstriranja. S tem je Perez odprl prosto pot vojaškemu obračunu z izgredniki, v katerem je po uradnih podatkih le v Caracasu umrlo 277 ljudi, število ranjenih ostaja neznano. Po podatkih, ki so jih zbrale različne nevladne organizacije je končno število smrtnih žrtev *Caracaza* veliko večje – samo v Caracasu naj bi pod streli vojske umrlo več kot 2000 ljudi (Badalič 2011, 59).

Caracazo je jasno pokazal, da postaja situacija najrevnejšega sloja v Venezueli pod neoliberalno politiko Pakta nepremične točke nevzdržna in zadal enega največjih udarcev politični stabilnosti v državi in predvsem priljubljenosti obeh strank, ki sta vodili politiko nepremične točke – COPEI in AD. *Caracazo* je bil tudi prvi signal, da Venezuela postaja politično okolje, kjer bo razredna politika, ki sta se ji COPEI in AD poskušali izogibati, vse bolj pomembna v prihajajočih volilnih spopadih (Cannon 2004, 288). Po ponovnem vzponu pomena razredne politike v državi je AD sicer uspela za nekaj časa obdržati podporo revnejših slojev, vendar vse do dokončnega padca Pakta nepremične točke ne AD, ne COPEI nista uspeli učinkovito nasloviti vprašanja razredne politike in zadovoljiti najrevnejših pripadnikov volilnega telesa, ter posledično odprli pot za Chavezov volilni triumf deset let kasneje (Cannon 2004, 289).

3.2 Vojaški udar pod vodstvom Chaveza

Eden od pomembnih političnih dogodkov v Venezuelskem prostoru, ki je močno zaznamoval kasnejše predsedniške volitve leta 1998 je bil poleg *Caracaza* prav gotovo tudi poskus vojaškega udara pod vodstvom Huga Chaveza 4. in 5. februarja 1992. Aktualni predsednik Venezuele je že v zgodnjih osemdesetih letih, ko je še predaval vojaško strategijo in zgodovino na vojaški univerzi v Caracasu začel pripravljati vojaški udar in zbiral zarotnike, ki so delili njegovo negativno mnenje o neoliberalni politiki Pakta nepremične točke. Chavez je državni udar pripravljala sprva v okviru Bolivarske revolucionarne vojske (EBR-200), ki je bila sestavljena pretežno iz pripadnikov Venezuelске vojske, vendar so kasneje med svoje vrste začeli sprejemati tudi civiliste in se preimenovali v Bolivarsko revolucionarno gibanje (MBR-200) (Badalič 2011, 78).

Prevratniki so delili mnenje, da je demokracija v Venezueli zgolj kulisa, ki zaključeni eliti (elito v tem kontekstu predstavlja predvsem Pakt nepremične točke) omogoča neprekinjeno vladanje in da se je na oblast nemogoče prebiti znotraj ustaljenih volilnih procesov. Vojaški udar se je zdel edina možnost za spremembo oblasti v Venezueli, gibanje pa je potrditev svojih prepričanj dobilo v času *Caracaza*, ko je Perezova vlada nasilno obračunala z obupanim ljudstvom. Še dodatno je njihovo prepričanje, da je

potrebno oblast v Venezueli zamenjati, utrdilo dejstvo, da se je v prvih treh letih Perezove vlade organiziralo več kot 5000 različnih protestov in demonstracij, več kot 2000 pa se jih je končalo z nasiljem (Badalič 2011, 93).

Tri leta po *Caracazu*, 4. februarja 1992 so se člani MBR-200 odločili, da je končno nastopil čas za izvedbo vojaškega udara. Chavez se je z svojim bataljonom odpravil proti Caracasu, medtem ko so njegovi zarotniki poskušali zavzeti vojaško letališče v Maracayu, da bi preprečili posredovanje letalskih sil. Najpomembnejši del operacije je bil napad na predsedniško palačo Miraflores in priprtje takratnega predsednika Carlosa Andresa Pereza (Ronald *et al* 2003, 66). Glavni razlog, da se vojaški udar leta 1992 ni posrečil leži predvsem v dejstvu, da je vlada že dan pred udarom prejela informacije potrebne, da so zaščitili predsednika Pereza in se pripravili na obračun s prevratniki. Ob 9. uri zjutraj, manj kot pol dneva po začetku vojaškega udara je bil Chavez že obkoljen v muzeju vojaške zgodovine v Caracasu in se bil prisiljen predati, saj je vojska grozila, da bo njegov položaj bombardirala, v primeru da ne odloži orožja. Podobno se je zgodilo tudi z ostalimi prevratniškimi enotami, ki zaradi prevelikega odpora vladi zvestih sil niso uspeli izpolniti svojih nalog znotraj načrta za izvedbo vojaškega udara. Chavez je prek enominutnega televizijskega nagovora na nacionalni televiziji svoje tovariše pozval, da odložijo orožje, da bi preprečil nepotrebno prelivanje krvi (Badalič 2011, 100). Ravno ta televizijski nagovor je bil tisti, ki je kasneje Chaveza postavil na politični zemljevid in mu zagotovil dovolj priljubljenosti med predvsem revnejšimi sloji prebivalstva, da je kasneje lahko začel svojo predsedniško kampanjo.

3.3 Chavezovo predsedovanje

Da bi bolje razumeli družbenopolitični kontekst dogajanja v Venezueli si moramo poglobljeje pogledati tudi celotno obdobje Chavezovega predsedovanja, od njegove prve zmage na predsedniških volitvah dalje. Steve Ellner Chavezovo predsedovanje Venezueli deli na tri različna obdobja – zmerno obdobje neposredno po prvi zmagi na volitvah v letih 1999 in 2000, obdobje radikalizacije od leta 2000 do leta 2004, kjer so bili ovrženi vsi dvomi v Chavezovo antineoliberalno držo in uvajanje socialističnih sprememb in

obdobje uvajanja novega bolivarskega ekonomskega modela, ki se je začelo leta 2005 in se nadaljuje še danes (Ellner 2008, 109). Prav tako je potrebno analizirati dogodke neposredno pred njegovo zmago na volitvah leta 1998.

3.3.1 Predsedniške volitve 1998

Chavezova predsedniška kampanja v letih 1997 in 1998 je poudarjala predvsem reforme političnega sistema, ki so nakazovale premik k bolj participatorni demokraciji v državi in večji povezanosti med različnimi državnimi institucijami in volilnim telesom, prav tako v tem obdobju še ni bila tako močno prisotna radikalizacija odnosa do opozicijskih strank, niti še ni bila močno prisotna chavistična oziroma bolivarska ideologija. Takšen zmeren začetek Chavezove politične kariere je tudi narekoval tempo zmernih sprememb v prvih dveh letih njegovega predsedovanja državi (Ellner 2008, 110).

Predsedniške volitve 1998 so med drugim jasno nakazale krizo obeh strank Pakta nepremične točke – AD in COPEI in trend politične polarizacije, ki se je oblikoval v Venezueli in skozi različne faze Chavezovega predsedovanja naraščal. Medtem ko so se v predvolilnem času leve stranke bolj ali manj trdno opredelile do Chaveza in ga enotno podpirale, se AD in COPEI nikakor nista uspeli ideološko jasno opredeliti in predstaviti konkurenčnega predsedniškega kandidata (Badalič 2011, 122). Chavezova največja prednost na volitvah tega leta je bilo dejstvo, da so ga ljudje dojemali kot neodvisnega kandidata, ki ni bil povezan z Paktom nepremične točke, kar je jasno pokazal z vojaškim udarom proti Perezovi vladi 6 let prej. Nekaj mesecev pred volitvami so se opozicijske stranke, ki so v raziskavah javnega mnenja močno izgubljale v primerjavi s Chavezom, odločile združiti moči. Tako AD kot COPEI sta svojo podporo izrekli kandidatu stranke *Proyecto Venezuela* Salasu Römerju, ki je kljub temu, da je bil neodvisen kandidat veljal za predstavnika starega režima. Na dan volitev so bile torej politične strani jasno opredeljene in polarizirane – na eni strani so se za ohranitev oblasti z Römerjem borile stranke stare politične ureditve, na drugi strani so stale pod Chavezom združene sile leve, specifične strankarske ideologije so bile v tistem trenutku postavljene na stranski tir (Badalič 2011, 124).

Združene sile opozicije kljub poskusom diskreditacije Chaveza kot avtoritarnega voditelja, ki stremi k uvedbi diktature v državi niso uspele omajati namere Venezuelcev, da na oblast postavijo levico. Na volilni dan se je kar 56% volivcev odločilo, da podpre Chaveza, njegov največji nasprotnik Salas Römer je zbral le 39% glasov. Gospodarska kriza, dogodki v obdobju *Caracaza* in dva vojaška udara, eden pod vodstvom Chaveza, so prehudo načeli popularnost strank starega režima nepremične točke, ki ni zmozel konkurirati združeni levici (Badalič 2011, 126).

3.3.2 Zmerno obdobje (1999–2000)

V zmernem obdobju Chavezove vladavine so se poglobljene spremembe navezovale na oblikovanje bolj participatornega demokratičnega sistema v državi, eden od pomembnejših aspektov zmerne obdobja pa so bile oblikovanje ustavodajne skupščine, ki je po politični moči in vplivu nadomestila tradicionalni parlament in oblikovanje nove, bolivarske ustave, ter njena potrditev na nacionalnem referendumu, ki je bil izveden decembra leta 1999 (Ellner 2008, 110).

Aprila 1999, ko je bil štiri mesece po Chavezovi zmagi na predsedniških volitvah izveden referendum na katerem se je odločalo o podpori za razpis volitev ustavodajne skupščine, je glas za razpis volitev v ustavodajno skupščino oddalo neverjetnih 88% volivcev. Le tri mesece kasneje so bile že izvedene volitve v ustavodajno skupščino, kjer so Chavisti zopet slavili popolno zmago. Chavezovi simpatizerji so namreč dobili skupno kar 91% vseh oddanih glasov, v ustavodajni skupščini pa so s tem dobili 119 od 131 sedežev (Badalič 2011, 130). Le nekaj mesecev kasneje, 15. decembra 1999 je že bil izveden referendum o potrditvi nove, bolivarske ustave in tudi na tem referendumu je chavisem slavil zanesljivo zmago. Novo socialistično orientirano ustavo je na referendumu potrdilo 72% volivcev (Badalič 2011, 130).

S tem so bili izpolnjeni vsi pogoji za začetek bolj radikalne faze Chavezovega predsedovanja. Z ogromno večino v ustavodajni skupščini, izjemno visoko

priljubljenostjo in zelo trdnim in legitimnim predsedniškim mandatom zaradi treh izjemnih volilnih zmag je Chavez lahko koncept chavisma in bolivarske revolucije peljal dalje. Chavez je že v trenutku, ko je nastopil svoj prvi mandat predstavljal levičarsko alternativo strankam starega sistema, vendar takrat razlike še niso bile tako očitne. Po treh volilnih zmagah v zmernem obdobju pa se je leta 2001 začelo radikalno obdobje, ki je svoj vrhunec doseglo leta 2003 (Rodriguez 2008, 50).

3.3.3 Obdobje radikalizacije (2001–2004)

Drugo, radikalno obdobje Chavezovega predsedovanja Venezueli se je začelo novembra leta 2001, ko je država sprejela paket 49 posebnih zakonov, katerih namen je bil spremeniti neoliberalne trende, ki so državo oblikovali v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Te spremembe so hkrati signalizirale tudi radikalizacijo Chavisma kot ideologije in političnega gibanja v državi (Ellner 2008, 112).

Dva najbolj pomembna zakona v paketu 49-ih sta bila organski zakon o ogljikovodikih in zakon o zemlji. Prvi je bil osredotočen na spremembe v ravnanju z nafto kot najpomembnejšim naravnim bogastvom Venezuele. Med drugim je uzakonil večinsko državno lastništvo vseh mešanih podjetij (torej tistih, ki še niso bila v večinskem lastništvu države), ki so bila odgovorna za poglobitve operacije v pridobivanju nafte. Zakon o zemlji je omogočil državi, da je zasegla veleposestniško zemljo, ki ni bila obdelana, v primerih, kjer je bila zemlja premalo obdelana pa je država veleposestnikom dala na voljo določen rok v katerem so morali izboljšati izkoristek svojih zemljišč, sicer jim je zopet grozila zaplemba (Ellner 2008, 113). Še ena od pomembnih sprememb je bila tudi, da je država prevzela popoln nadzor nad sistemom socialnega varstva revnih državljanov, ki so ga poskušale prejšnje administracije privatizirati, s tem pa se je odprla pot za kasnejše obsežne socialne programe, ki so se financirali iz državnega proračuna (Ellner 2008, 113).

Spremembe v radikalnem obdobju pa niso bile pomembne zgolj zaradi sprememb gospodarskega in zakonodajnega ustroja Venezuele ampak tudi, ker so povzročile

številne spremembe na političnem področju. S sprejetjem 49-ih zakonov je Chavez dokončno razblinil upanja nekaterih, da je zgolj revolucionar v preobleki in jasno nakazal v katero smer bodo chavisti peljali državo. Drug pomemben aspekt sprememb v obdobju radikalizacije je dejstvo, da chavisti v državi niso več izvajali zgolj politično-institucionalnih reform ampak so močno posegali tudi na področje gospodarstva. Radikalizacija, ki se je začela leta 2001 je še bolj polarizirala državo, saj je iz chavističnih krogov pregnala številne zmerne levičarje kot so bili na primer člani stranke *Movimiento an Socialismo* (MAS), v opozicijo pa je zaradi vmešavanja v gospodarstvo pregnala tudi dva največja venezuelska sindikata – *Confederacion de Trabajadores de Venezuela* (Konfederacija Delavcev Venezuele – CTV) in *Federacion de Camaras y Asociaciones de Comercio y Produccion de Venezuela* (Federacija trgovskih zbornic in združenj proizvajalcev Venezuele – FEDECAMARAS), ki sta bila v obdobju radikalizacije pglavitna akterja na strani opozicije in sta na stranski tir začasno izrinila opozicijske politične stranke (Ellner 2008, 112). Sindikata sta bila tista, ki sta imela vodilno vlogo v neuspelem državnem udaru proti Chavezovi vladi aprila 2002, ko državni udar in inauguracija predsednika FEDECAMARASA Pedra Carmona kot predsednika ni uspela pa so decembra istega leta organizirali še dvomesečno splošno stavko, ki je sicer chavistom povzročila veliko težav vendar jih ni uspela pregnati z oblasti (Ellner 2008, 116). Ravno nasprotno, gospodarska kriza, ki je v tistem letu prizadela državo je skozi chavistično propagando postala krivda stavke, kar je še dodatno oslabilo opozicijske stranke in oba delavska sindikata. K dodatni krepitvi Chavezove pozicije je takrat prispevala tudi hitra rast cen nafte, ki je omogočila večje investicije v socialne programe (Rodriguez 2008, 47).

Po neuspehu državnega udara in splošne stavke pa opozicija ni obupala nad poskusi Chavezove odstranitve z oblasti. Leta 2004 so razpisali referendum za odpoklic predsednika, Venezuelci pa so že 16. avgusta tistega leta odločali o Chavezovi usodi. Chavez je zopet iz elektoralne konfrontacije z opozicijo izšel kot zanesljiv zmagovalec, saj je kar 59% volivcev nasprotovalo njegovemu odpoklicu (Rosen 2004, 9). Zanimivo pri teh volitvah je, da kljub mobilizaciji revnih slojev chavisem še ni uspel mobilizirati zadostnega števila najrevnejših slojev, da bi lahko konkurirali opoziciji. Neopredeljeni, v

Venezueli znani kot »Ni-Ni« so bili tisti, ki so spričo nedemokratičnih poskusov prevzemov oblasti s strani opozicije, povsem nepričakovano stopili v bran Chavezu in mu izborili zmago na referendumu (Randall *et al* 2007, 224; Ellner 2008, 120).

Opozicija je po razglasitvi Chavezove zmage poskušala na več različnih načinov diskreditirati rezultat volitev in obtoževala *Consejo Nacional Electoral* (Nacionalni volilni svet – CNE) da je priredil rezultate referenduma. Mednarodni opazovalci, ki so spremljali izvedbo referenduma niso ugotovili nobenih večjih kršitev in referendum razglasili kot legitimen (Randall *et al* 2007, 226). Opozicija je s poskusi diskreditacije volilnega sistema povzročila, da se številni simpatizerji opozicije niso udeležili župansko – guvernerskih volitev 31. oktobra 2004, kjer so chavisti zopet slavili – opozicija jih je premagala le v dveh od sedemnajstih zveznih držav (Ellner 2008, 120–121).

Še en niz neuspešnih poskusov odstranitve Chaveza z oblasti je opozicijo pustil v podobnem stanju kot pred šestimi leti Chavezov niz zmag, ki se je zaključil z uvedbo nove, bolivarske ustave. Opozicijske stranke so bile diskreditirane, oba sindikata - FEDECAMARAS in CTV - pa si prav tako še dolgo časa nista opomogla. Chavez je zopet imel dovolj podpore in legitimnosti, da je lahko začel z novim nizom radikalnih sprememb (Rodriguez 2008, 47).

3.3.4 Uvajanje novega ekonomskega modela (od 2005 dalje)

V obdobju nadaljnje radikalizacije chavističnega gibanja in Chavezove administracije je le ta slavila še dve elektoralni zmagi. Prvo na volitvah v ustavodajno skupščino leta 2005, ki so jih opozicijski kandidati bojkotirali, Chavisti pa slavili skoraj 100% zmago. Bojkot je Chavezu sicer škodil v mednarodni politični areni, vendar pa ni izboljšal položaja opozicijskih strank doma. Drug poraz, ki ga je opozicija doživela v tem obdobju je bila Chavezova zmaga na predsedniških volitvah leta 2006, kjer je zmagal s 63% glasov. Posledica dodatne politične legitimnosti je bila hitrejša radikalizacija Chavezove gospodarske politike. Če je leta 2004 svojo politiko opredeljeval kot anti-imperialistično, se je v obdobju po letu 2005 v chavističnem taboru prvič začela oblikovati ideja

Socializma za 21. stoletje, ki je pomenila še večje spremembe na gospodarskem področju, med drugim pa je pomenila tudi razmah tako imenovanih misij (*missiones*), s katerimi je vlada začela eksperimentirati v letu 2003 (Ellner 2008, 121).

Misije so postale v tem obdobju poglaviten del vladnega programa za socialnoekonomski razvoj. Med leti 2003 in 2005 je državno financiranje misij predstavljalo že 3,5% državnega bruto domačega proizvoda. V kasnejših letih se je količina sredstev, ki jih je država namenjala misijam še povečevala (Hawkins 2010, 38).

Obdobje po letu 2005 je bilo zaznamovano tudi z bolj odločnimi premiki proti socialističnemu ustroju gospodarstva in lastništva v državi. Chavisti so med drugim začeli aktivno poddržavljati številna zasebna podjetja, ki so bila pomembna za nacionalni interes. Tako se je nadaljevalo poddržavljanje podjetij povezanih s pridobivanjem in obdelavo naravnih virov, ustvarjanje delavskih združenj in deljenje lastniških deležev v podjetjih tem delavskim združenjem. Država je v večini primerov ohranila nadzorne deleže v podjetjih, ki so jih soupravljali delavci, vendar so delavska združenja pridobivala vse bolj aktivno vlogo v oblikovanju vodstvene politike teh podjetij. Radikalizirala se je tudi implementacija zakona o zemlji in več velikih veleposestev je bilo po letu 2005 poddržavljenih in razdeljenih med posamezne kmete, ki so se organizirali v zadruge (Ellner 2008, 130).

3.4 Chavizem kot ideologija

3.4.1 Chavizem

Chavizem v Venezueli predstavlja ekstremno verzijo poskusa implementacije participatorne demokracije. Že pred Chavezovim nastopom oblasti so predhodne vlade eksperimentirale z implementacijo osnovnih iniciativ za decentralizacijo državne uprave in večjo mobilizacijo volilnega telesa vendar so participatorne iniciative, ki se izvajajo v okviru chavistične vlade neprimerno bolj velikopotezne, vlada pa vanje investira tudi veliko več denarja (Ellner 2010, 81). Nova bolivarska ustava, ki je bila sprejeta leta 1999

je v ospredje postavila participatorno demokracijo kot osnovno načelo, po katerem se ravna država (Hawkins 2010, 35).

Chavisem v svoji trenutni obliki leta 2012 predstavlja velik odmik od gibanja, ki je na prvih predsedniških volitvah na katerih je Chavez zmagal leta 1998 predstavljalo strnjene vrste levice. V obdobju radikalizacije je chavisem izgubil podporo zmernih levičarjev, ki so večinoma izpod Chavezovega okrilja prebegnili v vrste opozicije, podporo pa je Chavisem izgubil tudi med pripadniki dveh klasičnih delavskih sindikatov FEDECAMARAS in CTV, kar pa je Chavez uspešno kompenziral z ustanovitvijo novih chavističnih delavskih sindikatov. Danes je chavisem tesno povezan tako z bolivarsko revolucijo kot idejo Socializma 21. stoletja, ki se je razvila v obdobju radikalizacije. Radikalizacija, oziroma poglobljanje revolucionarnega procesa, kot temu pravijo chavisti se tudi danes nadaljuje na različnih ravneh in se bo v primeru Chavezove zmage na predsedniških volitvah leta 2012 nadaljeval še vsaj šest let (Ellner 2008, 177).

3.4.2 Gospodarski učinki Chavizma

Ekonomske spremembe, ki jih je povzročil nastop chavizma v Venezueli lahko opredelimo skozi štiri ločene kategorije. Prva sprememba je ogromen porast državnega aparata. Državni izdatki, ki so leta 1999 predstavljali komaj 18,8% bruto domačega proizvoda so v letu 2006 predstavljali kar 29,4%, država pa je tudi nacionalizirala ključne gospodarske sektorje kot so energetika, telekomunikacije in pridobivanje in predelava nafte (Ellner 2010, 87–88). Drugi aspekt predstavljajo državne regulacije gospodarskega sektorja, predvsem na področju plač, ki so močno regulirane od leta 2002. Med regulacije spadajo tudi nadzor cen izdelkov in prepoved oziroma močno omejena možnost odpuščanja delavcev. Tretja večja sprememba, ki je vplivala na gospodarstvo v Venezueli je zmanjšanje varnosti zasebne lastnine, še posebej kadar govorimo o lastnini večjih podjetij, gospodarskih skupin ali veleposestnikov, saj zaradi leta 1999 sprejete bolivarske ustave država lahko z relativno malo omejitvami nacionalizira takšno lastnino. Četrta, za chavisem verjetno najpomembnejša sprememba pa je tudi popolna preureditev socialne politike v Venezueli, ki se danes izvaja skozi iniciative poznane kot misije (*misiones*), ki

se spopadajo s specifičnimi problemi najrevnejšega sloja prebivalstva kot je nepismenost, pomanjkljiva zdravstvena oskrba, pomanjkanje hrane in osnovnih življenjskih potrebščin in nizka izobrazba (Rodriguez 2008, 50).

Ko govorimo o gospodarskih učinkih chavisma si velja poglobljeno pogledati ravno socialno politiko Chavezove vlade, torej izvajanje tako imenovanih misij, saj predstavljajo poleg najpomembnejšega aspekta socialne politike tudi enega od poglobljenih mehanizmov za mobilizacijo najrevnejše populacije. Število misij raste iz leta v leto, med najpomembnejše in najbolj razširjene misije pa uvrščamo *Mission Mercal*, *Mission Barrio Adentro*, *Mission Robinson 2*, *Mission Ribas* in *Mission Sucre* (Hawkins 2010, 38).

Mission Mercal je veriga državnih prodajaln, ki najrevnejšim slojem omogočajo nakup hrane in ostalih osnovnih življenjskih potrebščin po subvencioniranih cenah, subvencije pa prihajajo iz državnega proračuna. Država v okviru misije *Mercal* subvencionira tudi do 40% cene teh izdelkov. *Mission Barrio Adentro* je veriga državnih ambulant, ki se nahajajo v barriah in ostalih najrevnejših predelih države, v letu 2007 pa je misija *Barrio Adentro* oskrbela 12,5 milijona pacientov. Ostale tri misije – *Mission Robinson 2*, *Mission Ribas* in *Mission Sucre* predstavljajo izobraževalno iniciativo Chavezove vlade. Prva zagotavlja osnovnošolsko, druga srednješolsko, tretja pa univerzitetno izobraževanje, ki ga v celoti financira državni proračun. Skupno so vse tri izobraževalne misije leta 2005 zajemale okrog 2.350.000 posameznikov (Hawkins 2010, 38–39).

Po nekaterih ocenah naj bi misije in ostali socialni programi povzročili izjemno velik padec števila venezuelskih gospodinjstev, ki živijo pod pragom revščine. V letu 1998 je bilo takšnih gospodinjstev v Venezueli 44%, leta 2006 le še 31%. Po uradnih vladnih ocenah je država priskrbela brezplačno zdravstvo za 54% prebivalstva, subvencionirano hrano pa za 40% (Cannon 2008, 744).

4 POLITIČNA PARTICIPACIJA V VENEZUELI

V preteklosti je Venezuela uživala zelo visoko volilno udeležbo na elektoralnih dogodkih, to pa se je dogajalo predvsem zaradi zakonodaje, ki je volilne upravičence zavezovala k udeležbi na volitvah. Pod takšnim volilnim sistemom se je volitev v povprečju udeleževalo več kot 80% volivcev. V letu ko so zakonodajo spremenili je volilna udeležba upadla na 58,3%. V obdobju Chavezovega predsedovanja je volilna udeležba nihala med 46% in 60%, najvišjo volilno udeležbo do leta 2007 pa so zabeležili na referendumu za odpoklic predsednika leta 2004, ko se je na volišče odpravilo 70% volilnih upravičencev (Hawkins *et al* 2007, 130–131).

4.1 Trendi volilne udeležbe v obdobju Chavezovega predsedovanja

Preden si pogledamo trende volilne udeležbe v Venezueli v času Chavezovega predsedovanja državi velja še enkrat omeniti, da je bila udeležba na volitvah med leti 1958 in 1988 obvezna. V tem času volilna udeležba tako na parlamentarnih kot na predsedniških volitvah nikoli ni padla pod 80%, v prvi polovici tega obdobja pa je bila višja od 90%. Leta 1993, ko volilna udeležba ni bila več obvezna se je parlamentarnih volitev udeležilo 60% volivcev, predsedniških pa se je istega leta udeležilo 60,16% volivcev (International Institute for Democratic and Electoral Assistance 2011).

Leta 1998, ko je na predsedniških volitvah prvič kandidiral Hugo Chavez, se je volitev udeležilo 63,45% volivcev, parlamentarnih volitev istega leta pa se je udeležilo 52,65% registriranih volivcev. Dve leti kasneje, po vpeljavi nove bolivarske ustave se je predsedniških volitev na katerih je zopet zmagal Chavez udeležilo 56,31% volivcev, parlamentarnih pa 56,55%. Zadnje predsedniške volitve pred prihajajočimi v letu 2012 so se zgodile leta 2006, takrat se je na volišče odpravilo 74,69% volivcev. V obdobju Chavezovega predsedovanja so se prebivalci Venezuele še dvakrat odpravili na parlamentarne volitve. Prvič leta 2005, ko je bila volilna udeležba komaj 25,26% in leta 2010, ko je bila ta 66,42% (International Institute for Democratic and Electoral

Assistance 2011). V tem času so volivci glasovali tudi na referendumu za odpoklic predsednika, ki so ga združene opozicijske stranke razpisale leta 2004. Takrat se je na volišče odpravilo 69,92% volivcev. Chavez je takrat podprlo nekaj več kot 59% volivcev, nasprotovalo nekaj manj kot 40% (Consejo Nacional Electoral de Venezuela 2011).

Pri navedenih rezultatih velja omeniti, da predstavljajo parlamentarne volitve leta 2005 anomalijo, ki ne predstavlja dejanskih trendov v volilni udeležbi. Le leto pred volitvami je namreč opozicija razpisala referendum za odpoklic Chavez, na katerem so z veliko razliko izgubili, po volilnem porazu pa obtožili državo in CNE prirejanja podatkov in goljufij pri izvedbi volitev. S tem so močno diskreditirali volilni proces in tako številne volivce odvrnili od udeležbe na volitvah. Sicer vidimo, da volilna udeležba ni bila nikoli tako visoka kot v obdobju med leti 1958 in 1988, ko je bila ta obvezna, vendar pa je trend močne participacije in naraščanja participatornega potenciala dobro viden, še posebej ko govorimo o predsedniških volitvah.

4.2 Volilna udeležba populacije raziskave

Eden od pomembnih aspektov raziskave je tudi participatorni potencial anketne populacije, ta pa vključuje zgolj najbolj klasično obliko politične participacije – udeležbo na volitvah. Predmet anketne raziskave je bila volilna udeležba anketne populacije na predsedniških volitvah leta 2006, volilna udeležba na referendumu za uveljavitev možnosti neskončnega števila izvolitev posameznega predsedniškega kandidata in napovedana udeležba na parlamentarnih volitvah septembra 2010, torej 7 mesecev po tem, ko je bila opravljena anketna raziskava med študenti šestih univerz.

Tabela 4.1 predstavlja volilno udeležbo respondentov v raziskavi na referendumu za uveljavitev možnosti neskončnega števila izvolitev leta 2007. O svoji volilni udeležbi na referendumu so se izrekli v odgovoru na vprašanje #40 – »Ali ste se udeležili referenduma o neskončni predsedniški izvolitvi? – na voljo pa so imeli možnosti A = da, B = ne in C = nisem bil/a dovolj star/a da bi lahko volil/a. V tabeli so predstavljene vse

možnosti, čeprav je za analizo potrebna le statistična opredelitev možnosti A in B, saj število respondentov, ki so odgovorili s C prispeva proporcionalnost pri analizi populacije respondentov. Statistično je sicer najboljše reprezentirana ravno skupina C, torej tisti, ki niso ustrezali elektoralnim pogojem, kljub temu pa je jasno vidna velika razlika med tistimi, ki so se referendumu udeležili in predstavljajo 35,2% populacije respondentov, ter med tistimi, ki se referendumu niso udeležili in predstavljajo 13,6% populacije respondentov. Opozoriti velja na dejstvo, da statistični deleži niso reprezentativni, kljub temu da ustrezajo pogojem intervala zaupanja, saj v času referendumu več kot 50% respondentov ni moglo voliti.

Tabela 4.1: Volilna udeležba analizirane populacije na referendumu za neskončno izvolitev

	A	B	C
odg.	35,2	13,6	51,2

Tabela 4.2 prikazuje volilno udeležbo respondentov na zadnjih predsedniških volitvah leta 2006. O svoji udeležbi na predsedniških volitvah leta 2006 so se respondenti izrekli v odgovoru na vprašanje #41 – Ali ste sodelovali na zadnjih predsedniških volitvah?« - na voljo pa so imeli možnosti A = da, B = ne in C = nisem bil/a dovolj star/a da bi lahko volil/a. Razmerje med tistimi, ki so se predsedniških volitev udeležili in tistimi, ki na volišče niso odšli je podobna rezultatom referendumu za neskončno izvolitev, saj je na volitve odšlo 27,6% anketirane populacije medtem ko svoje volilne pravice ni izkoristilo 16,9% anketirane populacije. Težava z nezmožnostjo glasovanja ostaja podobna tudi pri predsedniških volitvah leta 2006, saj kar 55,5% respondentov v času predsedniških volitev še ni bila dovolj starih, da bi imeli volilno pravico.

Tabela 4.2: Volilna udeležba populacije ankete na predsedniških volitvah leta 2006

	A	B	C
odg.	27,6	16,9	55,5

Tabela 4.3 za razliko od zgornjih dveh ne prikazuje dejanske volilne udeležbe ampak izrečen namen o udeležbi respondentov ankete na parlamentarnih volitvah septembra

2010. O svojem namenu o udeležbi na parlamentarnih volitvah so se respondenti izrekli v odgovoru na vprašanje #42 – »Ali načrtujete udeležbo na septembrskih parlamentarnih volitvah? – na voljo pa so imeli možnosti A = da, B = ne in C = ne vem. Možnost »nisem bil/a dovolj star/a da bi lahko volil/a« ni bila vključena med možne odgovore saj kot redno vpisani študenti na univerzo ustrezajo elektoralnemu starostnemu pogoju.

Največ respondentov ima namen sodelovati na parlamentarnih volitvah in statistično predstavljajo izjemno velik odstotni delež populacije – kar 74,7%. Le 7,64% populacije v času opravljanja anketne raziskave ni imelo namen sodelovati na parlamentarnih volitvah, prav tako je nizek odstotek tistih, ki se o tem še niso opredelili – 17,7%. Najverjetneje bi bil odstotek na volitvah aktivne populacije višji tudi pri zgornjih dveh tabelah, če bi bili respondenti leta 2004 in 2006 že dovolj stari, da bi sodelovali tako na referendumu kot na predsedniških volitvah.

Kljub temu pa velja še enkrat opozoriti na dejstvo, da rezultati niso reprezentativni na nacionalnem nivoju, ko govorimo o trendih participacije študentov, saj je bila raziskava v celoti opravljena med študenti na univerzah v Caracasu, ki je kot prestolnica in mesto z največ prebivalci tradicionalno v središču političnega dogajanja, kar najverjetneje močno vpliva na reprezentativnost raziskovane populacije v primerjavi s študenti po drugih mestih v državi. Ena od mojih sogovornic, Laura Solorzano odgovorna za oblikovanje politik in državljansko participacijo v organizaciji *Futuro Presente* je pojasnila, da obstajajo velike razlike v stopnji participacije študentov in drugih mladih v Caracasu in drugih manjših mestih v katerih je *Futuro Presente* prisotna, največja razlika pa se kaže predvsem v številu sodelujočih in številu različnih participatornih dogodkov, ki so organizirani bodisi v Caracasu ali izven njega (Solorzano 2011).

Tabela 4.3: Napovedana volilna udeležba analizirane populacije na parlamentarnih volitvah septembra 2010

	A	B	C
odg.	74,7	7,64	17,7

Ugotovitve: Kljub slabi reprezentativnosti vzorca na nacionalnem nivoju in dejstvu da več kot 50% populacije ni ustrezalo kriterijem za volilno udeležbo v letu 2004 in 2006 rezultati jasno kažejo velik participatorni potencial študentskega dela volilnega telesa v Venezueli, visok odstotek tistih, ki so izrazili namen za sodelovanje na parlamentarnih volitvah pa po mojem mnenju deloma odraža tudi številne poskuse mobilizacije mlajše populacije v državi in veliko aktivnost različnih študentskih društev, gibanj in institucij na političnem področju. Da se mladi vse bolj vključujejo v politično dogajanje v venezueli se strinja tudi Guillermo Avelado, ki je potrdil, da se mladi organizirajo na obeh polih, tako na opozicijskem kot na chavističnem. Poglavitna razlika po njegovem mnenju je v sistemu organizacije, saj organiziranje študentskega opozicijskega volilnega telesa povečini prevzemajo različne nevladne organizacije oziroma študentska gibanja in društva, medtem ko se chavistični študenti močno zanašajo na pomoč in sodelovanje državnih institucij in političnih strank (Avelado 2011). O naraščajoči stopnji politične participacije ima podobno mnenje tudi eden od predstavnikov caracaške pisarne nevladne organizacije *Un Mundo sin Mordaza*, Rodrigo Diamanti, ki je zadolžen za organizacijo dogodkov, logistiko in komunikacijo. Število mladih, ki se vključujejo v aktivnosti povezane z organizacijo *Un Mundo sin Mordaza* in participatornimi projekti, ki jih ta organizira je vse večja, po mnenju Diamantija pa je poglaviten razlog v mobilizaciji študentov (v tem primeru pretežno opozicijskih) vse slabša situacija v Venezueli. Prav tako Diamanti meni, da imajo študenti kot opozicijsko politično gibanje razmeroma visoko legitimnost, saj niso neposredno povezani ne s chavisti ne z opozicijskimi političnimi strankami ampak pretežno opozarjajo na probleme v državi (Diamanti 2011).

5 OBLIKOVANJE POLITIČNIH PREFERENC

5.1 Politična pripadnost populacije ankete

Preden se lotimo analize faktorjev, za katere sem pred začetkom analize predpostavljaj, da bodo največ prispevali k oblikovanju političnih preferenc posameznih študentov v Venezueli je nujno tudi predstaviti politične preference respondentov, ki so sodelovali v raziskavi. Politične preference respondentov ankete bodo predstavljene skozi dve različni opredelitvi in sicer v obliki samoizrečene ideologije in skozi opredelitev do aktualne vlade na lestvici od 1 do 10.

Tabela 5.1 kaže statistične deleže ideologij, ki jim pripadajo posamezni respondenti. Tabela ne predstavlja celotne populacije, saj so bile tiste ideologije, ki niso ustrezale kriterijem intervala zaupanja odstranjene iz končne analize. Svojo politično ideologijo so lahko respondenti izrazili v odgovoru na vprašanje #7 – »Kakšna je vaša politična ideologija?«, ki je bilo odprtega tipa, respondenti so torej sami napisali, s katero ideologijo bi opredelili svoje politično prepričanje, ponujena jim ni bila nobena vnaprej pripravljena možnost.

Kot je razvidno iz tabele vzorec respondentov zajet v raziskavi ni primerljiv z nacionalnim vzorcem, kjer Chavezova vlada uživa veliko večjo podporo kot znotraj populacije ankete. Za tipično pro-vladne politične ideologije bi tako lahko v tabeli označili le chaviste z 2,12%, revolucionarje z 2,12% in socialiste z 11,06%. Skupno je tistih, katerih politična ideologija je v skladu z konceptom bolivarske revolucije aktualne chavistične vlade le 15,3% respondentov ankete, glede na visoko volilno podporo Chavezu na dosedanjih volitvah pa se zdi ta številka prenizka. Deloma temu botruje dejstvo, da številni najrevnejši podporniki Chaveza ne obiskujejo univerz, na statistične deleže političnih ideologij pa brez dvoma vpliva tudi dejstvo, da sta le dve univerzi (UBV in UNEFA) tesneje povezani z aktualno vlado, vsaj tri fakultete pa so tesneje povezane z opozicijskim gibanjem. Neproporcionalnost reprezentiranosti političnih ideologij oziroma političnih preferenc sem upošteval tudi pri interpretaciji kasnejših izračunih. Avelado se

strinja, da so se v času Chavezove vladavine v državi oblikovale določene politične ideologije, ki so tesno povezane z aktualnim političnim dogajanjem v državi, vendar tu moj sogovornik opozarja na dejstvo da pri tovrstnih ideologijah pogosto govorimo le o manifestaciji politične pripadnosti in ne politični ideologiji kot taki, z specifičnim naborom vrednot in prepričanj (Avelado 2011).

Najbolj zanimivo dejstvo, ko analiziramo statistične deleže političnih ideologij respondentov je vsekakor širok nabor političnih ideologij, od katerih so mnoge tipične za polarizirano politično okolje, ki se je v Venezueli vzpostavilo v času Chavezovega predsedovanja vladi. Revolucionarna in chavistična politična ideologija sta le dva od proizvodov aktualne politične situacije in v večini drugih držav (še posebej chavizem) nista prisotna. Zanimiva je tudi ideološka opredelitev tistih, ki nasprotujejo Chavezovi vladi, saj ne moremo govoriti o klasičnih političnih ideologijah. *Anti-chavista* je ena od takšnih opredelitev, saj ne predstavlja specifične politične ideologije z naborom vrednot in političnih prepričanj ampak temelji zgolj na nasprotovanju predsedovanja Chaveza. Podobna politična ideologija je tudi »opozicija« s katero se je opredelil daleč največji statistični delež respondentov – 19,06%. V večini klasičnih političnih okolij kjer obstaja pluralnost strank in kjer politika vlade ni grajena na kultu osebnosti, bi se takšna politična ideologija izjemno težko razvila, saj v večini držav opozicijske stranke ne predstavljajo enotne politične opcije, prav tako se stranke na volitvah prehitro izmenjujejo, da bi se lahko razvila politična ideologija, ki bazira zgolj na nasprotovanju aktualni vladi. Govorimo lahko kvečjemu o nezadovoljstvu z vlado, težko pa simpatizerje z opozicijskimi strankami označimo kot ideološko politično skupino.

Eden od razlogov za nastanek političnih ideologij kakršne so anti-chavisti in opozicija je vsekakor način vladanja in intenzivne spremembe, ki se odvijajo v času Chavezovega predsedovanja Venezueli in dejstvo, da je Chavez v Venezueli vzpostavil kult osebnosti in je tako na nivoju vlade kot na nivoju stranke *Partida Socialista Unida de Venezuela* (PSUV) katere predsednik je, najbolj vidna in hkrati najbolj vplivna oseba (Weyland 2003, 839). Drugi pomembnejši razlog za takšno obliko politične polarizacije pa je tudi združevanje strank v Venezuelskem političnem prostoru. Chavezova prva stranka

Gibanje za peto republiko (*Movimiento Quinta Republica* – MVR) je v času prvih predsedniških volitev na katerih je Chavez nastopil leta 1998 združila večji del levo opredeljenih političnih strank v državi. Podobno vlogo združevanje levice je ohranila tudi naslednica MVR v katero se je ta preoblikovala – PSUV. Podoben trend združevanja najdemo tudi pri Chavezovih političnih nasprotnikih. V času referendumu za odpoklic predsednika leta 2004 so se opozicijske stranke združile v okviru *Coordinadora Democratica* (CD), ki pa je razpadla kmalu po porazu na referendumu leta 2004 (Ellner 2008, 120). Na zadnjih parlamentarnih volitvah se je več kot 50 opozicijskih strank, med njimi 13 takšnih, ki delujejo na nacionalnem nivoju združilo v Koalicijo za demokratično enotnost (*Mesa de la Unidad Democratica* – MUD), ki se je na parlamentarnih volitvah kljub porazu proti PSUV zavihtela na drugo mesto po številu sedežev v parlamentu in PSUV odvzela dvotretjinski primat, ki ga je uživala po parlamentarnih volitvah 2005 (Consejo Nacional Electoral, 2011).

Tabela 5.1: Ideološka opredelitev analizirane populacije

Ideologija	%
Anti – chavist	3,06
Apolitičen	6,59
Kapitalist	1,88
Desnosredniska	1,65
Chavist	2,12
Levosredinska	1,88
Desničar	3,76
Demokrat	14,35
Nepriistranski	6,59
Levičar	2,82
Liberalist	2,59
Nimam	12,24
Nevtralen	2,12
Oficialist	1,41
Opozicija	19,06
Proti vladi	2,12
Revolucionar	2,12
Socialist	11,06
Socialdemokrat	2,59

Tabela 5.2 kaže statistične deleže respondentov ankete glede na njihovo opredelitev do aktualne vlade. Do vlade so se opredelili v odgovoru na vprašanje #10 - »Opredelite se do

vlade na lestvici od 1 do 10« - kjer številka 1 predstavlja popolno podporo vladi in številka 10 popolno nasprotovanje vladi. Podobno kot v zgornji tabeli tudi tukaj statistični deleži opredelitve do vlade niso reprezentativni, ko jih primerjamo z nacionalnim vzorcem, saj je podpora Chavezove vlade na anketirani populaciji izjemno nizka. Z možnostjo 1 in 2 se je do aktualne vlade opredelilo le slabih 14% respondentov, medtem ko so pripadniki opozicije disproporcionalno zastopani – s številko 8, 9 in 10 se je do aktualne vlade opredelilo kar 53,71% respondentov populacije kar je v nasprotju z volilnimi rezultati, ki jih je v treh mandatih dosegala chavistična oblast. Bolj reprezentativni so tisti respondenti ankete, ki se niso opredelili do vlade negativno ali pozitivno, ampak so uporabili najbolj nevtralne ocene na lestvici, še posebej številko 5, s katero se je do vlade opredelilo 15,84% respondentov. Tudi ostali rezultati kažejo, da obstaja med respondenti ankete velik del študentov, ki bodisi nimajo mnenja o aktualnem političnem dogajanju ali pa so do njega apatični oziroma nepristranski. Dejstvo je zanimivo predvsem ker je venezuelska politična sfera izjemno polarizirana, tako chavisti kot pripadniki opozicije pa skušajo na različne načine mobilizirati čim več volilnega telesa, vključno s študenti, ki na različnih provladnih in protivladnih protestih postajajo vse bolj aktivni.

Tabela 5.2: Opredelitev analizirane populacije do aktualne vlade

	%
1	9,67
2	4,32
3	2,47
4	2,26
5	15,84
6	6,79
7	4,94
8	12,14
9	11,32
10	30,25

Eden od pomembnih aspektov političnih preferenc anketne populacije je tudi njihova podpora političnim strankam, ki so v Venezueli prisotne na nacionalnem nivoju. O svoji podpori specifični politični stranki, so se respondenti ankete lahko opredelili v odgovoru

na vprašanje # 37 – »Ali obstaja politična stranka s katero se močno identificirate?« - na voljo pa so imeli možnosti A = *Partido Socialista Unido de Venezuela* (PSUV), B = *Partido Comunista de Venezuela* (PCV), C = *Un Nuevo Tiempo* (UNT), D = *Por la Democracia Social*, E = *Patria para Todos* (PPT), F = *Movimiento al Socialismo* (MAS), G = *Comite de Organizacion Politica Electoral Independiente* (COPEI), H = *Accion Democratica* (AD), I = *Proyecto Venezuela*, J = *Primero Justicia*, K = *Estrella Roja*, L = ne identificiram se z nobeno politično stranko in M = drugo (vprašanje odprtega tipa).

Med vsemi naštetimi možnostmi je le 5 strank navedlo dovolj respondentov, da ustrezajo kriterijem intervala zaupanja, ostale so zbrale bodisi premalo respondentov ali pa se za njih ni odločil noben respondent.

Tabela 5.3. prikazuje statistične deleže respondentov, ki so se opredelili za katero od strank, ki ustreza kriterijem intervala zaupanja, v končno analizo pa sem uvrstil tudi možnost L = ne indentificiram se z nobeno politično stranko in študentsko politično gibanje, za katerega se je več respondentov opredelilo v možnosti odprtega tipa M. Največji statistični delež respondentov se je odločil za največjo vladno stranko pod vodstvom Huga Chaveza – PSUV, na drugo mesto se je z minimalno razliko uvrstila ena od bolj vidnih opozicijskih strank *Primero Justicia* in sicer z 12,31% statističnim deležem. Še ena opozicijska stranka, UNT se je uvrstila na tretje mesto z 4,18% deležem respondentov, na četrtem mestu je presenetljivo neformalno študentsko politično gibanje, za katerega se je opredelilo 2,42% respondentov, povsem na rep lestvice pa sta se uvrstili opozicijska stranka iz obdobja pakta nepremične točke - AD z 1,54% in pro-chavistična stranka *Patria para Todos* z 1,10%. Največje presenečenje lestvice je dejstvo, da se na interval zaupanja ni uvrstila nekoč ena od dveh največjih strank pakta nepremične točke - COPEI in ena od strank, ki so predstavljale steber politične opozicije Chavezu v njegovih prvih dveh mandatih – *Proyecto Venezuela*.

Najbolj zgovoren podatek pa je nedvomno dejstvo, da se kar 65,71% respondentov ni opredelilo za nobeno od ponujenih največjih strank na nacionalnem političnem parketu. Ekstremna politična polarizacija v državi je močno načela tradicionalni demokratični

princip pripadnosti specifičnim strankam, kar je najverjetneje poglavitni razlog, da je sicer velika večina respondentov politično aktivnih in se lahko opredelijo do aktualne vlade, vendar pa ne pripadajo posamezni stranki. Dodatno na to brez dvoma vpliva dejstvo, da je opozicija združila moči v poskusih odstranitve Chaveza z oblasti pri tem pa so močno zabrisali ideološke razlike med seboj. Zdi se, da volitve v Venezueli ne predstavljajo volilnega spopada med različnimi političnimi strankami ampak zgolj in izključno med Chavezom in združenimi silami opozicije, kjer strankarska ideologija ne igra pomembne vloge (Hawkins *et al* 2007, 126).

Tabela 5.3: Podpora anketne populacije političnim strankam

Stranka	%
PSUV	12,75
Un Nuevo Tiempo	4,18
Patria para Todos	1,10
Accion Democratica	1,54
Primero justicia	12,31
Nobena	65,71
Študentsko gibanje	2,42

Ugotovitve: Prva stvar, ki je jasno razvidna iz pridobljenih podatkov je dejstvo, da obstaja v Venezueli ogromno različnih političnih ideologij, s katerimi se posamezniki opredeljujejo, prav tako je viden jasen vpliv chavisma na oblikovanje nekaterih od teh političnih ideologij (še posebej ideologij kot so: chavist, revolucionar, socialist ipd.). Najbolj zanimiv proizvod velike polarizacije v državi sta gotovo politični ideologiji opozicije in anti-chavizma. Obe sta jasno oblikovani na podlagi aktualne polarizacije in kulta osebnosti Huga Chaveza, prav tako nazorno ilustrirata kako zabrisane so ideološke meje med posameznimi strankami na strani opozicije zaradi konsolidacije moči. Še eno zanimivo dejstvo, ki je razvidno iz rezultatov analize je relativno visok odstotek tistih, ki do vlade niso jasno opredeljeni, oziroma so kot svojo ideologijo navedli eno od bolj nevtralnih možnosti (neopredeljen, apolitičen, nepristranski ipd.). Predvsem je bila ta ugotovitev presenetljiva, ker gre za tako močno polarizirano državo, vendar pa javnomnenjske raziskave v državi jasno kažejo, da neopredeljeni (*Ni-Ni*) predstavljajo velik odstotek volilnega telesa. Zadnja zanimiva ugotovitev tega sklopa pa je nedvomno dejstvo, da klasične politične stranke uživajo zelo nizko podporo. Kar 65,71%

respondentov ankete se namreč ne more poistovetiti z nobeno od nacionalno prisotnih strank, ki so jim bile na voljo v anketnem vprašalniku, sem pa lahko prištevamo vse največje opozicijske stranke in tudi chavistično PSUV. Presenetljivo se je med relevantne stranke skozi odgovor odprtega tipa, kjer so respondenti lahko navedli lastno stranko, uvrstilo študentsko opozicijsko gibanje, vendar je takšen rezultat najverjetneje posledica specifične, študentske populacije ankete. Študentsko gibanje po mnenju ene od mojih sogovornic iz organizacije Futuro Presente, Manuele Bolivar pridobiva vse več legitimnosti, saj ni ujeto v polariziran dialog med chavisti in opozicijo ampak opozarja na konkretne težave in predlaga različne rešitve zanje. Opozicijsko študentsko gibanje je prav tako relativno distancirano tako od Chaveza in njegovih pripadnikov kot od predstavnikov opozicijske politike in kot politična opcija bolj ustreza tako študentom kot številnim neopredeljenim in nepristranskim volivcem (Bolivar 2011).

5.2 Vpliv socialnega kapitala (družina in prijatelji)

Eden od dejavnikov, za katere sem pričakoval, da bodo poglavitno vplivali na formiranje političnih preferenc je socialni kapital, kjer sem se zaradi omejenega razpoložljivega časa za opravljanje raziskave in omejeno populacijo ankete odločil zgolj za analizo vpliva staršev in prijateljev. Eden od aspektov vpliva socialnega kapitala, ki me je še posebej zanimal je tudi odvisnost socialnega kapitala od politične preference posameznika. V primeru Venezuele, ki je visoko polarizirana in sta si nasprotujoča politična pola zelo različna, saj na eni strani govorimo o revolucionarni vladi in poskusu uvedbe socialističnih vrednot in gospodarskega modela na drugi strani pa o neoliberalnih vrednotah in povsem odprtem tržnem gospodarstvu, sem pričakoval, da bo imel socialni kapital na tiste, ki podpirajo Chavezovo vlado in ideologijo drugačen vpliv kot na tiste, ki aktualni chavistični vladi nasprotujejo. Poleg tega tradicionalno pripadniki obeh strani spadajo tudi v povsem različna ekonomska razreda, saj eni pripadajo najrevnejšim in drugi najbogatejšim slojem v državi, zato sem pričakoval da bodo te razlike v življenjskem standardu poleg različnih pogledov na politično ideologijo in družbene vrednote vplivale tudi na različno interakcijo z družino in prijatelji med Chavisti in simpatizerji opozicije.

Tabela 5.4 prikazuje razmerje med opredelitvijo do vlade in tem kako pogosto se respondenti ankete o politiki pogovarjajo s svojimi starši. Do vlade so se opredelili v odgovoru na vprašanje # 24 – »Na lestvici od 1 do 10 opredelite svoj odnos do aktualne vlade« - o tem kako pogosto se o politiki pogovarjajo s starši pa so se opredelili v odgovoru na vprašanje # 18 – »Kako pogosto se o politiki pogovarjate s svojimi starši?« - na voljo pa so imeli možnosti A = zelo pogosto, B = pogosto, C = občasno, D = zelo redko in E = nikoli.

Kot je razvidno iz tabele sta si nasprotujoča si politična pola zelo podobna po statističnih deležih tistih, ki se s starši pogovarjajo zelo pogosto (A), pogosto (B) in občasno (C). Med respondenti, ki so se do vlade opredelili z 1 (popolna podpora) se jih s starši o politiki zelo pogosto pogovarja 31,91%, pogosto in občasno pa 23,40%. Med respondenti, ki so se do vlade opredelili z 10 (popolno nasprotovanje) se jih o politiki s starši zelo pogosto pogovarja 31,51%, pogosto 29,45% in občasno 26,71%. Tudi ostale vrednosti so si relativno podobne, dokler ostajamo med izrazitimi podporniki oziroma nasprotniki vlade. Največje razlike se pojavijo med tistimi respondenti, ki se do vlade niso jasno opredelili oziroma vlade niti ne podpirajo, niti ji ne nasprotujejo. Med njih lahko štejemo tiste, ki so se na lestvici do vlade opredelili s številkami 4, 5, 6 in 7. Trend je pri neodločenih ravno obraten saj so statistični deleži respondentov, ki se s starši o politiki pogovarjajo pogosto zelo nizek. Med tistimi, ki so se do vlade opredelili s številko 5 je takšnih, ki se s starši pogovarjajo zelo pogosto le 5,33%, takšnih, ki se s starši pogovarjajo pogosto pa 17,33%. Največje statistične deleže beležijo možnosti »občasno« in »zelo redko«. Občasno se s starši o politiki pogovarja 33,33% respondentov, ki so se do vlade opredelili s številko 5, medtem ko se jih s starši o politiki zelo redko pogovarja 37,33%. Podobne statistične deleže so dosegli tudi tisti respondenti, ki so se do vlade opredelili z 4, 6.

Tabela 5.4: Razmerje med opredelitvijo do vlade in frekvenco pogovorov s starši

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	31,91	33,33	18,18	9,09	5,33	12,50	0,00	20,69	13,21	31,51
B	23,40	14,29	54,55	9,09	17,33	12,50	21,74	27,59	45,28	29,45
C	23,40	33,33	18,18	36,36	33,33	37,50	56,52	32,76	30,19	26,71
D	8,51	14,29	0,00	45,45	37,33	37,50	17,39	13,79	11,32	10,27
E	12,77	4,76	9,09	0,00	6,67	0,00	4,35	5,17	0,00	2,05

Tabela 5.5 prikazuje razmerje med opredelitvijo respondentov do vlade in tem kako pogosto se s prijatelji pogovarjajo o politiki. Do vlade so se opredelili v odgovoru na vprašanje # 24 – »Na lestvici od 1 do 10 opredelite svoj odnos do aktualne vlade« - o tem kako pogosto se o politiki pogovarjajo s prijatelji pa so se opredelili v odgovoru na vprašanje # 20 – »Kako pogosto se o politiki pogovarjate s svojimi prijatelji?«. Na voljo so imeli možnosti A = zelo pogosto, B = pogosto, C = občasno, D = zelo redko in E = nikoli.

Tudi v tabeli 5.5 se kažejo podobni trendi kot pri tabeli 6.4, torej na obeh ekstremih opredelitve do vlade vidimo, da se respondenti relativno pogosto s prijatelji pogovarjajo o politiki, medtem ko tisti, ki se do vlade niso opredelili niti negativno, niti pozitivno s prijatelji o politiki ne govorijo veliko. Če primerjamo med seboj tiste, ki so se do vlade opredelili z 1 in tiste, ki so se do vlade opredelili z 10 vidimo, da so statistični deleži respondentov porazdeljeni med posamezne možnosti od A do E zelo podobni. Med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 1 se jih 19,15% s prijatelji pogovarja zelo pogosto, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 10 pa se jih s prijatelji o politiki zelo pogosto pogovarja 20,55%. Podobnost med obema ekstremoma se kaže tudi med tistimi, ki se s prijatelji pogovarjajo pogosto. Takih je med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 1 27,66%, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 10 pa 33,56%.

Po pričakovanjih je trend statističnih deležev obraten za tiste, ki se do aktualne vlade niso opredelili niti negativno, niti pozitivno. Največje statistične deleže v teh kategorijah predstavljajo respondenti, ki se s prijatelji pogovarjajo občasno ali zelo redko. Med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili s številko 5 je takšnih, ki se s prijatelji o

politiki pogovarjajo občasno 36%, takšnih, ki se s prijatelji pogovarjajo zelo redko pa 37,33%. Podoben trend je opaziti tudi med respondenti, ki so se do vlade opredelili s številka 4 in 6.

Tabela 5.5: Razmerje med opredelitvijo do vlade in pogostostjo pogovorov s prijatelji

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	19,15	9,52	0,00	0,00	1,33	3,13	0,00	13,56	16,98	20,55
B	27,66	28,57	45,45	9,09	13,33	31,25	16,67	18,64	20,75	33,56
C	31,91	47,62	18,18	36,36	36,00	25,00	62,50	47,46	50,94	33,56
D	12,77	14,29	36,36	36,36	37,33	28,13	16,67	20,34	9,43	10,27
E	8,51	0,00	0,00	18,18	12,00	12,50	4,17	0,00	1,89	2,05

Tabela 5.6 prikazuje razmerje med opredelitvijo do vlade na lestvici od 1 do 10 in mnenjem respondentov o tem, koliko njihovih prijateljev deli njihovo politično prepričanje (ne nujno politično ideologijo). Svoje mnenje o tem koliko njihovih prijateljev deli njihovo politično prepričanje so lahko izrazili v odgovoru na vprašanje #19 – »Koliko vaših prijateljev deli vašo politično prepričanje?« - svoje mnenje pa so lahko opredelili z možnostmi A = vsi, B = skoraj vsi, C = polovica, D = manj kot polovica, E = skoraj nihče, F = nihče in G = ne vem.

Zanimivo je da tukaj trend podobnosti med obema ekstremoma politične opredelitve ne obstaja. Kategorija A, ki prikazuje tiste respondente, ki menijo, da vsi njihovi prijatelji delijo njihovo politično ideologijo kaže, da so statistični deleži respondentov največji med tistimi, ki so se negativno opredelili do aktualne vlade. Kar 57,45% respondentov, ki menijo, da vsi njihovi prijatelji delijo njihovo politično prepričanje se je namreč do vlade opredelilo z številko 10 (popolno nasprotovanje vladi). Drugi dve statistično najbolj zastopani kategoriji respondentov so tisti, ki so se do vlade opredelili s številko 9 in predstavljajo 14,89% vseh, ki menijo da vsi njihovi prijatelji delijo njihovo politično ideologijo, le nekaj odstotkov manj – 12,77% pa predstavlja statistični delež tistih respondentov, ki so se do vlade opredelili s številko 8. Tisti, ki so se do vlade opredelili pozitivno predstavljajo zelo majhen statistični delež respondentov, ki menijo, da vsi njihovi prijatelji delijo njihovo politično prepričanje. Tisti, ki so se do vlade opredelili z 1

predstavljajo le 6,38% teh respondentov, statistični deleži pa so še manjši v ostalih kategorijah, kjer so se respondenti do vlade opredelili pozitivno.

Iz tabele 5.6 je prav tako razvidno, da tistim, ki se do vlade niso opredelili niti negativno, niti pozitivno politično prepričanje prijateljev ni tako pomembno kot tistim, ki so se do vlade opredelili negativno oziroma pozitivno. Daleč največji statistični delež tistih, ki ne vedo, koliko njihovih prijateljev deli njihovo prepričanje namreč predstavljajo tisti, ki so se do vlade opredelili najbolj nevtralnno, s številko 5 in predstavljajo kar 52,50%. Zelo visoke statistične deleže beležijo tudi med tistimi, ki menijo, da skoraj nihče od njihovih prijateljev ne deli njihovega političnega prepričanja – 33,33% in med tistimi, ki menijo, da manj kot polovica prijateljev deli njihovo politično prepričanje – 44,44%. Takšen rezultat je pričakovan, saj so to respondenti, ki so se v odgovorih na nekatera druga vprašanja najpogosteje opredeljevali kot nepristranski, apolitični oziroma so izrazili nezanimanje za politično dogajanje. Posledično je razumljivo, da jim politična opredelitev prijateljev, tako kot politično dogajanje, nista pomembna.

Tabela 5.6: Razmerje med opredelitvijo do vlade in tem koliko prijateljev deli politično prepričanje respondentov

	A	B	C	D	E	F	G
1	6,38	6,33	19,44	25,93	11,11	16,67	7,50
2	0,00	3,17	13,89	3,70	5,56	0,00	2,50
3	2,13	0,90	5,56	3,70	5,56	0,00	2,50
4	1,06	0,90	1,39	11,11	5,56	16,67	5,00
5	3,19	7,24	22,22	44,44	33,33	16,67	52,50
6	1,06	7,24	9,72	0,00	11,11	16,67	12,50
7	1,06	5,88	8,33	3,70	5,56	0,00	5,00
8	12,77	15,38	13,89	0,00	0,00	0,00	7,50
9	14,89	15,84	2,78	0,00	0,00	16,67	2,50
10	57,45	37,10	2,78	7,41	22,22	16,67	2,50

Tabela 5.7 prikazuje razmerje med opredelitvijo do vlade na lestvici od 1 do 10 in tem kako pomembno je za respondente ankete politično prepričanje drugih ljudi. O tem kako pomembno je za njih politično prepričanje drugih ljudi so se lahko opredelili v odgovoru na vprašanje # 21 – »Kako pomembno je za vas politično prepričanje drugih ljudi?« -

svoje mnenje pa so lahko izrazili z možnostmi A = zelo pomembno, B = pomembno, C ni zelo pomembno, D = ni pomembno in E = politika zame ni pomembna.

Pri pomembnosti političnega prepričanja drugih za respondente ankete zopet vidimo podobnosti med obema ekstremoma politične opredelitve in velike podobnosti med statističnimi deleži tistih, ki so se do vlade opredelili z 1 oziroma z 10. Za 31,91% tistih, ki so se do vlade opredelili z 1 je politično prepričanje drugih zelo pomembno, za 42,55% pa pomembno. Podobno je za 26,53% tistih, ki so se do vlade opredelili z 10 politično prepričanje drugih ljudi zelo pomembno, za 44,22% pa pomembno. Statistični deleži med obema ekstremoma so podobni tudi pri tistih, ki so se do vlade opredelili z 2 – za 23,81% teh je politično prepričanje drugih ljudi zelo pomembno, za 47,62% pa pomembno – in med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 9 – med njimi je 18,52% tistih, katerim je politično prepričanje drugih ljudi zelo pomembno in 50% takšnih, ki jim je politično prepričanje drugih ljudi pomembno.

Zanimivi so statistični deleži za tiste, ki se do vlade niso opredelili niti pozitivno, niti negativno. Respondenti, ki so se do aktualne vlade opredelili z 5 namreč prav tako kažejo relativno visoke statistične deleže med tistimi respondenti, katerim je politično prepričanje drugih ljudi pomembno. Če se ti respondenti sicer ne pogovarjajo pogosto o politiki s svojimi prijatelji oziroma starši in če ne vedo koliko prijateljev deli njihovo politično prepričanje oziroma je ta odstotek zelo nizek je tukaj trend malce drugačen, vendar ga ne moremo označiti kot popolno nasprotje. Za 14,47% tistih, ki so se do vlade opredelili nevtralnno je politično prepričanje drugih ljudi še vedno zelo pomembno, 28,95% teh respondentov pa pravi, da je za njih politično prepričanje drugih ljudi pomembno. Statistični deleži, ki jih dosegajo ti respondenti sicer niso tako visoki kot statistični deleži pri tistih, ki so se do vlade opredelili z 1 oziroma 10, kljub temu pa so za nepristransko oziroma apolitično volilno telo zelo visoki.

Tabela 5.7: Opredelitev do vlade v razmerju do kako pomembnosti ideologije drugih ljudi za respondente

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	31,91	23,81	25,00	0,00	14,47	15,63	0,00	11,86	18,52	26,53
B	42,55	47,62	33,33	60,00	28,95	25,00	50,00	42,37	50,00	44,22
C	14,89	19,05	16,67	10,00	26,32	37,50	20,83	28,81	22,22	20,41
D	4,26	4,76	25,00	20,00	10,53	3,13	20,83	11,86	5,56	7,48
E	6,38	4,76	0,00	10,00	19,74	18,75	8,33	5,08	3,70	1,36

Tabela 5.8 predstavlja opredelitev respondentov do aktualne vlade na lestvici od 1 do 10 v razmerju do tega ali njihovi starši delijo njihovo politično prepričanje. Do tega ali njihovi starši delijo njihovo politično prepričanje so se lahko respondenti opredelili v odgovoru na vprašanje #17 – »Ali vaši starši delijo vaše politično prepričanje?« - opredelili pa so se lahko z možnostmi A = oba, B = samo mati, C = samo oče, D = nobeden od staršev.

Statistični deleži tistih respondentov, katerih oba starša delita njihovo politično prepričanje so presenetljivo zelo visoki ne glede na respondentovo opredelitev do vlade. Edina izjema so tisti respondenti, ki so se do vlade opredelili s 3, vendar pa rezultat zaradi nizkega intervala zaupanja za to skupino respondentov ni reprezentativen. Najbolj enotno je politično prepričanje respondentov in njihovih staršev med tistimi, ki so se do vlade opredelili negativno. Med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 10 je kar 86,99% takšnih, kjer oba starša delita njihovo politično prepričanje, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 9 pa je takšnih respondentov 81,13%. Na drugi strani politične opredelitve, torej med tistimi, ki so se do vlade opredelili pozitivno so statistični deleži tistih, katerih oba starša delita njihovo politično prepričanje občutno manj. Med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 1 je takšnih le 65,12%, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 2 pa 55%.

Tabela 5.8: Opredelitev do vlade v razmerju do politične ideologije respondentovih staršev

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	65,12	55,00	30,00	70,00	52,70	50,00	73,91	72,88	81,13	86,99
B	6,98	30,00	30,00	10,00	10,81	15,63	8,70	11,86	15,09	8,22
C	6,98	0,00	10,00	10,00	4,05	6,25	8,70	3,39	1,89	1,37
D	20,93	15,00	30,00	10,00	32,43	28,13	8,70	11,86	1,89	3,42

Ugotovitve: Poglavitna ugotovitev, ko govorimo o vplivu socialnega kapitala na oblikovanje političnih preferenc je, da ni videti velikih razlik med obema ekstremoma politične preference, torej med tistimi, ki zelo podpirajo oziroma zelo nasprotujejo aktualni Chavezovi vladi. Obe skupini sta si zelo podobni kadar govorimo o pogovorih o politiki s starši in prijatelji ter o pomembnosti politične ideologije drugih ljudi. Večje statistične razlike se pojavijo le, ko respondente vprašamo, koliko njihovih prijateljev po njihovem mnenju deli njihovo politično prepričanje. Rezultati tu kažejo, da je politično prepričanje prijateljev veliko bolj pomembno tistim, ki so se do vlade opredelili izrazito negativno, medtem ko Chavisti v splošnem ne menijo, da veliko njihovih prijateljev deli njihovo politično prepričanje. Pri pomembnosti ideologije drugih ljudi za respondente vidimo isti trend podobnosti med ekstremoma, edina izjema so v tem pogledu neopredeljeni, ker se zdi da je ideologija drugih ljudi relativno pomembna tudi njim, za razliko od ostalih kategorij, kjer niso predstavljali večjih statističnih deležev, vendar gre tudi tukaj za manjša odstopanja.

5.3 Vloga medijev

Zaradi močne polarizacije, ki je prisotna tudi v medijih znotraj države sem se odločil, da kot faktor vpliva upoštevam tudi medije. V analizo rezultatov sem vključil dve vrsti medijev in sicer nacionalne časopise in nacionalne televizijske programe. V anketni vprašalnik so bile vključene tudi nacionalne radijske postaje in spletne strani, vendar sta bili obe vrsti medijev iz kasnejše analize izključeni. Radijske postaje za ugotovitve niso relevantne ker je njihov program pretežno sestavljen iz glasbenih in ne konkretnih političnih vsebin zato na oblikovanje političnih preferenc ne morejo pretirano vplivati. Razlog za izključitev spletnih strani iz rezultatov analize je predvsem metodološke

narave. Za potrebe izračuna korelacije je bilo treba medije opredeliti kot bodisi opozicijske, chavistične ali nevtralne in jih glede na politično pripadnost točkovati, zaradi ogromnega števila spletnih strani in narave spletnih strani pa bi bilo takšno vrednotenje izjemno težko izvesti. Respondenti so pogosto navajali tudi spletne strani, ki nimajo ali pa imajo zelo malo politične vsebine, pregledovanje in vrednotenje teh spletnih strani pa bi zopet bil zelo dolgotrajen postopek.

Odnos med mediji in politično opredelitvijo ne bo prikazan v obliki statističnih deležev, saj je bila metodologija izračuna drugačna kot v preostalem delu analize rezultatov. Do tega, katere časopise in televizije respondenti spremljajo so se namreč lahko opredelili z petimi možnostmi odprtega tipa, ti odgovori pa so bili kasneje šifrirani in ovrednoteni glede na politično opredelitev medija. Zaradi analize več odgovorov hkrati oziroma vzporedne primerjave politične pripadnosti in več različnih medijev hkrati je prikaz statističnih deležev nepraktičen. Vpliv medijev je opredeljen na spodnja dva načina:

- a) Korelacija med politično opredelitvijo posameznika in nacionalnimi televizijskimi programi, ki jih ta redno spremlja. O svoji politični opredelitvi so se respondenti ankete lahko izrekli v odgovoru na vprašanje #24 – »Prosim opredelite se do vlade na lestvici od 1 do 10« - kjer je številka 1 predstavljala zelo močno podporo vladi, številka 10 pa zelo močno nasprotovanje vladi. Nacionalne televizijske programe, ki jih redno spremljajo so lahko respondenti opredelili v odgovoru na vprašanje kombiniranega tipa #11 – »Prosim naštejite nacionalne televizijske programe, ki jih redno spremljate.« - korelacijski koeficient pa je bil izračunan na dva različna načina. Metodologija pri prvem izračunu je povsem enostavna. Vsaka opredelitev politične pripadnosti na lestvici od 1 do 10 je predstavljala matematično vrednost, ki je bila enaka številki možnosti. Če so se respondenti do vlade opredelili z 1 se je takšen odgovor ovrednotil z 1 točko, če so se opredelili z 2 je bil odgovor ovrednoten z dvema itd. Nacionalni televizijski programi so bili točkovani drugače. Vsi programi so bili razdeljeni glede na svojo politično pripadnost v tri kategorije – chavistične, opozicijske in nevtralne programe. Vsaka od kategorij je bila ovrednotena in sicer so bili chavistični in nevtralni programi

ovrednoteni z 0 točkami, medtem ko so bili opozicijski programi ovrednoteni z 1 točko. Na podlagi pridobljenih vrednosti za posamezne kategorije je bil nato izračunan korelacijski koeficient za nabor podatkov. Takšen sistem vrednotenja temelji na predpostavki, da Chavisti, torej tisti, ki so se na lestvici opredelili nižje od 5, bolj verjetno spremljajo Chavistične televizijske programe in na dejstvu, da je medijski prostor v Venezueli glede na odgovore respondentov zasičen s chavističnimi programi, zato je bolj verjetno, da bomo pripadnika opozicije uspešno identificirali, ker se aktivno odloči za spremljanje manjšinskih opozicijskih programov. V primeru, da je predpostavka napačna bi bila korelacija nizka oziroma negativna.

Druga metoda za izračun korelacije med opredelitvijo do vlade in nacionalnimi televizijskimi programi, ki jih respondenti spremljajo je bila sestavljena iz identičnega sistema za točkovanje politične opredelitve kot zgornja, razlika je bila le v točkovanju nacionalnih televizijskih programov. Ti so bili zopet razdeljeni v iste tri kategorije – chavistične, opozicijske in nevtralne, točko pa je respondent dobil takoj ko je v odgovoru navedel vsaj eno od opozicijsko opredeljenih televizijskih postaj. Razlog za drugi metodološki pristop k izračunu korelacije med obema spremenljivkama je predvsem interpretacija rezultatov prve korelacije. Druga metoda deluje na predpostavki, da posameznika, takoj ko redno spremlja vsaj en opozicijski nacionalni program ne moremo več šteti kot chavista oziroma do vlade pozitivno opredeljenega posameznika. V primeru, da ta predpostavka drži to dodatno okrepi verodostojnost zgornjega metodološkega pristopa, v katerem izračun korelacije temelji ravno na izločevanju opozicijskih respondentov na podlagi njihove izbire televizijskega programa.

- b) Druga metoda izračuna vpliva medijev na posameznikovo politično preferenco je temeljila na korelaciji med posameznikovo politično preferenco zopet opredeljeno po zgornjem ključu in nacionalnimi časopisi, ki jih respondenti redno berejo. Časopise so lahko respondenti opredelili v odgovoru na vprašanje kombiniranega tipa #10 – »Prosim naštejte nacionalne časopise, ki jih redno berete.« -

korelacijski koeficient pa je bil izračunan podobno kot zgoraj, uporabil sem le eno metodo. Politične preference so bile zopet točkovane od 1 do 10, časopisi pa so bili razdeljeni v dve kategoriji – opozicijske in chavistične časopise. Opozicijskih časopisov so respondenti navedli 8, chavističnih 6, zato je bila zaradi razmerja vsakemu opozicijskemu časopisu pripisana vrednost 0,75 točke, vsakemu chavističnemu pa vrednost 1 točke.

Rezultati za nacionalne televizijske programe kažejo srednje močno korelacijo med tem kako je respondent politično opredeljen in kakšne vrste televizijske programe redno spremlja. Pri prvi uporabljeni metodi je korelacijski koeficient med politično opredelitvijo in programi, ki jih spremlja respondent $r = 0,3196$, medtem ko je korelacijski koeficient za drugo metodo še malce višji in sicer $r = 0,3405$. Podobnost obeh korelacijskih koeficientov kaže, da je bila izbira metode pravilna, predpostavka, da chavisti večinoma ne spremljajo opozicijskih televizijskih programov torej drži.

Rezultati za nacionalne časopise kažejo še močnejšo korelacijo kot tisti za televizijske programe, kar je pričakovano, glede na to da nakup in redno branje časopisa zahteva bolj aktiven pristop respondenta in je zato bolj verjetno, da bodo respondenti časopise, ki jih berejo izbirali glede na svoje politične preference in ne le naključno spremljali določen televizijski program. Korelacijski koeficient med politično opredelitvijo respondenta in nacionalnimi časopisi, ki jih redno bere spada v zgornjo srednje močno kategorijo in znaša $r = 0,4848$. Verjetnost, da bo chavist bral le nacionalne časopise z prochavistično vsebino in obratno je torej še večja kot verjetnost, da bo spremljal le chavistične televizijske programe.

5.4 Vloga izobraževalnega sistema

Izobraževalni sistem tradicionalno nima prevelike vloge na oblikovanje političnih preferenc posameznikov, tako kot pri številnih drugih faktorjih pa je tudi tukaj Venezuela izjema, saj so izobraževalne ustanove močno vpete v kontekst političnega dogajanja in politične polarizacije, ki se dogaja v državi.

Eden od razlogov za nujnost analize venezuelskega izobraževalnega sistema, kadar govorimo o formiranju političnih preferenc posameznika je dejstvo, da vlada velik odstotek državnega proračuna namenja izobraževalnim projektom. Rezultat teh investicij je tudi povsem državno financirana *Universidad Bolivariana de Venezuela* (UBV), ki je brezplačno dostopna najrevnejšim slojem. Univerza kot eden od pomembnejših projektov oziroma misij chavistične vlade predstavlja platformo za širjenje popularnosti chavisma in vlade kot take že z samim dejstvom, da revnim omogoča izobraževanje, tudi če v okviru izobraževalnega procesa ne prihaja do indoktrinacije in ideološke propagande, kar pa je v najboljšem primeru malo verjetno, po mnenju analitikov, ki simpatizirajo z opozicijo pa neizpodbitno dejstvo. Pred analizo sem sklepal, da bo imela podoben vpliv na respondente tudi univerza *Universidad Politecnica de la Fuerza Armada Nacional* (UNEFA), ki je kot vojaška akademija prav tako tesno povezana z aktualno oblastjo. Ravno obraten učinek sem pričakoval pri univerzah *Universidad Central de Venezuela* (UCV), *Universidad Simon Bolivar* (USB) in *Universidad Catolica Andres Bello* (UCAB). Razlog za takšna pričakovanja je dejstvo, da imajo vse tri omenjene univerze zelo močno opozicijsko študentsko gibanje, ki aktivno pripravlja proteste in shode proti Chavezovi vladi, zelo aktivno pa venezuelsko politično opozicijo podpira tudi zaposlen kader na treh univerzah.

Tabela 5.9 predstavlja oceno dela aktualne vlade glede na univerzo, ki jo obiskuje respondent, ki se je do vlade opredelil. Ocena vlade je opredeljena na lestvici od A do F, z vrednostmi A = zelo dobro, B = dobro, C = niti dobro, niti slabo, D = slabo, E = zelo slabo in F = ne vem. Respondenti v anketnem vprašalniku niso opredeljevali univerze na kateri študirajo, saj so bili anketni vprašalniki šifrirani za vsako posamezno univerzo in razdeljeni izključno med aktivne študente posamezne univerze.

Med tistimi respondenti, ki so vlado ocenili z oceno »zelo dobro«, jih kar 66,67% prihaja iz univerze UBV, 27,78% pa jih prihaja iz druge univerze, tesno povezane z vlado – UNEFA. Obe univerzi prednjačita tudi v statističnem deležu tistih respondentov, ki so se do dela vlade opredelili z oceno »dobro«. Študenti UBV predstavljajo 50% teh

respondentov, študenti UNEFA-e pa 31,82%. Po pričakovanjih so ravno nasprotno študenti univerz USB, UCV in UCAB največkrat ocenili delo aktualne vlade negativno. 22,14% respondentov na univerzi UCAB, 25,19% respondentov na univerzi USB in 25,95% respondentov na univerzi UCV je delo aktualne vlade ocenilo z oceno »slabo«, podobni pa so tudi statistični deleži za oceno »zelo slabo«, za katero se je odločilo 35,93% respondentov na univerzi UCAB, 28,14% respondentov na univerzi USB in 23,35 odstotkov respondentov na univerzi UCV. Prav tako so zelo zgovorni statistični deleži tistih respondentov na teh treh univerzah, ki so delo aktualne vlade ocenili z »zelo dobro«. Nihče od respondentov na omenjenih univerzah namreč ni dela aktualne chavistične vlade ocenil z oceno »zelo dobro«, prav tako nihče od respondentov na univerzi USB aktualni vladi ni prisodil ocene »dobro« medtem ko je bilo takšnih respondentov na univerzi UCAB le 1,52%, na univerzi UCV pa le 10,61%. Razlog za takšno odstopanje univerze UCV najverjetneje leži v dejstvu, da je najlažje dostopna od treh izrazito proti-chavističnih univerz, saj jo obiskujejo tudi študenti, ki pripadajo nižjim ekonomskim razredom, medtem ko takšnih na univerzah UCAB in USB ni, saj sta obe zasebni univerzi, za obiskovanje katerih je potrebno plačevati za revnejše previsoko šolnino.

Respondenti univerze CUC se razlikujejo od vseh ostalih univerz, saj jih ima zelo malo izrazito polarizirano mnenje o delu aktualne vlade. Največ respondentov se je namreč do dela aktualne vlade opredelilo z oceno »niti dobro, niti slabo«, kar 37,5% pa se jih do dela aktualne vlade ni opredelilo. Respondenti na univerzi CUC so torej, do sicer polarizirane politične situacije, najbolj indiferentni pri tem pa lahko izpostavim tudi univerzo UNEFA, kjer neopredeljeni respondenti predstavljajo 50%, vendar pa ima preostanek respondentov izrazito pozitivno mnenje o delu aktualne vlade.

Tabela 5.9: Respondentova ocena dela aktualne vlade glede na univerzo, ki jo obiskuje

	A	B	C	D	E	F
UCAB	0,00	1,52	4,67	22,14	35,93	12,50
CUC	5,56	6,06	28,97	16,79	8,98	37,50
USB	0,00	0,00	11,21	25,19	28,14	0,00
UBV	66,67	50,00	12,15	0,76	0,00	0,00
UNEFA	27,78	31,82	32,71	9,16	3,59	50,00
UCV	0,00	10,61	10,28	25,95	23,35	0,00

Tabela 5.10 prikazuje razporeditev respondentov anketne raziskave po univerzah glede na njihovo politično ideologijo. Svojo politično ideologijo so lahko respondenti izrazili v odgovoru na vprašanje #7 – »Izrazite svojo politično ideologijo«. Vprašanje je bilo odprtega tipa, torej respondentom ni bila ponujena nobena vnaprej pripravljena možnost.

Na univerzi UBV, ki je najtesneje povezana z aktualno chavistično vlado se je 5% respondentov opredelilo kot chavistov, 13,33% respondentov je svojo politično ideologijo opredelilo kot revolucionarno, daleč največji statistični delež pa predstavlja 65% respondentov, ki so se izrekli za socialiste. Zanimivo je tudi dejstvo, da se nihče od respondentov na univerzi ni opredelil s katero od desničarskih ideoloških možnosti, prav tako se nihče od respondentov ni opredelil kot demokrat ali pripadnik opozicije.

Povsem drugačna je slika ko pogledamo statistične deleže ideoloških opredelitev na univerzah USB, UCV in UCAB. Na univerzi USB se je 11,76% respondentov opredelilo kot anti-chavistov, 25,53% respondentov je kot svojo politično ideologijo navedlo opozicijo, 21,18% respondentov pa se je opredelilo kot demokratov. Podobni so tudi rezultati na drugih dveh univerzah. Na univerzi UCAB se je 29,27% respondentov opredelilo kot demokratov, 31,71% respondentov pa kot pripadnikov opozicije. Na univerzi UCV se je za demokrata izreklo 13,43% respondentov, kot pripadnikov opozicije pa 23,88% respondentov. Najbolj očitna razlika med univerzo USB in ostalima dvema je dejstvo, da se je velik delež respondentov na univerzi USB opredelil kot anti-chavisti, medtem ko se s takšno politično ideologijo ni opredelil noben respondent na UCV, na UCAB pa je bilo takšnih le 2,44%.

Respondenti na univerzi UNEFA so se proti pričakovanjem pretežno izrekli kot politično apatični oziroma neopredeljeni, kljub temu, da sem pred začetkom analize pričakoval, da bo med statistično pomembnejšimi politični ideologijami tako chavisem kot socializem. Skupno se je 70,69% respondentov na tej univerzi izreklo z politično nezaznamovano možnostjo. 24,14% respondentov se je opredelilo kot apolitičnih, 10,34% respondentov kot nepristranskih, 27,59% respondentov nima politične ideologije, 8,62% respondentov pa je nevtralnih. Za chavista se je izreklo le 6,9% respondentov, medtem ko se nihče ni opredelil kot socialist, kar je še posebej presenetljivo, glede na to da aktualna vlada svojo ekonomsko in ideološko politiko smatra in promovira kot Socializem 21. stoletja.

Podobno ideološko reprezentacijo najdemo tudi na univerzi CUC, ki je podobno kot UNEFA izrazito apolitična oziroma nevtralna. 15,07% respondentov na univerzi CUC je svojo politično ideologijo definiralo kot apolitično, 16,44% respondentov se je opredelilo kot nepristranskih, 23,29% respondentov pa nima politične ideologije. Poglavitna razlika med UNEFA-o in CUC pa je prisotnost večjega deleža respondentov, ki so se na CUC opredelili kot pripadniki opozicije – 31,71%.

Tabela 5.10: Deleži politične ideologije respondentov razdeljeni po univerzah

	UCAB	CUC	USB	UBV	UNEFA	UCV
Anti-chavist	2,44	1,37	11,76	0,00	0,00	0,00
Apolitičen	0,00	15,07	2,35	0,00	24,14	1,49
Kapitalist	3,66	0,00	5,88	0,00	0,00	0,00
Desnosredinska	6,10	0,00	0,00	0,00	0,00	2,99
Chavist	0,00	2,74	0,00	5,00	6,90	0,00
Levosredinska	3,66	0,00	2,35	0,00	0,00	4,48
Desnica	10,98	0,00	1,18	0,00	0,00	8,96
Demokrat	29,27	12,33	21,18	0,00	1,72	13,43
Nepriistranski	1,22	16,44	5,88	5,00	10,34	1,49
Levica	1,22	0,00	1,18	0,00	5,17	10,45
Liberalist	1,22	1,37	5,88	0,00	0,00	5,97
Nimam	2,44	23,29	7,06	6,67	27,59	10,45
Nevtralen	1,22	4,11	0,00	0,00	8,62	0,00
Oficialist	0,00	0,00	0,00	5,00	5,17	0,00
Opozicija	31,71	19,18	23,53	0,00	8,62	23,88
Proti vladi	2,44	1,37	1,18	0,00	1,72	5,97
Revolucionar	0,00	0,00	0,00	13,33	0,00	1,49
Socialist	1,22	2,74	3,53	65,00	0,00	2,99
Socialdemokrat	1,22	0,00	7,06	0,00	0,00	5,97

Eno do poglavitnih vprašanj, ki se odpira pri analizi izobraževalnega sistema kot relevantnega faktorja, ki vpliva na formiranje političnih preferenc in lahko vpliva na reprezentativnost rezultatov razporejenih po univerzah pa je ekonomska struktura respondentov posamezne univerze. V primeru, da večina respondentov posamezne fakultete spada v določen ekonomski razred namreč lahko to pomeni, da so prikazane ideološke opredelitve pretežno rezultat ekonomsko – socialnega standarda respondentov in obiskovanje določene univerze ne igra poglavitne vloge.

Tabela 5.11 kaže statistične deleže respondentov na posameznih univerzah glede na ekonomsko kategorijo, kateri pripadajo. Ekonomske kategorije prikazujejo, tako kot pri nekaterih ostalih izračunih, relativni mesečni dohodek gospodinjstva in so izračunane glede na mesečni dohodek gospodinjstva respondenta in glede na število posameznikov, ki živi v respondentovem gospodinjstvu.

Iz tabele je razvidno, da univerzo UBV obiskuje največ respondentov iz najnižje ekonomske kategorije in predstavljajo 16,39% vseh anketiranih študentov, medtem ko največji statistični delež z 67,21% predstavljajo tisti iz ekonomske kategorije B, ki jih na relativni dohodkovni lestvici glede na venezuelske razmere še vedno lahko uvrščamo v najrevnejši sloj. Podobno visok delež najnižje ekonomske kategorije ima še univerza UNEFA, kjer 14,12% respondentov predstavlja kategorijo A. Najbolj se od teh dveh razlikujejo univerze UCV, USB in UCAB, kjer največji statistični delež predstavljajo tisti respondenti, ki spadajo v ekonomsko kategorijo C in predstavljajo venezuelski srednji sloj. Kljub očitnim razlikam v ekonomski strukturi študentov, pa kljub temu na podlagi teh rezultatov ni mogoče zaključiti, da je ekonomski faktor tisti, ki predstavlja poglavitni vpliv na politične preference kadar govorimo o izobraževalnem sistemu. Vse univerze imajo namreč dobro reprezentirani skupini respondentov, ki spadajo v ekonomski kategoriji B in C. Na UCAB je takšnih respondentov 60,21%, na UBV 81,96%, na CUC 80%, na UNEFA-i 80%, na USB 71,28% in na UCV 71,91%. V primeru, da bi bila ekonomska struktura študentskega telesa na šestih univerzah tista, ki bi najbolj vplivala na oblikovanje političnih preferenc na posamezni univerzi, med njimi ne bi bilo tako

velikih odstopanj v reprezentiranosti posameznih političnih ideologij in oceni dela aktualne vlade.

Tabela 5.11: Dohodkovni razredi respondentov razporejeni po univerzah

	UCAB	UBV	CUC	UNEFA	USB	UCV
A	3,06	16,39	8,89	14,12	7,45	2,25
B	14,29	67,21	56,67	55,29	24,47	31,46
C	45,92	14,75	23,33	24,71	46,81	40,45
D	19,39	1,64	8,89	4,71	12,77	14,61
E	17,35	0,00	2,22	1,18	8,51	11,24

Ugotovitve: Izobraževalni sistem je eden od tistih faktorjev, kjer se jasno kažejo razlike med posameznimi univerzami, ne glede na to ali razlike merimo skozi opredelitev do vlade ali skozi prisotnost specifičnih političnih ideologij med posameznimi respondenti. Prav tako lahko dobro koreliramo rezultate za posamezne univerze in tem kakšne vrste kader na njih uči in kako so fakultete opredeljene do chavisma in aktualne vlade. Da bi bili rezultati čim bolj reprezentativni sem želel izključiti ekonomski standard kot faktor, ki se kaže skozi prizmo porazdelitve po posameznih univerzah. Vprašanje, ki se je pojavilo med analizo je namreč bilo, kakšna je ekonomska struktura študentov na posamezni univerzi in če je morda to poglavitni faktor, ki iz ozadja vpliva na politične preference študentov in ne univerze kot takšne. Rezultati kažejo, da imajo vse fakultete dobro reprezentirani ekonomski kategoriji B in C vendar kljub temu prihaja do večjih razhajanj med respondenti na posamezni univerzi, zato lahko sklepamo, da je univerza kot takšna tista, ki vpliva na oblikovanje političnih preferenc študentov, ki jo obiskujejo.

5.5 Vloga ekonomskega statusa

Ekonomski oziroma socialni status je še ena od spremenljivk, ki v Venezueli predstavljajo zelo pomemben dejavnik, kadar govorimo o oblikovanju političnih preferenc posameznih volivcev. Ekonomski status razdeljen v razrede A, B, C, D, E in F je sestavljen iz kombinacije odgovorov na dve vprašanji v raziskovalni anketi in sicer vprašanje #8 – »Koliko oseb živi skupaj z vami v gospodinjstvu?« - in vprašanje #9 – »Kolikšen je mesečni zaslužek celotnega gospodinjstva?«. Za takšen izračun

ekonomskega statusa posameznega respondenta sem se odločil predvsem, ker omogoča boljši vpogled v dejansko ekonomsko in socialno stanje tega posameznika, v primerjavi z uporabo respondentovega dohodka oziroma dohodka njegovih staršev. Ekonomski razred A predstavlja tiste z najnižjim dohodkom, ko je ta porazdeljen na vse člane gospodinjstva, medtem ko ekonomski razred E predstavlja tiste, z najvišjim dohodkom.

Razlog za uvrstitev respondentovega ekonomskega statusa med pomembne dejavnike, ki vplivajo na oblikovanje političnih preferenc je predvsem dejstvo, da se je v Venezueli v času Chavezovega predsedovanja izoblikovala zelo izrazita razredna politika. Ena od raziskav, ki je bila opravljena v Venezueli pred predsedniškimi volitvami leta 1998, na katerih je Chavez zmagal z izjemno visoko prednostjo namreč kaže, da je 55% revnih prebivalcev urbanih predelov Venezuele izrazilo svojo podporo Chavezu, medtem ko je bila njegova podpora med bogatejšimi sloji le 45%. Tudi predsedniške volitve leta 2000, po sprejetju nove bolivarske ustave so pokazale podoben in še bolj izrazit trend. Na teh volitvah je ena od raziskav pokazala med revnimi prebivalci države 50,5% podporo Chavezu in le 24% podporo njegovemu najmočnejšemu kandidatu Arias-u Cardenas-u. Ravno nasprotno je svojo podporo Cardenas-u izreklo 66,7% pripadnikov dveh najvišjih ekonomskih razredov (Cannon 2008, 743).

Analizo ekonomskega statusa kot dejavnika pri oblikovanju političnih preferenc predstavljajo tabele 5.12, 5.13 in 5.14, ki prikazujejo razmerje med ekonomskim statusom posameznika, oziroma relativnim mesečnim dohodkom gospodinjstva v katerem živi in njegovo opredelitvijo do aktualne vlade, njegovo oceno dela Huga Chavez in njegovo oceno dela aktualne vlade (sestava vlade, kakršna je bila pred parlamentarnimi volitvami septembra 2010, ko so chavisti držali dvotretjinsko večino).

Tabela 5.12 prikazuje razmerje med respondentovo oceno dela predsednika Huga Chavez glede na relativni mesečni dohodek respondentovega gospodinjstva. Oceno dela Huga Chavez so respondenti lahko ocenili na lestvici od A do F (A = zelo dobro, B = dobro, C = niti dobro, niti slabo, D = slabo, E = zelo slabo in F = ne vem). V ekonomske kategorije so bili porazdeljeni med procesom analize na podlagi mesečnega dohodka

njihovega gospodinjstva in števila članov gospodinjstva. Kategorija »ne vem« je bila iz končne analize izključena ker ni bila reprezentativna skozi vse ekonomske razrede in ni zadoščala pogojem za interval zaupanja.

Pričakovano se kažejo velike razlike med obema ekstremoma, ko govorimo o ekonomskem statusu in oceni dela Huga Chaveza. Največji odstotek negativnih vrednosti za oceno dela (možnosti D in E) prihaja iz najvišjega ekonomskega razreda, torej bogatejši študentje v povprečju ocenjujejo delo aktualnega predsednika veliko slabše kot njihovi vrstniki, ki pripadajo nižjim ekonomskim razredom. Najbolj negativno mnenje do dela Huga Chaveza je pričakovano prišlo s strani najvišjega ekonomskega razreda, kjer je kar 69,79% respondentov ocenilo delo predsednika kot zelo slabo. Trend negativne ocene dela predsednika se kaže tudi v ekonomskih kategorijah C in D vendar je tam manj izrazit kot pri ekonomski kategoriji E. Največje presenečenje v tem delu analize je bila ekonomska kategorija A, ki predstavlja najrevnejši sloj respondentov, saj ni izpolnila mojih pričakovanj o velikem številu pozitivnih ocen Chavezovega dela. Komaj 22,22% respondentov v ekonomski kategoriji A je namreč Chavezovo delo ocenilo kot zelo dobro, največ respondentov iz te kategorije pa je njegovo delo ocenilo z oceno »dobro«. Kljub temu rezultati kažejo, da največ podpore Chavezu še vedno prihaja iz tega ekonomskega razreda, saj je oceno »zelo dobro« Chavezu namenilo le 11,64 odstotka tistih iz ekonomskega razreda B.

Tabela 5.12: Razmerje med oceno dela Huga Chaveza in dohodkom respondenta

	A	B	C	D	E
A	22,22	11,64	4,19	6,12	0,00
B	8,33	13,23	5,99	6,12	0,00
C	33,33	35,45	14,97	12,24	13,16
D	8,33	14,81	18,56	22,45	21,05
E	25,00	21,69	56,29	53,06	65,79
F	2,78	3,17	0,00	0,00	0,00

Tabela 5.13 prikazuje razmerje med relativnim mesečnim dohodkom respondentovega gospodinjstva in njegovo oceno dela aktualne vlade. Respondentov relativni mesečni dohodek je izračunan po istem ključu kot pri preostalih tabelah, ki prikazujejo

respondentovo ekonomsko kategorijo, oceno dela aktualne vlade pa so respondenti izrazili v odgovoru na vprašanje #35, kjer so imeli na voljo možnosti A = zelo dobro, B = dobro, C = niti dobro, niti slabo, D = slabo, E = zelo slabo in F = ne vem. Kategorija »ne vem« je bila iz končne analize izključena ker ni bila reprezentativna skozi vse ekonomske razrede in ni zadoščala pogojem za interval zaupanja.

Podobno kot pri oceni dela Huga Chaveza tudi tukaj najvišja ekonomska kategorija E ocenjuje delo aktualne vlade najslabše. Z oceno »zelo slabo« je namreč delo aktualne vlade ocenilo 63,16% respondentov iz te kategorije, kar je primerljivo z njihovo oceno Chavezovega dela. V primerjavi z oceno Chaveza pa tukaj prihaja do odstopanj v ekonomskih kategorijah C in D, saj tukaj negativen odnos respondentov do vlade ni tako izrazit kot njihov negativen odnos do predsednika. V ekonomski kategoriji D je vlado z oceno »zelo slabo« ocenilo le 44,9 odstotka respondentov, v ekonomski kategoriji C pa 45,18% respondentov. Odstopanja se pojavijo tudi na nasprotnem polu ekonomskih kategorij, saj je le 11,11% respondentov iz najnižje ekonomske kategorije A ocenilo delo aktualne vlade kot »zelo dobro« medtem ko Chavezovo delo s to oceno ocenjuje 22,22% respondentov. Podoben trend je viden tudi v ekonomski kategoriji B.

Tabela 5.13: Razmerje med oceno dela aktualne vlade in dohodkom respondenta

	A	B	C	D	E
A	11,11	4,23	3,01	0,00	0,00
B	22,22	19,05	7,83	12,24	2,63
C	25,00	32,80	13,86	10,20	7,89
D	22,22	21,69	30,12	32,65	26,32
E	13,89	19,05	45,18	44,90	63,16
F	5,56	3,17	0,00	0,00	0,00

Tabela 5.14 prikazuje relativni mesečni dohodek respondentovega gospodinjstva v razmerju do tega, kako so se respondenti opredelili na vlade. Do vlade so se respondenti opredelili v odgovoru na vprašanje #24. Do vlade so se opredelili na lestvici od 1 do 10, kjer je številka 1 predstavljala popolno podporo vladi, številka 10 pa je predstavljala popolno nasprotovanje vladi. Uvrstitev opredelitve do vlade kot klasifikatorja je bila potrebna predvsem, ker predstavlja bolj splošno kategorijo kot ocena dela Huga Chaveza

in ocena dela aktualne vlade. Ker je vprašanje bolj splošno so se respondenti lahko opredelili do aktualne oblasti ne zgolj na podlagi uspešnosti ampak tudi širše politične ideologije. Opredelitev na lestvici omogoča tudi bolj jasno opredelitev mnenja oziroma odnosa do vlade posameznega respondenta kot šest zaključenih kategorij, ki so bile uporabljene v tabelah 5.12 in 5.13.

Tudi pri opredelitvi do aktualne vlade ekonomski status ostaja statistično relevanten faktor, vendar pa trend podpore vladi med revnejšimi sloji ni več tako izrazit, kot je bil v primeru ocene dela Huga Chaveza in oceni dela aktualne vlade. Med tistimi, ki pripadajo najnižji ekonomski kategoriji je le 16,67% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 1. Po drugi strani so trendi nasprotovanja vladi relativno podobni zgornjima dvema tabelama, saj kar 55,26% tistih, ki spadajo v ekonomsko kategorijo E nasprotuje vladi in se je do nje opredelilo z 10. Trend negativne opredelitve do vlade se ohranja tudi v ekonomskih kategorijah C in D, do vlade se je z 10 tako opredelilo 38,51% pripadnikov ekonomske kategorije C in 35,19% ekonomske kategorije D. Pri tem velja opozoriti, da je statistična zanesljivost rezultatov v tabeli 16 nižja kot tista v tabelah 6.12 in 6.13 saj je bila populacija dodatno fragmentirana zaradi večjega števila možnosti, s katerimi so se lahko opredelili do vlade v primerjavi z oceno dela Chaveza in aktualne vlade. Najmanj reprezentativni so rezultati za opredelitev do vlade z ocenami 3,4, 7 in 8, največjo vrednost pa ima interval zaupanja za vrednosti 1, 2, 9 in 10 s katerimi se je opredelil največji delež anketirane populacije.

Tabela 5.14: Opredelitev do vlade v razmerju do respondentove ekonomske kategorije

	A	B	C	D	E
1	16,67	14,12	5,59	5,56	0,00
2	5,56	5,65	3,11	3,70	2,63
3	2,78	3,39	1,86	1,85	0,00
4	0,00	2,26	3,73	0,00	0,00
5	27,78	26,55	8,07	3,70	7,89
6	11,11	9,04	5,59	5,56	2,63
7	5,56	5,08	5,59	5,56	0,00
8	5,56	9,04	15,53	16,67	13,16
9	13,89	5,65	12,42	22,22	18,42
10	11,11	19,21	38,51	35,19	55,26

Ugotovitve: Ekonomski faktor se je zdel kot eden od najpomembnejših saj veliko analitikov meni, da se je skozi polarizacijo in mobilizacijo v Venezueli razvila zelo specifična razredna politika, poglavitna predpostavka večine analitikov pa je, da Chavezu pretežno podpirajo najnižji družbeni sloji (Heath 2009, 193–194). Pričakovano se je tudi tu, podobno kot pri večini ostalih faktorjev pokazala velika razlika med obema ekstremoma porazdelitve respondentov. Tisti v najvišjih ekonomskih kategorijah so Chavezu in vladi prisodili najslabšo oceno, prav tako so se na lestvici do vlade opredelili pretežno negativno. Ravno obratno velja za tiste, ki spadajo v nižje kategorije, vendar je tu potrebno opozoriti na zelo pomembno izjemo. Tisti respondenti, ki spadajo v najnižjo ekonomsko kategorijo A niso sledili trendu podpore Chavezu in aktualni vladi. Kljub temu da velik statistični delež teh respondentov podpira Chavezu je ta delež veliko manjši kot pri ekonomski kategoriji B. Rezultat je presenetljiv predvsem, ker bi morala ravno ekonomska kategorija A biti tista, ki prejema največ različnih socialnih olajšav, ki so rezultat chavistične ideologije in politike, prav tako je ekonomska kategorija A tista, ki jo skuša Chavistična vlada najbolj aktivno mobilizirati. Tovrsten trend sicer ni presenečenje, saj številni analitiki menijo, da je Chavezu na več elektoralnih soočenjih rešil volilni segment neopredeljenih, ki so se iz takšnih ali drugačnih razlogov na volilni dan prevesili na stran chavistov in ne na stran opozicije (Ellner 2008, 121). Med statističnimi deleži je opazna tudi razlika v podpori Chavezu in podpori aktualne vlade. V povprečju med nižjimi razredi aktualna vlada dobiva slabšo oceno kot delo predsednika, kar namiguje na dejstvo, da prihaja zaradi kulta osebnosti do odstopanj med odnosom volivcev do vlade kot celote in predsednika samega.

5.6 Vpliv zadovoljstva

Zadovoljstvo je še ena od kategorij, za katere sem pred začetkom raziskave in analize predpostavljala relevanten statistični vpliv na opredelitev do vlade. Zadovoljstvo z delom vlade oziroma predsednika je v primeru Venezuele še posebej pomembna, saj se je za velik del revnega prebivalstva življenjski standard po mnenju številnih teoretikov močno izboljšal z nastopom Chavezove vladavine (Heath 2009, 195). Skupni efekti različnih misij chavistične vlade so tako po nekaterih podatkih znižali stopnjo gospodinjstev, ki so

živeli v relativni revščini iz 44% leta 1998 na 31% leta 2006. Kot analizira situacijo Cannon to predstavlja le neposredno finančno izboljšanje in ne upošteva pomoči socialno ogroženim, ki ni bazirana na finančnih transferjih. Chavezova vlada je tako na primer z denarjem iz državnega proračuna poskrbela za brezplačno zdravstveno oskrbo približno 54% najrevnejšega prebivalstva v državi in zagotovila subvencionirano prehrano 40% najbolj ogroženih (Cannon 2008, 743–744).

Po drugi strani je Chavezova gospodarska politika močno škodovala najbogatejšim slojem zaradi številnih omejitev, kot so omejitve najvišje dovoljene cene izdelkov, omejena možnost menjave v tujo valuto, nacionalizacija številnih zasebnih podjetij (kot na primer venezuelski naftni gigant *Petroleos de Venezuela* (PDVSA) in bolj radikalne odločitve zadnjega predsedniškega mandata, kot je zaprtje zasebne televizijske postaje RCTV International. Odmik Chavezove vlade od neoliberalne ekonomske politike v obdobju Pakta nepremične točke in kasneje predsedovanja Rafaela Caldere je še dodatno botrovala k nezadovoljstvu bogatejših slojev z aktualno politično situacijo v Venezueli.

Tabela 5.15 kaže, kako mnenje o kvaliteti življenja vpliva na opredelitev do aktualne chavistične vlade. Opredelitev vlade zopet izhaja iz vprašanja #24 in je opredeljena na lestvici od 1 do 10, medtem ko je mnenje o kvaliteti življenja izraženo v odgovoru na vprašanje # 46 – »Ali se je vaša kvaliteta življenja v zadnjem času izboljšala ali poslabšala?« - nanj pa so lahko dogovorili z A = izboljšala, B = poslabšala, C = ne vem in D = ostala je enaka. Najbolj zgovorni sta kategoriji A in B ki predstavljata tiste respondente, ki so bodisi mnenja, da se je njihova kvaliteta življenja izboljšala in tiste, ki menijo, da se je poslabšala. Med tistimi respondenti, ki menijo, da se je njihova kvaliteta življenja izboljšala se jih je 38,82 odstotkov do vlade opredelilo z 1 (izjemno močna podpora) in 2 (zelo močna podpora). Prav tako so pričakovano statistične vrednosti v tej kategoriji za tiste, ki so se do vlade opredelili negativno (z številkami 7, 8, 9 in 10) zelo nizke in z eno izjemo ne presegajo 2%.

Ravno nasprotno so razporejene statistične vrednosti o opredelitvi do vlade za tiste, ki menijo, da se je njihova kvaliteta življenja poslabšala. Kar 49,60% tistih, ki so se do

kvalitete življenja opredelili z možnostjo B se je do vlade opredelilo z številko 10 (izjemno močno nasprotovanje), visok odstotek pa sta beležili tudi možnost 9 z 17,34% in možnost 8 z 14,11%.

Pričakovan rezultat sta dosegli tudi skupini tistih respondentov, ki o svoji kvaliteti življenja nimajo mnenja ali pa menijo, da se kvaliteta njihovega življenja ni spremenila. Obe skupini sta največje deleže zabeležili pri opredelitvi do vlade z 5 in 6. Z oceno 5 in 6 se je do vlade opredelilo 21,74% respondentov, ki nimajo mnenja o kvaliteti življenja. Podobno se je do vlade z oceno 5 opredelilo 37,78% tistih, ki menijo, da se njihova kvaliteta življenja ni spremenila.

Tabela 5.15: Opredelitev do vlade v razmerju do respondentovega mnenja o kvaliteti življenja

	A	B	C	D
1	38,82	0,81	4,35	6,67
2	18,82	0,40	4,35	2,22
3	7,06	1,21	0,00	3,33
4	2,35	0,40	0,00	5,56
5	18,82	5,65	21,74	37,78
6	5,88	6,05	21,74	6,67
7	1,18	4,44	4,35	7,78
8	1,18	14,11	21,74	13,33
9	2,35	17,34	0,00	7,78
10	3,53	49,60	21,74	8,89

Tabela 5.16 prikazuje razmerje med opredelitvijo do vlade oziroma politično preferenco posameznika in tem ali meni, da je danes zaradi političnih sprememb na boljšem kot pred desetimi leti. Do vlade so se respondenti opredelili na lestvici od 1 do 10, medtem ko so svoje mnenje o tem ali so danes zaradi političnih sprememb na boljšem kot so bili pred desetimi leti opredelili v odgovoru na vprašanje #45 – »Ali se je vaša splošna življenjska situacija zaradi aktualnih političnih sprememb v zadnjih desetih letih izboljšala?« Opredelili so se lahko z možnostmi A = da, B = ne, C = ne vem in D = ni opaziti velike razlike.

Tudi v razmerju med opredelitvijo do vlade in mnenjem o vplivu političnih sprememb na kvaliteto življenja v zadnjih desetih letih je vidna polarizacija med obema ekstremoma

politične opredelitve. Med respondenti, ki menijo, da so danes zaradi političnih sprememb v zadnjih desetih letih na boljšem je kar 41,67% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 1 in 20,24% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 2. Povsem nasprotno razmerje vidimo med respondenti, ki menijo da so danes zaradi političnih sprememb v zadnjih desetih letih na slabšem kot so bili prej. Med njimi je 50,65% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 10 in 16,88% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 9. Statistično relevantno skupino respondentov predstavljajo še tisti, ki so se do vlade opredelili z 5, torej se do vlade niso opredelili niti pozitivno, niti negativno. Ti predstavljajo 20,24 odstotka tistih, ki menijo, da so bile politične spremembe v zadnjih desetih letih pozitivne, 5,63% tistih, ki menijo nasprotno, 25,42% tistih, ki o tem nimajo mnenja in kar 34,29% tistih, ki menijo da je situacija ostala bolj ali manj podobna. Glede na to, da respondenti, ki so se do vlade opredelili z 5 predstavljajo najbolj politično nevtralen oziroma apolitičen del anketirane populacije je pričakovati, da jih večina bodisi ne bo imela mnenja o vplivu političnih sprememb v zadnjih desetih letih oziroma to mnenje ne bo polarizirano in se ne bo nagibalo v pozitivno ali negativno opredelitev kot to vidimo pri nasprotnikih oziroma podpornikih vlade.

Tabela 5.16: Razmerje med opredelitvijo do vlade in mnenjem o naravi političnih sprememb

	A	B	C	D
1	41,67	0,87	1,69	5,71
2	20,24	0,00	1,69	2,86
3	7,14	0,87	1,69	2,86
4	1,19	0,87	3,39	2,86
5	20,24	5,63	25,42	34,29
6	1,19	5,63	18,64	8,57
7	1,19	3,90	3,39	11,43
8	2,38	14,72	18,64	8,57
9	3,57	16,88	8,47	7,14
10	1,19	50,65	16,95	15,71

Tabela 5.17 tako kot prejšnja prikazuje mnenje respondentov o tem ali so zaradi političnih sprememb danes na boljšem kot so bili pred desetimi leti, tokrat pa je mnenje respondentov prikazano v odnosu do ekonomske kategorije v katero se uvrščajo. Ekonomska kategorija zopet predstavlja relativen mesečni dohodek gospodinjstva v

katerem živijo, glede na finančne prejemke in število posameznikov, ki živi v gospodinjstvu. Ker se jasno kaže velika korelacija med opredelitvijo do vlade oziroma politično preferenco respondentov in tem ali politične spremembe v državi v zadnjih desetih letih ocenjujejo pozitivno oziroma negativno, sem želel preveriti tudi, če se tako visoka korelacija ohranja kadar jo apliciramo na ekonomske kategorije respondentov. Eden od pglavitnih razlogov za analizo tega aspekta je dejstvo, da je v zadnjih desetih letih Chavezova administracija investirala velike količine denarja v različne socialne programe (*missiones*), ki so bili namenjeni predvsem najrevnejšim slojem prebivalstva, ki jih v anketni raziskavi predstavljata ekonomski kategoriji A in B. Glede na visoko participacijo revnejše populacije v različnih socialnih programih, ki jim priskrbijo cenejšo prehrano, brezplačno izobrazbo, brezplačno zdravstveno oskrbo in podobno sem pričakoval, da bo ocena političnih sprememb v zadnjih desetih letih jasno polarizirana na dva ekonomska ekstrema, podobno kot so statistični deleži razporejeni glede na opredelitev do vlade.

Če je trend polarizacije jasno razviden ko analiziramo opredelitev do vlade v razmerju do ocene političnih sprememb v zadnjih desetih letih pa tabela 5.17 kaže, da nizka ekonomska kategorija nima tako visoke korelacije z pozitivnim mnenjem o političnih spremembah v državi. Če si pogledamo najnižjo ekonomsko kategorijo respondentov, ki spadajo v ekonomsko kategorijo A vidimo, da jih le 28,13% meni, da so zaradi političnih sprememb v zadnjih desetih letih na boljšem kot so bili prej. Zelo visok odstotek respondentov tudi meni, da so zaradi teh sprememb danes na slabšem kot so bili pred desetimi leti – 34,38%. Prav tako je zelo velik odstotek tistih respondentov iz ekonomske kategorije A, ki menijo, da se situacija v zadnjih desetih letih ni močno spremenila ampak ostala ista – 25%. Tudi ko vključimo v interpretacijo pridobljenih podatkov drugo najnižjo ekonomsko kategorijo B vidimo podobno situacijo. Le 26,55% tistih respondentov, ki spadajo v ekonomsko kategorijo B meni, da se je v zadnjih desetih letih njihova situacija izboljšala, medtem ko jih kar 33,33% meni, da se je le-ta poslabšala. Zelo visok statistični delež zopet beležijo tudi tisti respondenti, ki menijo, da se situacija ni močno spremenila – 23,73%.

Na drugem ekstremu ekonomske razporeditve, torej med respondenti, ki spadajo v ekonomski kategoriji D in E je jasno vidna konsistenca negativnega odnosa do političnih sprememb, ki jih uvaja Chavezova vlada. Med respondenti, ki spadajo v ekonomsko kategorijo E je kar 77,78% takšnih, ki menijo, da so danes zaradi političnih sprememb v zadnjih desetih letih na slabšem in le 5,56% takšnih, ki menijo obratno. Podoben trend je viden tudi med respondenti iz ekonomske kategorije D, kjer 64% respondentov meni, da so danes zaradi političnih sprememb na slabšem in le 18% takšnih, ki menijo, da so zaradi njih na boljšem.

Tabela 5.17: Razmerje med ekonomsko kategorijo respondenta in mnenjem o naravi političnih sprememb

	A	B	C	D	E
A	28,13	26,55	10,97	18,00	5,56
B	34,38	33,33	65,16	64,00	77,78
C	12,50	16,38	13,55	10,00	11,11
D	25,00	23,73	10,32	8,00	5,56

Ugotovitve: Zadovoljstvo je še eden od dejavnikov, ki sem jih uvrstil na seznam tistih, ki najverjetneje vplivajo na oblikovanje političnih preferenc posameznikov. Razlog za preverjanje zadovoljstva kot faktorja vpliva leži predvsem v dejstvu, da volilni proces v Venezueli zaradi polarizacije in kulta osebnosti Huga Chaveza ne poteka v klasičnih okvirih, zato sem želel preveriti, ali študenti kot preiskovana populacija še vedno racionalno vrednotijo delo vlade in predsednika in se na podlagi tega odločajo o svoji podpori. Pri analizi zadovoljstva ni bilo presenečenj, tisti, ki so s stanjem v državi zadovoljni v povprečju veliko bolj podpirajo tako Chaveza kot vlado, medtem ko nasprotno velja za tiste, ki s stanjem v državi niso zadovoljni. Podobno velja za respondente tudi, ko jih vprašamo ali so se stvari v zadnjih desetih letih izboljšale ali poslabšale. Tukaj velja omeniti le, da je velik odstotek neopredeljenih relativno pozitiven do vlade. Neopredeljeni namreč predstavljajo kar 20,24% tistih, ki mislijo, da so zaradi političnih sprememb v zadnjih desetih letih na boljšem.

Veliko bolj pomemben aspekt vpliva zadovoljstva leži v analizi tega, kdo meni, da se je stanje v državi izboljšalo, oziroma kdo so tisti, ki na spremembe in aktualno stanje v državi gledajo pozitivno. Glede na to, da je razredna politika v Venezueli zelo pomembna so ravno ekonomske kategorije respondentov ankete tiste, ki so po mojem mnenju tukaj najbolj pomembne. V klasični liberalni zahodni demokraciji bi pričakovali, da bodo bogatejši tisti, ki bodo bolj zadovoljni, revni pa tisti, ki bodo menili, da se stanje v državi slabša. Zaradi narave družbenopolitičnega konteksta v Venezueli sem pri analizi korelacije med zadovoljstvom in ekonomskim statusom pričakoval ravno obratno situacijo. Med pripadniki nižjih ekonomskih kategorij sem pričakoval visoko podporo Chavezu, predvsem zaradi mobilizacije in številnih socialnih programov, ki jih je ustvarila država, medtem ko sem med pripadniki višjih kategorij pričakoval negativen odnos do vlade. Višji ekonomski razredi kažejo pričakovano konsistenco v negativnem odnosu do vlade, presenetljivo pa se podobna konsistenca ne kaže na drugem ekstremu ekonomskega statusa. Ravno najrevnejši, torej tisti, ki spadajo v ekonomsko kategorijo A kažejo precej nižjo stopnjo zadovoljstva v državi, podobni statistični deleži pa se kažejo tudi pri respondentih iz ekonomske kategorije B. Če je negativno mnenje o vladi med bogatejšimi sloji močno konsolidirano, prihaja med revnimi še vedno do razhajanj in različnih mnenj o uspešnosti in učinkovitosti Chavističnih poskusov dviga standarda najrevnejših prebivalcev Venezuele.

5.7 Vpliv percepcije stanja v državi

Eno od raziskovalnih področij, ki sem jih preverjal je tudi vpliv percepcije stanja v državi na oblikovanje političnih preferenc. Dva od kriterijev po katerih so v statistične deleže razporejeni respondenti ankete sta mnenje o stopnji brezposelnosti v državi in mnenje o stopnji demokratičnosti v državi. Razlog za izbiro teh dveh kriterijev leži predvsem v dejstvu, da je ekonomsko stanje države in tudi ekonomsko stanje posameznikov v državi in predvsem boj proti revščini eno od tistih področij, kjer je chavistična oblast uvedla največ novosti, prav tako se največ različnih državnih socialnih programov ukvarja ravno s tem področjem. Stopnja demokratičnosti v državi je pomemben kriterij predvsem, ker so obtožbe o avtoritativnosti, ustvarjanju diktature in kulta osebnosti in podobno najbolj

pogoste obtožbe, ki jih pripadniki opozicije namenjajo Chavezu. Revščine, socialna pomoč najbolj ogroženim Venezuelcem in ohranjanje ravni demokratičnosti in politične svobode v državi so torej tiste tematike, ki najpogosteje oblikujejo politični diskurz v državi, zato se zdi smiselno, da se oblikovanje političnih preferenc anketirance populacije preverja s pomočjo teh dveh kriterijev.

Prvi od kriterij, ki sem ga preverjal v raziskavi je stopnja demokratičnosti v Venezueli. V poročilu *Economist Intelligence Unit* (EIU) o demokratičnem indeksu za leto 2010 se je Venezuela z oceno 5.18 od 10 uvrstila na 97. mesto na globalnem nivoju, ocena pa v primerjavi z letom 2008 predstavlja padec stopnje demokratičnosti. V letu 2008 je bila namreč Venezuela ocenjena z oceno 5.34 (Amnesty International 2011). Tudi številne nevladne organizacije, med drugim Amnesty International menijo, da stopnja demokratičnosti v državi pada, negativno mnenje o stopnji demokratičnosti so izrazile tudi Združene države Amerike in Organizacija Ameriških Držav (*Organisation of American States* – OAS). Največjo zaskrbljenost predstavlja omejevanje svobode medijev in vse večji vpliv države na javni politični diskurz, kar povzroča težave v enakovredni reprezentaciji različnih političnih opcij (Casey 2005, 89). Chavezova administracija tudi vse bolj aktivno ovira opozicijo na političnem polju. Ko je bil eden od vidnejših članov opozicije izvoljen za župana Caracasa v letu 2008 je zvezna vlada močno omejila pristojnosti župana prestolnice, prevzela nadzor nad mestno policijo, reševalnimi službami in vladnimi institucijami v mestu, prav tako je močno omejila proračun s katerim je župan lahko razpolagal (Palmer 2010, 27).

Tabela 5.18 kaže razmerje med opredelitvijo respondentov ankete do vlade, na lestvici od 1 do 10 in njihovim mnenjem o stopnji demokratičnosti v državi. Svoje mnenje o stopnji demokratičnosti v Venezueli so lahko izrazili v odgovoru na vprašanje #49 – »Ali se po vašem mnenju stopnja demokratičnosti v državi zvišuje ali znižuje?« - na voljo pa so imeli možnosti A = zvišuje, B = znižuje, C = ne vem in D = ostaja enaka.

Podobno kot v ostalih tabelah se tudi tu jasno kažejo razlike med obema ekstremoma politične opredelitve, torej med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili zelo

pozitivno in tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili zelo negativno. Med tistimi respondenti, ki menijo, da se stopnja demokratičnosti v državi zvišuje se jih je 42,25% do vlade opredelilo z 1, 25,35% pa se je do vlade opredelilo z 2. Na nasprotnem spektru politične opredelitve praktično ni respondentov ki bi bili takšnega mnenja, z izjemo tistih, ki so se do vlade opredelili z 9 in predstavljajo 1,41% kar pa najverjetneje predstavlja statistično anomalijo, ki jo je povzročila sestava vzorca populacije. Ravno nasprotna je situacija pri tistih respondenti, ki menijo, da stopnja demokratičnosti v državi pada. Največ takšnih respondentov se je do vlade opredelilo z 10 in sicer 44,33%, sledijo jim tisti, ki so se do vlade opredelili z 9 – 16,67%, tesno pa jim s tretjim največjim statističnim deležem sledijo tisti, ki so se do vlade opredelili z 8 in predstavljajo 15,67% vseh respondentov, ki menijo, da stopnja demokratičnosti v državi pada.

Statistično zanimiva in reprezentativna je še skupina respondentov, ki so se do vlade opredelili z številko 5, torej o aktualni vladi nimajo niti dobrega, niti slabega mnenja. Skupina teh respondentov se v tabeli 5.18. obnaša podobno kot v ostalih. Predstavljajo največji delež tistih, ki menijo da se stopnja demokratičnosti v državi ne spreminja – 45,71% in največji statistični delež tistih, ki o tem nimajo mnenja – 39,29%. Respondenti, ki so se do vlade opredelili z 5 predstavljajo tudi relativno velik statistični delež tistih, ki menijo, da se stopnja demokratičnosti v državi viša in sicer 18,31%, kar je z izjemo tistih, ki so do vlade zelo pozitivno opredeljeni (1 in 2) največji statistični delež.

Tabela 5.18: Opredelitev respondentov do vlade v razmerju do mnenja o stopnji demokratičnosti v državi

	A	B	C	D
1	42,25	1,00	0,00	17,14
2	25,35	0,33	0,00	2,86
3	8,45	1,00	7,14	2,86
4	0,00	0,67	7,14	8,57
5	18,31	8,67	39,29	45,71
6	4,23	6,67	21,43	5,71
7	0,00	5,00	0,00	8,57
8	0,00	15,67	10,71	2,86
9	1,41	16,67	3,57	0,00
10	0,00	44,33	10,71	5,71

Drugi kriterij, ki sem ga preverjal v raziskavi poleg stopnje demokratičnosti, je stopnja brezposelnosti. Zadnja uradno izmerjena stopnja brezposelnosti v Venezueli je aprila 2011 znašala 8,1%, med leti 1999 in 2010 pa je bila povprečna stopnja brezposelnosti v Venezueli 12,21%. Največja stopnja brezposelnosti v tem obdobju je bila izmerjena februarja 2003 in je znašala rekordnih 20,7%, najnižjo stopnjo brezposelnosti pa so v Venezueli beležili novembra leta 2008, ko je ta znašala 6,1%. V času opravljanja raziskave, torej februarja leta 2010 je stopnja brezposelnosti v Venezueli znašala 8,6%. Sicer se trend stopnje brezposelnosti močno spreminja, vendar pa je zaznati splošen trend upadanja stopnje brezposelnosti med letoma 2003, ko je bila zabeležena najvišja in letom 2008, ko je bila zabeležena najnižja stopnja brezposelnosti, med leti 2008 in 2010 pa stopnja brezposelnosti niha, vendar se giblje med 7% in 10% (Trading Economics 2011).

Pri uradnih statistikah o brezposelnosti velja omeniti, da temeljijo na poročilu venezuelskega Nacionalnega inštituta za statistiko (*Instituto Nacional de Estadística – INE*) in ne predstavljajo nujno povsem realnega stanja brezposelnosti v državi. Venezuela ima namreč velik delež sive ekonomije, znotraj katere najrevnejši sloji prebivalcev prodajajo različne izdelke na črnem trgu (*trabajo informal*). Ti posamezniki ne plačujejo davkov in nimajo plačanih prispevkov, prav tako ne morejo koristiti različnih ugodnosti, ki so na voljo tistim, ki imajo uraden status zaposlene osebe vendar se različno veliki deleži teh neformalno zaposlenih Venezuelcev v statističnih analizah, ki jih opravlja nacionalni inštitut štejejo med statistične deleže zaposlenih in ne brezposelnih. Realne statistike o stopnji brezposelnosti v državi so najverjetneje višje kot uradne, vendar je nemogoče ugotoviti, kakšno je odstopanje med uradnimi in dejanskimi statistikami.

Tabela 5.19 kaže opredelitev do vlade respondentov na lestvici od 1 do 10 v razmerju do njihovega mnenja o stopnji brezposelnosti v državi. Svoje mnenje o stopnji brezposelnosti v državi so lahko izrazili v odgovoru na vprašanje #50 – »Kolikšen odstotek Venezuelcev je po vašem mnenju brezposeln?« - opredelili pa so se lahko z možnostmi A = manj kot 5%, B = med 5% in 10%, C = med 10% in 15%, D = med 15% in 20%, E = več kot 20%, F = več kot 30%, G = več kot 50% in H = ne vem.

Trend polarizacije mnenja na obeh ekstremih politične opredelitve je viden tudi v tabeli 5.19, ogromne razlike med percepcijo stanja v državi tistih respondentov, ki so se do vlade opredelili zelo pozitivno in tistimi, ki so se do vlade opredelili zelo negativno pa so tukaj zelo dobro vidne zaradi zelo širokega razpona možnih odgovorov o stopnji brezposelnosti, ki sega od manj kot 5% brezposelnih do več kot 50% brezposelnih. Med tistimi respondenti, ki menijo, da je stopnja brezposelnosti v državi manj kot 5%, je kar 50% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 1 in 16,67% takšnih, ki so se do vlade opredelili z 2. Povsem nasprotna je slika na drugem polu politične opredelitve. Tisti, ki so se do vlade opredelili z 10 predstavljajo 59,26% statistični delež respondentov, ki menijo, da je stopnja brezposelnosti v državi več kot 50%, 12,35% delež takšnih respondentov pa predstavljajo tisti, ki so se do vlade opredelili z 9. Tisti, ki so se do vlade opredelili z 10 predstavljajo tudi 41,86% statistični delež tistih, ki menijo, da je stopnja brezposelnosti v državi več kot 30%. Statistično reprezentativna je zopet tudi skupina tistih respondentov, ki so se do vlade opredelili z 5, torej so se do vlade opredelili nevtralnno. Tudi v tej tabeli ohranjajo trend opredeljevanja, ki je v tej skupini respondentov prisoten drugod. Predstavljajo največji statistični delež tistih respondentov, ki o stopnji brezposelnosti nimajo izoblikovanega mnenja – 22,45%. Sicer največje statistične deleže dosegajo v skupini respondentov, ki menijo, da je stopnja brezposelnosti v državi med 10% in 15%, takšnih je 25,53%.

Tabela 5.19: Opredelitev respondentov do vlade v razmerju do njihovega mnenja o stopnji brezposelnosti v državi

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	50,00	23,33	14,89	12,82	5,56	3,88	1,23	18,37
2	16,67	20,00	6,38	5,13	1,85	2,33	0,00	8,16
3	0,00	3,33	4,26	2,56	1,85	1,55	2,47	6,12
4	0,00	3,33	0,00	0,00	3,70	0,78	1,23	4,08
5	0,00	13,33	25,53	15,38	14,81	13,95	7,41	22,45
6	0,00	3,33	6,38	5,13	3,70	6,98	7,41	12,24
7	16,67	3,33	4,26	0,00	7,41	6,20	2,47	0,00
8	0,00	6,67	12,77	28,21	20,37	10,08	6,17	10,20
9	16,67	0,00	12,77	23,08	14,81	12,40	12,35	6,12
10	0,00	23,33	12,77	7,69	25,93	41,86	59,26	12,24

Ugotovitve: Percepcija stanja v državi je še eden od dejavnikov, za katerega sem pričakoval, da bo imel velik vpliv na oblikovanje politične participacije. Analiza rezultatov kaže, da se trend razlik med obema ekstremoma politične opredelitve nadaljuje. Tisti, ki so se do vlade opredelili izrazito pozitivno imajo tudi o stopnji demokratičnosti in brezposelnosti zelo pozitivno mnenje in obratno. Kar je dobro razvidno iz rezultatov v tabeli 6.19 pa je, kako velika so pravzaprav odstopanja med obema ekstremoma opredelitve. Medtem ko velik del tistih, ki so do vlade pozitivno opredeljeni meni, da je stopnja brezposelnosti manj kot 5%, ogromna večina tistih, ki so do vlade opredeljeni negativno meni, da je ta več kot 50%. Chavisti in opozicija so torej v svojih videnjih države in stanja v njej zelo disproporcionalni, glede na uradne podatke pa se oboji motijo.

Neopredeljeni tudi v tem aspektu ostajajo relativno neodločeni saj jih večina o stanju v državi bodisi nima mnenja, ali pa menijo, da se pretirano ne spreminja. Trend je torej podoben kot pri ostalih spremenljivkah, ki smo jih preverjali. Zanimivo pa je, da velik statistični delež neopredeljenih, kar 18,31% meni, da se stanje v državi izboljšuje.

6 VPLIV POLITIČNE PREFERENCE NA STOPNJO POLITIČNE PARTICIPACIJE

Eden od aspektov političnih preferenc študentov v Venezueli, ki sem jih želel raziskati v diplomskem delu je tudi participatorni potencial posamezne politične preference. Predvsem me je zanimalo ali obstajajo večje razlike v stopnji politične participacije med študenti, ki se do vlade opredeljujejo zelo pozitivno, zelo negativno in med tistimi študenti, ki so do vlade pretežno nevtralni. Kakšen je participatorni potencial različnih respondentov sem ugotavljal s tremi vprašanji, ki so bila povezana z njihovo udeležbo na večjih elektoralnih dogodkih v zadnjih šestih letih. Zanimalo me je, koliko respondentov se je udeležilo zadnjih predsedniških volitev, ki so se odvijale leta 2006, ali so se udeležili referendumu na katerem so leta 2007 odločali o uvedbi možnosti neskončne predsedniške izvolitve, ki je bila do takrat omejena na 2 mandata za posameznega predsedniškega kandidata in ali načrtujejo udeležbo na parlamentarnih volitvah septembra 2010, torej šest mesecev po tem, ko sem v Caracasu opravljal med študenti raziskavo.

Pri tem je treba omeniti, da vsi respondenti niso ustrezali starostnim kriterijem za udeležbo na vseh elektoralnih soočenjih, ki sem jih uporabil za merjenje participatornega potenciala respondentov ankete. Tisti, ki tem pogojem niso ustrezali, so odstranjeni iz končnega prikaza statističnih deležev udeležbe na zgoraj naštetih treh volilnih soočenjih med Chavezom in opozicijo. Prav tako velja opozoriti, da spremembe participatornega potenciala skozi leta ne predstavljajo nujno zgolj spremembe v intenziteti poskusov mobilizacije volilnega telesa ampak številne druge dejavnike, ki so se pojavljali v političnem diskurzu v državi, predvsem pa velja opozoriti da gre v treh primerih politične participacije za elektoralne dogodke zelo različne narave – predsedniške volitve, parlamentarne volitve in referendum.

Tabela 6.1 predstavlja opredelitev respondentov do vlade na lestvici od 1 do 10 v razmerju do njihove udeležbe na zadnjih predsedniških volitvah leta 2006. Do svoje

udeležbe na predsedniških volitvah so se respondenti lahko opredelili v odgovoru na vprašanje #41 – »Ali ste sodelovali na zadnjih predsedniških volitvah?« - opredelili pa so se lahko z možnostmi A = da, B = ne in C = bil sem premlad. Respondenti, ki so odgovorili z možnostjo C niso bili vključeni v izračun statističnih deležev.

Kot je razvidno iz tabele kažejo največji participatorni potencial tisti respondenti, ki so se do vlade opredelili z 1 in 2, torej tisti, ki imajo do aktualne vlade pozitiven odnos. Med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 1 jih je na predsedniških volitvah sodelovalo 75%, med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 2 pa jih je na volišče odšlo 70%. Zanimivo je, da na nasprotnem ekstremu politične opredelitve ne vidimo tako visokega participatornega potenciala. Med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 10 je le 57,68% takšnih, ki so se odpravili na volitve, med tistimi, ki so se opredelili do vlade z 2 pa je takšnih 57,13%.

Tabela 6.1: Opredelitev do aktualne vlade v razmerju do udeležbe na zadnjih predsedniških volitvah

	A	B
1	75	25
2	70	30
3	55,55	44,45
4	50	50
5	57,13	42,87
6	73,67	26,33
7	62,5	37,5
8	68,41	31,59
9	57,13	42,87
10	57,68	42,32

Tabela 6.2 predstavlja opredelitev respondentov ankete do vlade na lestvici od 1 do 10 v razmerju do njihove udeležbe na referendumu za neskončno predsedniško izvolitev 2. decembra leta 2007. Do svoje udeležbe na referendumu so se respondenti lahko opredelili v odgovoru na vprašanje #40 – »Ali ste se udeležili referenduma za neskončno izvolitev?« - opredelili pa so se lahko z možnostmi A = da, B = ne in C = bil sem premlad. Respondenti, ki so odgovorili z možnostjo C niso bili vključeni v izračun statističnih deležev.

Kot je razvidno iz tabele 6.2 se je participatorni potencial za vse kategorije respondentov glede na opredelitev do vlade dvignil v primerjavi z njihovim potencialom na predsedniških volitvah leta 2006, ki je predstavljen v tabeli 23. Respondenti, ki so se do vlade opredelili s številka 1 in 2, torej tisti, ki so se do vlade opredelili izrazito pozitivno kažejo največji participatorni potencial. Kar 80,77% tistih respondentov, ki so se do vlade opredelili z 1 je odšlo na volišče, medtem ko je med respondenti, ki so se do vlade opredelili z 2 takšnih 80%. Dvig participatornega potenciala pa vidimo tudi na nasprotnem polu opredelitve do vlade, torej med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 9 in 10. Med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 10 je na volišče odšlo 71,66% respondentov, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 9 pa jih je šlo na volišče 66,66%. Zanimivo je tudi dejstvo, da se je participatorni potencial dvignil vsem respondentom ne glede na njihovo opredelitev do vlade v primerjavi s predsedniškimi volitvami leto prej. V zadnjih letih Chavezovega tretjega mandata so se študenti kot volilno telo vse bolj aktivno vključevali v politično dogajanje na obeh straneh, prav tako sta obe strani usmerili več časa in sredstev v mobilizacijo študentov, kar najverjetneje predstavlja poglobljen razlog za takšen dvig participatornega potenciala.

Tabela 6.2: Opredelitev do vlade respondentov v razmerju do udeležbe na referendumu za neskončno izvolitev

	A	B
1	80,77	19,23
2	80	20
3	77,77	22,23
4	60	40
5	60	40
6	78,95	21,05
7	77,77	22,23
8	88	12
9	66,66	33,34
10	71,66	28,34

Tabela 6.3 predstavlja opredelitev respondentov do vlade na lestvici od 1 do 10 v razmerju do njihove načrtovane udeležbe na parlamentarnih volitvah septembra leta 2010. Svoj namen o sodelovanju oziroma abstiniranju na parlamentarnih volitvah so lahko respondenti opredelili v odgovoru na vprašanje #42 – »Ali nameravate sodelovati

na parlamentarnih volitvah v septembru?« - opredelili pa so se lahko z možnostmi A = da, B = ne, C = še ne vem. Pomembna razlika med tabelo 6.22 in prejšnjima dvema je, da iz statističnih deležev o načrtovanem sodelovanju na parlamentarnih volitvah ne moremo z gotovostjo opredeliti participatornega potenciala respondentov, saj predstavljajo tisti, ki ne vedo ali se bodo volitev udeležili ali ne prevelike statistične deleže respondentov glede na kategorije opredelitve do vlade na lestvici od 1 do 10. Če odvzamemo statistične deleže tistih, ki o udeležbi na volitvah še niso opredeljeni in ponovno razdelimo respondente na tiste, ki se bodo volitev udeležili in na tiste, ki se jih ne bodo udeležili zopet vidimo velik dvig participatornega potenciala. Oba ekstrema politične opredelitve dosegata statistične deleže za udeležbo na volitvah krepko čez 90%, dvig participatornega potenciala pa je viden tudi med bolj nevtralnno opredeljenimi kategorijami respondentov, vendar kot že omenjeno podatki niso dovolj reprezentativni za analizo zaradi neopredeljenih respondentov.

Daje pa tabela 6.3 zanimiv vpogled v razlike med obema ekstremoma respondentov glede na politično opredelitev. Med tistimi, ki so se do vlade opredelili izrazito pozitivno je namreč veliko večji statistični delež tistih, ki se še niso opredelili do svoje udeležbe na parlamentarnih volitvah. Med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 1 je neodločenih kar 17,78%, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 2 pa je takšnih še več – 19,05%. Tabela 6.3. torej kaže eno izmed redkih izjem med respondenti na obeh ekstremih politične opredelitve, saj je med respondenti, ki so se do vlade opredelili izrazito negativno veliko manj takšnih, ki se o svoji udeležbi na volitvah še niso opredelili. Med tistimi respondenti, ki so se do vlade opredelili z 10 je takšnih 7,80%, med tistimi, ki so se do vlade opredelili z 9 pa še manj – 7,69%. Pričakovano tisti, ki do vlade nimajo izrazito negativnega ali pozitivnega mnenja dosegajo veliko večje statistične deleže takšnih respondentov, ki še ne vedo ali se bodo udeležili parlamentarnih volitev ali ne.

Tabela 6.3: Opredelitev do vlade respondentov v razmerju do napovedane udeležbe na parlamentarnih volitvah 2010

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	77,78	76,19	66,67	40,00	60,27	67,74	80,00	80,36	84,62	88,65
B	4,44	4,76	8,33	10,00	9,59	6,45	10,00	8,93	7,69	3,55
C	17,78	19,05	25,00	50,00	30,14	25,81	10,00	10,71	7,69	7,80

Ugotovitve: Participatorni potencial populacije ankete se kot je razvidno iz zgornje analize iz leta v leto dviga. Na prvem elektoralnem soočenju do katerega so se lahko respondenti ankete opredelili v vprašalniku beleži od vseh treh uporabljenih soočenj najnižjo volilno udeležbo, medtem ko je v zadnjem ta najvišja. Sprva so kazali tisti, ki so se do vlade opredelili pozitivno veliko večji participatorni potencial kot tisti, ki imajo do vlade negativno mnenje, vendar so se odstopanja med obema ekstremoma skozi čas sodeč po rezultatih manjšala. Danes je participatorni potencial na opoziciji bolj ali manj izenačen s participatornim potencialom chavistov.

Zanimivo je, da se participatorni potencial dviga za vse tri večje skupine respondentov, tiste, ki imajo do vlade negativno mnenje, tiste, ki imajo pozitivnega in tiste, ki do vlade niso opredeljeni niti negativno, niti pozitivno.

7 UGOTOVITVE

7.1 Metodologija raziskave

Sklepne ugotovitve začnemo z kritično refleksijo metodološkega pristopa raziskave, ki je bila opravljena med študenti v Venezueli in je priskrbela potrebne podatke za najbolj obsežen, analitični del diplomskega dela. Glede na to, da se večina ugotovitev opira na interpretacijo rezultatov se mi zdi nujno potrebno omeniti nekatere pomanjkljivosti v metodološkem pristopu in kasnejši analizi podatkov, katerih odprava oziroma popravek je nujno potreben pred začetkom drugega dela raziskave v okviru magistrskega študija.

Prvo vprašanje, ki se poraja ob analizi rezultatov je verodostojnost pridobljenih rezultatov. Tukaj seveda ne govorimo o splošni iskrenosti in točnosti respondentov, ki so sodelovali v anketni raziskavi ampak se mi osebno zdijo problematični predvsem tisti respondenti, ki so anketni vprašalnik reševali na dveh chavističnih univerzah – UBV in UNEFA. Pomislek, ki se je pojavil pri analizi podatkov iz obeh univerz, je predvsem pripravljenost tamkajšnjih študentov, da se negativno opredelijo do vlade oziroma Chaveza in njegovi vladi prisodijo negativno oceno za delo. Pomislek izvira predvsem iz dejstva, da je ravno chavistična vlada tista, ki tem študentom omogoča študij na univerzi in ga tudi finančno podpira. Njihova pozitivna ocena dela vlade in predsednika torej ne izvira nujno iz njihovega osebnega mnenja ampak predvsem recipročnosti in skrbi, da bi negativna ocena lahko negativno vplivala na njihov odnos s fakulteto. Med izvedbo raziskave sem se sicer na vseh univerzah in vsem skupinam študentov skupaj s prostovoljci, ki so mi pomagali pri izvedbi raziskave ustrezno identificiral in pojasnil svoj namen, vendar ostaja vprašanje če je bilo to dovolj. Brez dvoma so podatki o podpori vladi na teh fakultetah dovolj reprezentativni, kar je nemogoče z gotovostjo razbrati iz podatkov pa so motivi za takšno podporo.

Naslednja težava anketne raziskave leži predvsem v izbrani populaciji. Nacionalno reprezentativna raziskava ni, saj se osredotoča na zelo specifičen del volilnega telesa – študente. Vprašanje pa je tudi, kako reprezentativna je opravljena raziskava če skušamo

ugotovitve posplošiti na preostanek študentske populacije v državi. Caracas ima kot največje mesto največjo študentsko populacijo prav tako je Caracas središče političnega dogajanja, zato je najverjetneje učinkovitost mobilizacije ravno tu največja. Ko torej merimo participatorni potencial anketne populacije velja upoštevati dejstvo, da zna ta biti v primerjavi s študenti iz manjših mest večji. Prav tako je treba v poštrev vzeti razlike med življenjem v prestolnici in življenjem v manjših mestih ali celo krajih. Te razlike najverjetneje vplivajo na to kako pomembni so različni faktorji pri oblikovanju političnih preferenc oziroma kako vplivajo nanj.

Analiza politične participacije je precej osnovna, saj skuša meriti in interpretirati le klasično politično participacijo, torej udeležbo na različnih elektoralnih dogodkih, v analizo pa nisem vključil različnih alternativnih oblik participacije, kot so sodelovanje na demonstracijah, protestih, oblikovanje in združevanje v različne skupine, aktivnosti na spletu ipd. Težava pri analizi politične participacije je tudi osredotočanje na empirični aspekt politične participacije, medtem ko je kvalitativni del zanemarjen, čeprav bi ravno ta lahko razjasnil osebne razloge za sodelovanje oziroma nesodelovanje na volitvah respondentov. Osebna motivacija za vključevanje oziroma abstiniranje respondentov v volilnem procesu torej ostaja relativna neznanka.

Vprašljiva je tudi točnost analize vpliva socialnega kapitala, saj se v analizi osredotočam zgolj na družino in prijatelje kot faktorje socialnega kapitala, analiza pa izpušča za Venezuelo zelo pomemben aspekt sodelovanja v različnih državnih programih oziroma misijah (socialnih programih) in različnih prostovoljskih pobudah ali iniciativah za lokalno in regionalno samoupravo kot so Komunalni sveti (*consejos comunales*). Da bi res lahko učinkovito izmerili vpliv socialnega kapitala na oblikovanje političnih preferenc študentov, bi morali identificirati te specifične elemente socialnega kapitala in kako se obnašajo v relaciji do političnih preferenc respondentov.

Problematična je tudi razporeditev medijev (časopisov in televizijskih programov) zgolj na tri kategorije – chavistične, opozicijske in nevtralne medije. Kategorizacijo sem izvedel predvsem na podlagi intervjujev in pogovorov s sogovorniki, ki poznajo politično

prizorišče Venezuele, vendar bi bilo treba za kredibilno kategorizacijo medijev analizirati politični diskurz v vsakem od njih in na podlagi analize tega diskurza opredeliti medije v eno izmed kategorij. Takšna, bolj podrobna analiza medijev bi verjetno pokazala tudi razloge za bolj razvejano in specifično kategorizacijo medijev in ne le delitev na tri osnovne kategorije.

Po končani analizi se je pokazala tudi potreba po spremembi načina merjenja politične opredelitve. V aktualni raziskavi so se respondenti do vlade lahko opredelili na lestvici od 1 do 10, kjer je številka 1 predstavljala popolno podporo vladi, številka 10 pa popolno nasprotovanje vladi. Glede na to, da je Venezuela izjemno politično polarizirana se po končani analizi zdi tako veliko število kategorij (10) za politično opredelitev nepotrebno, saj se je večina respondentov opredelila s številkami 1, 2, 5, 9 in 10. Dodatna težava pri uporabi takšne metode je tudi nizko število respondentov ankete, ki so se zaradi številnih možnosti porazgubili in tako ponekod ustvarili težavo z intervalom zaupanja.

Glede na disproportionalno reprezentacijo različnih ekonomskih razredov v populaciji ko jo primerjamo z pripadnostjo ekonomskim razredom v državi je razmisleka vredno tudi boljše strukturiranje vzorca populacije. Predvsem se zdi, da bi bilo potrebno bolj aktivno vključiti več študentov iz nižjih ekonomskih razredov, da bi dosegli boljšo reprezentativnost anketne populacije. Odstopanja med realnim stanjem in anketno populacijo sicer v analitičnem smislu ne predstavljajo velike težave, saj so posamezne ekonomske kategorije analizirane ločeno zato ne prihaja do disproportionalne reprezentacije statističnih deležev določenih ekonomskih kategorij.

Zadnji metodološko – analitični pomislek pa je vprašanje zaupanja. Zaupanje v institucije namreč kot relevanten faktor nisem vključil v analizo rezultatov vendar se zdi, da je pri merjenju politične participacije in oblikovanja političnih preferenc zaupanje zelo pomemben faktor. Podatek, ki najbolj ponazori problematiko zaupanja v institucije so parlamentarne volitve v Venezueli leta 2005. Takrat je bila volilna udeležba na volitvah le nekaj več kot 25% saj je opozicija leto pred tem močno diskreditirala volilni proces in rezultate, za katere skrbi Nacionalni volilni svet. Številni analitiki se strinjajo, da je ravno

ta diskreditacija tista, ki je poglavitno vplivala na rekordno nizko volilno udeležbo (Hawkins *et al* 2008, 130).

7.2 Interpretacija pridobljenih rezultatov

Namen interpretacije pridobljenih rezultatov je predvsem podati celovito sliko ugotovitev o formiranju političnih preferenc in politični participaciji študentov v Venezueli. Kljub temu, da vsak vsebinski sklop že vsebuje kratke ugotovitve menim, da je potrebno te individualne ugotovitve umestiti v celosten kontekst. Predvsem so pomembni določeni trendi, ki se kažejo pri posameznih faktorjih in so konsistentni za določene skupine respondentov. Prav tako je nujno definirati tri širše skupine volivcev, ki jih je moč jasno razbrati iz zbranih podatkov in opredeliti njihove značilnosti.

Prva ugotovitev, ki je zelo jasno razvidna iz rezultatov analize je, da lahko študente v Venezueli delimo v tri splošne skupine, ki se pri vseh dejavnikih, ki vplivajo na oblikovanje političnih preferenc in tudi pri participatornem potencialu obnašajo zelo notranje homogeno. Dve od teh skupin sta samoumevni in sicer študenti, ki podpirajo Chaveza in njegovo vlado ter študenti, ki obema nasprotujejo. Obe skupini sta zelo homogeni in sta zelo ekstremno opredeljeni do aktualne vlade in predsednika, seveda na povsem nasprotnih polih. Kljub temu pa se, ko govorimo o faktorjih vpliva obe skupini obnašata zelo podobno. Tretja skupina, ki jo je potrebno izpostaviti pa so neopredeljeni. Kljub temu, da je politično okolje v Venezueli močno polarizirano obstaja velik segment raziskovane populacije, ki je do vlade in predsednika opredeljen povsem nevtrarno, najbolj zanimivo pa je, da tudi neopredeljeni predstavljajo homogeno skupino, ki v odnosu do preiskovanih vplivov kaže konsistenco trendov.

Druga pomembna ugotovitev, ki se jasno kaže v rezultatih analize je prisotnost nekaterih zelo specifičnih družbenopolitičnih pojavov, ki so značilni za Venezuelo in politični diskurz, ki trenutno prevladuje v političnem prostoru. Med analizo politične opredelitve in ideologije anketne populacije so močno prisotni določeni tipi političnih ideologij, ki jih težko najdemo izven Venezuele. Med opozicijskimi študenti lahko kot takšne politične

ideologije štejejo anti-chavismem in opozicijo, med chavističnimi študenti pa chavismem in revolucionarizem. Pri oblikovanju tovrstnih ideologij postane vpliv ekstremne polarizacije, ki se dogaja v državi zelo dobro viden. Opozicijska ideologija in ideologija anti-chavisma sta se izoblikovali predvsem zaradi konsolidacije leveice, ki je temeljila na liku Huga Chaveza in njegovemu predsedovanju in po drugi strani zaradi poskusov opozicije, da diskreditira Chaveza in se ne sooči s Chavismom na nivoju ideologije, načel ali konkretnih politik, ki jih uvaja. Po drugi strani vidimo tudi velike učinke mobilizacije, ki jo v Venezueli izvaja Chavismo v obliki revolucionarne in chavistične ideologije. Tovrstna ideologija se v primeru, da Chavismo ne bi tako jasno zastopal revolucionarnih vrednot in koncepta Socializma za 21. stoletje, najverjetneje ne bi oblikovala.

Če analiziramo preučevane faktorje vpliva na oblikovanje političnih preferenc skozi prizmo treh različnih skupin volivcev, ki so opredeljene zgoraj vidimo, da so vse tri skupine zelo konsistentne pri tem, kako se opredeljujejo do vsakega posameznega faktorja oziroma kako se ta manifestira skozi statistične deleže. Če na primer najprej pogledamo percepcijo aktualnega stanja v državi s strani respondentov vidimo, da chavisti na situacijo gledajo izrazito pozitivno, simpatizerji opozicije izrazito negativno, medtem ko neopredeljeni bodisi menijo, da se situacija ne spreminja pretirano ali pa jim je za spremembe vseeno, oziroma jim te niso pomembne. Ravno pri percepciji stanja v državi vidimo kako ogromne so razlike v razumevanju stanja v državi med chavisti in opozicijo. Velika večina Chavistov meni, da je stopnja brezposelnosti v državi manj kot 5%, medtem ko na strani opozicije vidimo povsem drugačen ekstrem, saj jih velika večina meni, da je stopnja brezposelnosti več kot 50%. Identičen trend polarizacije na treh točkah se kaže tudi pri ostalih preiskovanih faktorjih, ko jih primerjamo z politično opredelitvijo respondentov – (1) zadovoljstvo, (2) ekonomski status in (3) vpliv medijev – edina izjema v trendu je vpliv socialnega kapitala, ki na skupine vpliva različno prav tako o konsistenci ne moremo govoriti ko preučujemo izobraževalni sistem kot faktor vpliva saj je tam segmentacija respondentov drugačna kot pri ostalih faktorjih.

Ko govorimo o zadovoljstvu vidimo jasno polarizacijo, kjer so chavisti veliko bolj zadovoljni s stanjem v državi kot pripadniki opozicije, kar je še posebej zanimivo ko te

podatke primerjamo z ekonomskim statusom respondentov. Chavisti pretežno spadajo v nižje ekonomske kategorije, za simpatizerje opozicije velja ravno obratno. Revni so torej v Venezueli tisti, ki so veliko bolj zadovoljni s kvaliteto življenja kot bogati, podobno veliko bolj pozitivno vidijo aktualno stanje v državi (ko govorimo npr. o brezposelnosti). Pri analizi zadovoljstva so tudi neopredeljeni pokazali konsistenco trendov, saj povečini nimajo mnenja o tem kako zadovoljni so oziroma kakšna je njihova kvaliteta življenja, ali pa menijo, da se ta ne spreminja. Tudi ko vzamemo v poštev ekonomski status vidimo jasen trend polarizacije, saj chavisti pretežno pripadajo nižjim ekonomskim razredom medtem ko simpatizerji opozicije praviloma prihajajo iz najvišjih ekonomskih kategorij. Največji statistični delež neopredeljenih lahko najdemo v najbolj nevtralnih ekonomskih kategorijah, torej tistih ki ne predstavljajo niti revnih, niti bogatih. Tudi pri vplivu medijev je zelo jasno vidna polarizacija, saj je korelacija med chavisti in rednim spremljanjem chavističnih medijev in obratno za simpatizerje opozicije zelo velika. Tipično torej chavisti spremljajo medije, ki imajo provladno vsebino, medtem ko se za take medije odloča zelo malo tistih, ki so se opredelili kot simpatizerji opozicije. Podobno velja za pripadnike opozicije, ki pretežno spremljajo opozicijske medije, za katere se Chavisti ne odločajo.

Socialni kapital je tista izjema, kjer se konsistenca polarizacije ne kaže. Obe poglavitni skupini, tako chavisti kot simpatizerji opozicije kažejo podobne trende kadar govorimo o njihovi interakciji s starši in prijatelji o političnih temah, konsistenco pa zopet kažejo neopredeljeni, ki jim pogovori o politiki s starši in prijatelji niso pomembni oziroma jih ne prakticirajo. Zanimivost pri vplivu socialnega kapitala pa je tudi razlika med chavisti in opozicijo, ko govorimo o tem kako pomembna je za njih politična ideologija drugih ljudi. Chavistom ideologija drugih statistično ni tako pomembna kot simpatizerjem opozicije, kjer največje statistične deleže predstavljajo tisti, ki jim je ta zelo pomembna ali vsaj pomembna. Atipično se tu obnaša tudi skupina neopredeljenih. Trend nezanimanja se tukaj spremeni, saj je večjemu številu neopredeljenih ideologija drugih ljudi pomembna. Seveda pa ne gre za takšne ekstreme kakršni se kažejo pri simpatizerjih opozicije.

Zadnja preiskovana spremenljivka je izobraževalni sistem, oziroma konkretno šest različnih univerz, na katerih je bila opravljena raziskava. Predvsem me je zanimalo, ali bodo obstajale večje razlike med študentsko populacijo posamezne fakultete pri politični opredelitvi in oceni dela vlade in predsednika in kako homogena bo v svoji opredelitvi populacija posamezne univerze. Tudi tukaj je mogoče fakultete, tako kot respondente razdeliti v tri skupine, chavistične fakultete, opozicijske fakultete in nevtralne fakultete. Vse kažejo veliko konsistenco v tem kako so se respondenti iz teh fakultet opredeljevali do vlade in predsednika. Dve tipično chavistični fakulteti (UBV in UNEFA) kažeta velik odstotek tistih, ki podpirajo tako vlado kot predsednika in na ostalih fakultetah predstavljajo minimalne statistične deleže ali pa respondentov ki so provladno opredeljeni sploh ni. Prav tako tipično opozicijski fakulteti (UCV in USB) kažeta velike statistične deleže tistih, ki so negativno opredeljeni do chavisma in zelo malo ali nič tistih, ki so do tega pozitivno opredeljeni. Vsekakor pa rezultati kažejo, da obstajajo tudi nevtralne univerze (kot takšno lahko opredelimo predvsem CUC) kjer večina preiskovane študentske populacije ni pretirano polarizirana in jih večina spada v kategorijo neopredeljenih. Eden od pomislekov v analizi vpliva izobraževalnega sistema je bil vpliv ekonomskega faktorja. Če je na primer ekonomska struktura posameznih univerz zelo homogena in eno obiskujejo študenti pretežno nižjih ekonomskih razredov, drugo pa pretežno višjih razredov je morda ekonomski status tisti faktor, ki poglavitno vpliva na politične opredelitve študentov teh univerz. V analitičnem delu sem primerjal pripadnost ekonomskih kategorij na posameznih univerzah in vse imajo zelo reprezentativen nižji in srednji ekonomski sloj. Posledično rezultati na teh univerzah ne bi bili tako polarizirani, če bi bil ekonomski faktor tisti, ki bi imel poglaviten vpliv. Ekonomski faktor prav tako ne more pojasniti nekaterih izjem, kakršna je CUC, kjer je statistična reprezentacija ekonomskih razredov podobna kot drugod, vendar prihaja v statističnih deležih posamezne politične opredelitve do velikih odstopanj.

Ko govorimo o participatornem potencialu posamezne skupine respondentov razdeljenih glede na politične preference, lahko z relativno gotovostjo trdimo, da se njihov participatorni potencial počasi dviga. Ta trend je viden v vseh treh kategorijah respondentov, torej med chavisti, simpatizerji opozicije in neopredeljenimi. Izhodiščne

vrednosti (ki temeljijo na udeležbi na referendumu za odpoklic predsednika leta 2004) participatornega potenciala za posamezno skupino so različne; chavisti kažejo v letu 2004 največji participatorni potencial, sledijo jim simpatizerji opozicije, daleč zadaj so neopredeljeni. Skozi leta se je ta trend spreminjal, in če gre verjeti samoizrečenemu namenu o udeležbi na parlamentarnih volitvah leta 2010, so si po participatornem potencialu chavisti in simpatizerji opozicije zelo podobni, medtem ko neopredeljeni še vedno ne dosegajo tako visokega potenciala, je pa vsekakor skozi čas viden trend rasti njihovega participatornega potenciala.

Na podlagi ugotovitev je mogoče z relativno gotovostjo tudi predvideti določene karakteristike posamezne skupine, ko govorimo o politični opredelitvi in stopnji politične participacije, ki jo bomo beležili v posamezni skupini.

Če najprej analiziramo rezultate ugotovitev in kaj nam povedo o tistih študentih, ki simpatizirajo tako s Chavezom kot z aktualno vlado vidimo, da imajo zelo visok participatorni potencial in da se bodo na volitvah najverjetneje opredelili za Chaveza. Manj jasno je, kako se bo ta skupina respondentov opredelila na parlamentarnih volitvah, saj v raziskavi nisem zabeležil enake stopnje podpore Chavezu in aktualni vladi, ki jo pretežno sestavlja stranka PSUV. Kljub temu lahko sklepamo, da bodo ti respondenti podprli PSUV, ker je to stranka katere predsednik je Hugo Chavez in podpora PSUV predstavlja tudi podporo Chavezu. Prochavistični študenti bodo najpogosteje prihajali iz nižjih ekonomskih kategorij, zanimivo pa je, da to ne velja za ekonomsko kategorijo A, torej najrevnejše. Najbolj verjetno je, da bodo prihajali iz ekonomske kategorije B, medtem ko je delež tistih iz kategorije A in C približno enak. Chavisti se zelo pogosto o politiki pogovarjajo s starši in prijatelji, vendar se zdi, da je politično prepričanje ostalih ljudi za njih relativno nepomembno. Na podlagi populacije ankete bi lahko sklepali tudi, da bodo ti študenti prihajali bodisi iz univerze UBV ali UNEFA, zelo malo verjetnosti je, da bodo prihajali iz UCV, UCAB ali USB, medtem ko je CUC v tem pogledu težko opredeliti. Pri špekulacijah o univerzi, ki jo ta skupina respondentov obiskuje je potrebna velika mera skepticizma, saj bi moral biti vzorec respondentov na vsaki univerzi veliko bolj obsežen in morda celo strukturiran glede na študijsko smer, da bi lahko takšno

špekulacijo smatrali kot zelo verjetno. Chavisti bodo v povprečju zadovoljni s stanjem v državi, prav tako bo njihova percepcija dogajanja v državi izrazito pozitivna in se pogosto ne bo skladala z aktualnim stanjem. Ko govorimo o medijih pa obstaja zelo velika verjetnost, da bodo spremljali pretežno chavistične medije, vsaj ko govorimo o rednem spremljanju določenega televizijskega programa ali rednem branju določenega časopisa.

Ko si pogledamo tipične karakteristike opozicijskih študentov vidimo, da prihaja do precejšnjih razlik. Sprva so imeli nižji participatorni potencial vendar danes lahko z relativno gotovostjo trdimo, da je verjetnost, da se bo opozicijski študent odpravil na volitve podobna kot verjetnost, da bo to storil chavistični študent. Zaradi izjemne polarizacije in zelo negativnega mnenja tako do vlade kot predsednika je najbolj verjetno, da ne bodo podprli ne enega ne drugega ampak se odločili za opozicijske alternative. Koga bodo podprli je sicer zgolj špekulacija, če upoštevamo dejstvo, da je opozicijska ideologija grajena na poskusih odstranitve Chaveza z oblasti pa se zdi logično, da bodo podprli najmočnejšega kandidata, ki ima največ možnosti, da zbere več glasov kot aktualni predsednik. Opozicijski študenti bodo najbolj pogosto prihajali iz najvišjih ekonomskih kategorij, večji delež jih najdemo tudi v ekonomski kategoriji C, medtem ko je njihova reprezentacija v kategorijah A in B zelo nizka. Višja kot je ekonomska kategorija respondenta, večja je verjetnost, da bo simpatizer opozicije in ne chavist. Tako kot chavistični študenti, se tudi opozicijski zelo pogosto o politiki pogovarjajo tako s starši kot s prijatelji, za razliko od chavistov pa je njim izjemno pomembno tudi politično prepričanje ostalih ljudi. Zelo verjetno je torej, da bodo imeli opozicijski študenti bolj ideološko homogeno skupino znancev in prijateljev kot chavisti. Opozicijski študenti bodo najverjetneje prihajali iz univerz UCV, USB in UCAB, zelo malo verjetno je, da bodo prihajali iz fakultet USB in UNEFA, medtem ko so na fakulteti CUC slabo reprezentirani. Opozicijski študenti najverjetneje ne bodo zadovoljni s stanjem v državi, prav tako je njihova percepcija stanja izrazito negativna, podobno kot pri chavistih, pa se ta percepcija ne sklada z realnim stanjem. Podobno kot za chaviste tudi za opozicijske študente velja, da bodo najverjetneje redno spremljali opozicijske medije in ne chavističnih.

Neopredeljeni se najpogosteje uvrščajo med oba ekstrema, ki ju predstavljajo chavisti in opozicija. Poglavitne razlike se kažejo v participatornem potencialu, ki je precej nižji od obeh ostalih skupin respondentov in redko presega 50%, kljub temu pa se tudi med neopredeljenimi kaže postopna rast potenciala, ki pa se ne more primerjati z rastjo, ki jo beležimo med opozicijskimi študenti. Najmanj verjetno je torej, da se bo na volitve odpravil neopredeljen študent. Ko govorimo o politični opredelitvi in podpori vladi in predsedniku so neopredeljeni najmanj homogena skupina. Večji del se jih do vlade in predsednika sicer opredeljuje nevtralnno, prav tako najpogosteje med njimi beležimo nevtralne, apolitične ali nepristranske politične ideologije. Kljub temu se jih bo večji statistični delež udeležil volitev in se opredelil za eno od strani. Na podlagi pridobljenih podatkov se zdi, da lahko sklepamo, da se bo vsaj ena petina na volitvah opredelila za Chavismo, ena petina za opozicijo, ostali pa bodo najverjetneje glasovali naključno, glede na aktualno politično situacijo in ne na podlagi vnaprej oblikovanih preferenc. Neopredeljeni niso homogeni niti ko govorimo o ekonomskih kategorijah vendar se zdi, da jih največ prihaja iz srednjega sloja, najpogosteje iz ekonomske kategorije C, vendar so s statistično relevantnimi deleži prisotni v praktično vseh ekonomskih kategorijah. Neopredeljeni se najmanj o politiki pogovarjajo s starši in prijatelji, zanimivo pa je, da jim je kljub temu relativno pomembna ideologija drugih ljudi, vendar velja opozoriti, da tu ne govorimo o takšnem ekstremu kot ga predstavljajo opozicijski študenti. Tudi ko govorimo o univerzah iz katerih prihajajo se neopredeljeni izkažejo za zelo nehomogeno skupino in so prisotni praktično povsod, vendar se zdi da jih je največ na fakulteti CUC, na drugem mestu s precej manj respondentov se uvršča UNEFA. Največ neopredeljenih je do stanja v državi nevtralnih, niso niti zadovoljni, niti razočarani, največ pa jih meni, da se v času Chavezove vladavine situacija ni pretirano spremenila. Njihova percepcija stanja v državi (ko npr. govorimo o stopnji brezposelnosti) se zdi najbolj racionalna in realna od vseh treh skupin, vendar je treba upoštevati dejstvo, da se na lestvicah najpogosteje opredeljujejo nevtralnno, torej s srednjimi vrednostmi. Ko govorimo o tem kakšne medije spremljajo ni bilo v tej skupini signifikantne korelacije ne s chavistični ne opozicijskimi mediji, najverjetneje pa se kot heterogena skupina najbolj porazdelijo med tri tipe medijev. Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da zaradi heterogenosti obstajajo

nianse med neopredeljenimi, ki pa jih metodološki pristop raziskave ni mogel meriti in interpretirati njihovih značilnosti.

Na koncu bi rad še enkrat opozoril na dejstvo, da rezultati niso reprezentativni za celotno študentsko populacijo v Venezueli niti ne predstavljajo nacionalno reprezentativnega vzorca, ki bi ga lahko primerjali z ostalimi podobnimi raziskavami. Kar ponujajo rezultati je splošen vpogled v oblikovanje političnih preferenc posameznih skupin študentov v državi in namigujejo na določene faktorje, ki se v procesu oblikovanja teh preferenc zdijo zelo pomembni. Kažejo tudi na nekatere zanimive pojave ko govorimo o oblikovanju političnih ideologij, ki so najverjetneje rezultat specifične politične situacije v državi. Predvsem pa rezultati pomagajo identificirati tiste faktorje in procese, ki se zdijo najbolj obetavni za nadaljnje raziskovanje.

8 VIRI IN LITERATURA

- Amnesty International. 2009. *Poročilo za Venezuelo*. Dostopno prek: <http://www.amnesty.org/en/region/venezuela/report-2009> (20. julij 2011).
- Avelado, Guillermo. 2010. Intervju z avtorjem. Caracas, 15. februar.
- Badalič, Vasja. 2011. *Rdeča mašinerija. Utrip Chavezove revolucije*. Ljubljana: Študentska založba.
- Bolivar, Manuela. Intervju z avtorjem. Caracas, 25. februar.
- Cannon, Barry. 2004. Venezuela, April 2002: Coup or Popular Rebellion? The Myth of a United Venezuela. *Bulletin of Latin American Research* 23 (3): 285–302.
- Cannon, Barry. 2008. Class/Race Polarisation in Venezuela and the Electoral Success of Hugo Chavez: a break with the past or the song remains the same? *Third World Quarterly* 29 (4): 731–48.
- Cassey, Leo. 2005. Venezuela under Chavez. *Dissent* 52 (3): 87–90.
- Consejo Nacional Electoral de Venezuela. 2011. *Resultados Electorales*. Dostopno prek: http://www.cne.gov.ve/web/estadisticas/index_resultados_elecciones.php (4. julij 2011).
- Diamanti, Rodrigo. 2010. Intervju z avtorjem. Caracas, 21. februar.
- Ellner, Steve. 2008. *Rethinking Venezuelan Politics. Class, Conflict and the Chavez Phenomenon*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Ellner, Steve. 2010. Hugo Chavez's First Decade in Office: Breakthroughs and Shortcomings. *Latin American Perspectives* 37 (1): 77–96.
- Hawkins, Kirk A. 2010. Who Mobilizes? Participatory Democracy in Chavez's Bolivarian Revolution. *Latin American Politics & Society* 52 (3): 31–66.
- Hawkins, Kirk A., Ann Jane Patch, Adam Anguiano in Mitchell A. Seligson. 2008. *Political culture of Democracy in Venezuela: 2007*. Nashville: Vanderbilt University Press.
- Heath, Oliver. 2009. Explaining the Rise of Class Politics in Venezuela. *Bulletin of Latin American Research* 28 (2): 185–203.

- International Institute for Democratic and Electoral Assistance. 2010. *Voter Turnout for Venezuela*. Dostopno prek: http://www.idea.int/vt/country_view.cfm?id=236 (20. avgust 2011).
- Lopez-Maya, Margarita. 2002. Venezuela after the Caracazo: Forms of Protest in a Deinstitutionalized context. *Bulletin of Latin American Research* 21 (2): 199–218.
- Palmer, Alex. 2010. Can Chavez Resurrect? *Harvard International Review* 32 (1): 26–28.
- Parrish, Randall, Mark Peceny in Justin Delacour. 2007. Venezuela and the Collective Defence of Democracy Regime in the Americas. *Democratization* 14 (2): 207–231.
- Rodriguez, Francisco. 2008. An Empty Revolution. *Foreign Affairs* 87 (2): 49–62.
- Rodriguez, Francisco. 2008. Venezuela's revolution in decline. *World Policy Journal* 25 (1): 45–58.
- Ronald, Sylvia in Constantine P. Danopolous. 2003. The Chavez phenomenon: political change in Venezuela. *Third World Quarterly* 24 (1): 63–76.
- Rosen, Fred. 2004. Chavez Confirmed, Venezuela Still Divided. *NACLA Report on the Americas* 38 (3): 8–10.
- Solorzano, Laura. 2010. Intervju direktorice za oblikovanje politik in državljansko participacijo, caracaška pisarna organizacije *Futuro Presente*, z avtorjem. Caracas, 25. februar.
- Trading Economics. 2011. *Venezuela Unemployment Rates*. Dostopno prek: <http://www.tradingeconomics.com/venezuela/unemployment-rate> (28. avgust 2011).
- Weyland, Kurt. 2003. Economic Voting Reconsidered: Crisis and Charisma in the Election of Hugo Chavez. *Comparative Political Studies* 36 (7): 822–848.

9 PRILOGE

9.1 Priloga A: Anketni vprašalnik (slovenski prevod)

OP-UCV022010: Sem študent Fakultete za družbene vede na Univerzi v Ljubljani, v Sloveniji in v Venezueli opravljam raziskavo o politični participaciji in oblikovanju političnih preferenc studentov v venezuelskem političnem okolju. Vaši odgovori na vprašanja mi bodo pomagali bolje razumeti aktualno politično dogajanje v vaši državi.

Anketni vprašalnik pred vami je povsem anonimen in na nobeni točki v raziskavi vam ne bo potrebno vnesti nikakršnih specifičnih osebnih informacij, razen urbanizacije v kateri živite, pri tem vprašanju pa ne odgovarjate s svojim celotnim naslovom. Informacije pridobljene skozi vprašalnik bodo uporabljene zgolj za potrebe opravljanja raziskave.

Zahvaljujem se vam za vaš čas in sodelovanje.

1. DEL

1) Vaša starost?

- a) 16 – 17 b) 18 – 19 c) 20 – 21 d) 22 – 23 e) 24 – 25 f) 26 – 27 g) več kot 27

2) Vaš spol?

- a) Moški b) Ženski

3) V kateri urbanizaciji živite?

4) V katero študijsko smer ste vpisani?

5) Kje ste zaposleni?

- a) Javna služba b) Zasebno podjetje c) Samozaposlen d) Neuradno zaposlen e) Nisem zaposlen

6) Kje so zaposleni vaši starši?

- Mati:** a) Javna služba b) Zasebno podjetje c) Samozaposlen d) Neuradno zaposlen
e) Nisem zaposlen

- Oče:** f) Javna služba g) Zasebno podjetje h) Samozaposlen i) Neuradno zaposlen
j) Nisem zaposlen

7) Opredelite vašo politično ideologijo.

8) Koliko oseb živi v vašem gospodinjstvu?

- a) Živim sam b) 2 c) 3 d) 4 e) 5 f) 6 g) 7 h) 8 i) 9 j) 10 k) Več kot 10

9) Kakšen je skupni mesečni dohodek vašega gospodinjstva?

- a) Manj kot 1.000 BsF b) 1.000 – 3.000 BsF c) 3.000 – 6.500 BsF d) 6.500 – 10.000 BsF
e) Več kot 10.000 BsF

2. DEL

10) Prosim naštejite nacionalne časopise, ki jih redno berete.

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) Ne berem nacionalnih časopisov

11) Prosim naštejite nacionalne televizijske programe, ki jih redno spremljate.

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) Ne spremljam nacionalnih TV programov

12) Prosim naštejite nacionalne radijske postaje, ki jih redno spremljate

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) Ne spremljam nacionalnih radijskih postaj

13) Prosim naštejite spletne strani, ki jih redno obiskujete (vključno s socialnimi omrežji in blogi).

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) Redno ne obiskujem spletnih strani.

14) Prosim povzemite zadnjo politično vest, ki je v medijih pritegnila vašo pozornost in opredelite politično stališče, ki je bilo v njej izraženo:

15) Kje najdete največ informacij o aktualni politični situaciji v državi?

- a) Mediji b) Prijatelji c) Družina d) Izobraževalni sistem e) Internet f) Drugo: _____

Prosim preberite spodnji dve novici.

Članek v časopisu A:

Nato so tu še težave s katerimi se Chavez sooča doma. Kljub ponovni rasti cen nafte je venezuelska ekonomija v globoki recesiji, ki se še naprej pogloblja, kljub temu, da preostanek Latinske Amerike že beleži gospodarsko rast. Ekonomisti ocenjujejo, da zna inflacija v prihajajočih mesecih narasti na 60 odstotkov. Medtem zaradi hude suše državi grozi energetskega kolaps zaradi potencialne ustavitve del v največji državni hidroelektrarni, ki Venezuelo oskrbuje z več kot 70 odstotki električne energije. Zaradi Chavezovega neuspešnega poskusa investicije v nove elektrarne smo se znašli v situaciji, kjer nimamo zasilnega izhoda. Ne smemo pozabiti niti na epidemijo kriminala – število umorov se je potrojilo odkar je Chavez nastopil prvi mandate, Caracas pa je tako postal eno od najnevarnejših mest na svetu. Na nedavni bejzbolski tekmi so navijači izobesili plakat: trije poskusi – elektrika – voda – varnost/predsednik izgubil si.

Chavezovi huligani so kasneje pretepli te navijače. Chavez medtem obtožuje Združene države Amerike zaradi "okupacije" Haitija, njegova nacionalna televizija je celo trdila, da je ameriška mornarica povzročila potres z novim skrivnim orožjem. V nedeljo je njegova vlada ukazala kabelskim operaterjem, da prekinejo predvajanje opozicijskega televizijskega programa. .

Chavezova javna podpora pa še naprej pada. V Venezueli ga tako podpira manj kot 50 odstotkov vprašanih, v regiji manj kot 34 odstotkov. Ključna točka v bitki med avtoritarizmom in liberalno demokracijo v Latinski ameriki je mimo – in Chavez je izgubil.

Članek v časopisu B:

Poskusi destabilizacije v Venezueli se nadaljujejo. Ti po besedah podpredsednika nacionalne skupščine Maria Isea vključujejo poskus umora predsednika republike in poskus državnega udara.

Podpredsednik prav tako meni, da nekateri slogani, ki jih opozicija uporablja v izgrelih kličejo po invaziji ameriških marincev.

“Kljub vsem poskusom destabilizacije pa bolivarska vlada ostaja nezlomljiva. Še naprej sprejemamo zakon za zakonom, septembra pa bomo imeli večino v parlamentu. In zaradi tega je opozicija tako obupana,” je še dodal podpredsednik. .

“Imperijev napad bomo premagali z bolivarskim protinapadom,” je poudaril Isea.

Dodal je tudi, da organizacija Inter American Press Association še naprej podpira venezuelske opozicijske medije, da bi lahko ti nadaljevali s kampanjo za destabilizacijo države.

16) Ali verjamete kateremu od zgornjih dveh člankov in če, kateremu? Ali menite da je bil kateri od zgornjih dveh člankov objavljen v kredibilnem in nepristranskem mediju? Ali menite, da je mnenje objavljeno v katerem od zgornjih člankov pravilno?

3. DEL

17) Ali vaši starši delijo vaše politično prepričanje?

a) Oba b) Samo mati c) Samo oče d) Noben od njiju

18) Kako pogosto se o politiki pogovarjate s svojimi starši?

a) Zelo pogosto b) Pogosto c) Občasno d) Redko e) Nikoli

19) Koliko vaših prijateljev po vašem mnenju deli vaše politično prepričanje?

a) Vsi b) Skoraj vsi c) Polovica d) Manj kot polovica e) Skoraj nihče f) Nihče g) Ne vem

20) Kako pomembno je za vas politično prepričanje drugih ljudi?

a) Zelo pomembno b) Pomembno c) Ni zelo pomembno d) Ni pomembno e) Politika zame ni pomembna

21) Ste član komunalnega sveta?

a) Da b) Ne

22) ;Kako pogosto se udeležujete komunalnega sveta?

- a) Enkrat na teden b) Enkrat na mesec c) Enkrat na leto d) Večkrat na mesec e) Večkrat na teden f) Nekajkrat na leto g) Nikoli

4. DEL

23) V politiki se pogosto uporabljata izraza provladen in protivladen. Na lestvici od 1 do 10 (kjer 1 predstavlja provladno držo in 10 predstavlja protivladno držo) označite svojo politično opredelitev.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

24) Ali ste se v zadnjih dvanajstih mesecih udeležili katere od spodnjih aktivnosti?

- a) Vzpostavil kontakt z nacionalnim ali regionalnim političnim funkcionarjem
b) Delal v politični stranki ali skupini
c) Delal v organizaciji ali društvu povezanem s politiko
d) Nosil majico, značko ali drug propagandni material povezan s politično stranko
e) Podpisal peticijo
f) Sodeloval na legalnih demonstracijah
g) Drugo: _____
h) Nisem sodeloval v nobeni od naštetih aktivnosti

25) Ali ste v zadnjih dvanajstih mesecih sodelovali v kateri od spodnjih oblik civilne nepokorščine?

- a) Nelegalne demonstracije
b) Uničevanje javne in zasebne lastnine
c) Fizično nasilje nad civilisti
d) Fizično nasilje nad javnimi uslužbenci
e) Drugo: _____
f) Ne sodelujem v oblikah civilne nepokorščine

26) Opredelite se do spodnjih aktivnosti, če ste se katere udeležili v zadnjih dvanajstih mesecih na lestvici od 1 do 5, kjer 1 pomeni, da ste se jih udeležili zelo pogosto in 5, da ste se jih udeležili zelo redko.

- a) Nelegalne demonstracije
1 2 3 4 5
b) Uničevanje javne in zasebne lastnine
1 2 3 4 5
c) Fizično nasilje nad civilisti
1 2 3 4 5
d) Fizično nasilje nad javnimi uslužbenci
1 2 3 4 5
e) Legalne, organizirane demonstracije
1 2 3 4 5

27) Kje dobite glavnino informacij o prihajajočih demonstracijah ali drugih političnih dogodkih in srečanjih?

- a) Prijatelji b) Družina c) Mediji d) Študentski voditelji e) Posamezni organizatorji
f) Facebook g) Twitter h) Druge spletne strani i) Drugo: _____
j) Ne prejemam informacij

28) Če se udeležujete demonstracij, kaj je vaš glavni razlog za to?

- a) Ker podpiram določeno politično opcijo b) Ker to počnejo vsi moji prijatelji
c) Ker me spodbuja moja družina d) Ker podpiram določene ideje e) Ne vem
f) Ne udeležuje se demonstracij

29) Kako varno oziroma ogroženo se počutite kadar se udeležujete protestov in demonstracij?

- a) Zelo ogrožen b) Ogrožen c) Niti ogrožen, niti varen d) Varen e) Ogrožen f) Ne vem

5. DEL

30) Kako močno vas zanima politika?

- a) Zelo b) Precej c) Ne preveč, vendar občasno spremljam d) Me ne zanima e) Ne vem

31) Kako težko se opredelite do političnih tem?

- a) Zelo težko b) Težko c) Niti težko, niti lahko d) Lahko e) Zelo lahko

32) Kako se opredelite do političnih vprašanj in oblikujete svoje mnenje?

- a) Upoštevam vse argumente b) Sledim svoji intuiciji c) Odvisno od mnenja politikov, ki jim zaupam d) Odvisno kaj mislijo moji bližnji

33) Kako zelo zaupate spodaj naštetim institucijam? Opredelite se na lestvici od 1 do 5, kjer 1 predstavlja popolno nezaupanje, 5 pa popolno zaupanje.

- a) Kako zelo zaupate Nacionalni Skupščini?

1 2 3 4 5

- b) Kako zelo zaupate sodnemu sistemu?

1 2 3 4 5

- c) Kako zelo zaupate organom pregona?

1 2 3 4 5

- d) Kako zelo zaupate politikom?

1 2 3 4 5

- e) Kako zelo zaupate političnim strankam?

1 2 3 4 5

- f) Kako zelo zaupate stranki PSUV?

1 2 3 4 5

- g) Kako zelo zaupate množičnim medijem?

1 2 3 4 5

- h) Kako zelo zaupate izobraževalnemu sistemu?

1 2 3 4 5

34) Kako ocenjujete delo aktualne vlade?

- a) Odlično b) Dobro c) Niti dobro, niti slabo d) Slabo e) Zelo slabo f) Ne vem

35) Kako ocenjujete delo Huga Chaveza?

- a) Odlično b) Dobro c) Niti dobro, niti slabo d) Slabo e) Zelo slabo f) Ne vem

36) Ali obstaja politična stranka s katero se še posebej identificirate?

- a) Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV)
- b) Partido Comunista de Venezuela (PCV)
- c) Un Nuevo Tiempo
- d) Por la Democracia Social
- e) Patria para Todos (PPT)
- f) Movimiento al Socialismo
- g) Comité de Organización Política Electoral Independiente (COPEI)
- h) Acción Democrática (AD)
- i) Proyecto Venezuela
- j) Primero Justicia
- k) Estrella Roja
- l) Ne identificiram se z nobeno od strank
- m) Drugo: _____

37) Prosim pojasnite zgornjo izbiro.

38) Ali podpirate idejo bolivarske revolucije kot sredstvo za oblikovanje socializma za 21. stoletje?

- a) Da b) Da, vendar ne v celoti c) Ne d) Ne vem

39) Ali ste sodelovali na referendumu za neskončno predsedniško izvolitev?

- a) Da b) Ne c) Bil sem premlad

40) Ali ste sodelovali na zadnjih predsedniških volitvah?

- a) Da b) Ne c) Bil sem premlad

41) Ali načrtujete udeležbo na prihodnjih parlamentarnih v septembru?

- a) Da b) Ne c) Še ne vem

42) Zakaj?

6. DEL

43) Prosim opredelite, kako pomembne so vam spodnje stvari na lestvici od 1 do 5, kjer 1 predstavlja možnost "zelo pomembno" in 5 možnost "povsem nepomembno"

- a) Država ki dopušča svobodo medijev in komunikacije
1 2 3 4 5
- b) Imeti veliko denarja
1 2 3 4 5
- c) Dober zdravstveni sistem za vse, tudi tiste, ki si ga ne morejo privoščiti
1 2 3 4 5
- d) Dober sistem socialnega varstva
1 2 3 4 5

e) Varno življenjsko okolje
1 2 3 4 5

44) Ali menite da je vaša življenjska situacija danes zaradi aktualnih političnih sprememb boljša, kot je bila pred desetimi leti?

a) Da b) Ne c) Ne vem d) Ni opaziti velike razlike

45) Ali se vaša kvaliteta življenja izboljšuje ali slabša?

a) Izboljšuje b) Slabša c) Ne vem d) Ostaja enaka

46) Ali menite da je sistem izvolitve politikov in javnih funkcionarjev v Venezueli učinkovit?

a) Da b) Ne c) Ne vem

47) Prosim pojasnite zgornji odgovor:

48) Ali se stopnja demokratičnosti v državi po vašem mnenju izboljšuje ali slabša?

a) Izboljšuje b) Slabša c) Ne vem d) Ostaja enaka

7. DEL

49) Kolikšna je po vašem mnenju v Venezueli stopnja brezposelnosti?

a) Manj kot 5% b) 5 - 10% c) 10 – 15% d) 15 – 20%
e) Več kot 20% f) Več kot 30% g) Več kot 50% h) Ne vem

50) Ali se je po vašem mnenju v zadnjih desetih letih stopnja brezposelnosti dvigala ali padala?

a) Dvigala b) Padala c) Ostajala je enaka d) Ne vem

51) Koliko Venezuelcev po vašem mnenju živi v revščini?

a) Manj kot 3% b) Manj kot 10% c) 10 – 20% d) 20 – 30% e) 30 – 40%
f) 40 – 50% g) Več kot 50% h) Več kot 60% i) Več kot 70% j) Ne vem

52) Ali je po vašem mnenju število Venezuelcev, ki živijo v revščini v zadnjih desetih letih naraščalo ali padalo?

a) Naraščalo b) Padalo c) Ostajalo je enako d) Število je nihalo e) Ne vem

53) Koliko Venezuelcev po vašem mnenju spada v višji ekonomski razred?

a) Manj kot 5% b) 5 – 10% c) 10 – 15% d) 15 – 20% e) Več kot 20%

54) S katerimi besedami bi označili pripadnike provladnega študentskega gibanja?

a) Imperialisti b) Oligarhi c) Osebe z izobrazbo d) Osebe brez izobrazbe e) Bogataši
f) Reveži g) Brez vizije h) Pristranski i) Skorumpirani

55) S katerimi besedami bi označili pripadnike protivladnega študentskega gibanja?

a) Imperialisti b) Oligarhi c) Osebe z izobrazbo d) Osebe brez izobrazbe e) Bogataši
f) Reveži g) Brez vizije h) Pristranski i) Skorumpirani

9.2 Priloga B: Anketni vprašalnik (izvirnik v španščini)

OP-UCV022010: Yo soy un estudiante de la Facultad de Ciencias Sociales de la Universidad de Ljubljana en Eslovenia y estoy realizando una investigación para escribir un trabajo acerca del activismo político y la participación de estudiantes en el ámbito político venezolano. La encuesta que aquí se le presenta me ayudará a entender con mayor profundidad los hechos acontecidos en años recientes en su país.

Esta encuesta es totalmente anónima y en ningún momento se le pedirá información personal específica, sólo hay una pregunta que le pide la urbanización donde NO debe responder con su dirección completa. La información obtenida en esta encuesta será utilizada únicamente para los propósitos de la investigación.

Muchas gracias por su tiempo y cooperación.

PARTE I.

1) ¿Cuál es su edad?

- a) 16 – 17 b) 18 – 19 c) 20 – 21 d) 22 – 23 e) 24 – 25 f) 26 – 27 g) mayor de 27

2) ¿Cuál es su sexo?

- a) Masculino b) Femenino

3) ¿En qué urbanización vive?

4) ¿Qué carrera estudia en la Universidad?

5) ¿Dónde trabaja?

- a) Empresa pública b) Empresa privada c) Libre del ejercicio d) Trabajo informal e) No trabajo

6) ¿Dónde trabajan sus padres?

- Madre:** a) Empresa pública b) Empresa privada c) Libre del ejercicio d) Trabajo informal
e) No trabaja

- Padre:** f) Empresa pública g) Empresa privada h) Libre del ejercicio i) Trabajo informal
j) No trabaja

7) ¿Cuál es su ideología política?

8) ¿Cuántas personas viven con usted?

- a) Vivo solo b) 1 c) 2 d) 3 e) 4 f) 5 g) 6 h) 7 i) 8 j) 9 k) más de 9

9) ¿Cuál es su ingreso mensual (en conjunto de todos los integrantes de la casa)?

- a) Menos de 1.000 BsF b) 1.000 – 3.000 BsF c) 3.000 – 6.500 BsF d) 6.500 – 10.000 BsF
e) Mas de 10.000 BsF

PARTE II.

10) Por favor enumere los periódicos nacionales que lee regularmente

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) No leo periódicos nacionales

11) Por favor enumere los canales de televisión nacionales que ve regularmente

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) No veo canales de televisión nacionales

12) Por favor enumere las estaciones de radio nacionales que escucha regularmente

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) No escucho estaciones de radio nacionales

13) Por favor enumere los sitios en Internet que utiliza como fuente de noticias regularmente (Incluya redes sociales y blogs si aplica).

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____
e) _____ f) No veo noticias por Internet.

14) Piense en lo último que llamó su atención en los medios de comunicación y resuma de qué se trató y la postura política que tomó:

15) ¿De dónde obtiene la mayoría de la información acerca de la situación política en el país?

- a) Medios b) Amigos c) Familia d) Sistema educativo e) Internet f) Otro: _____

¿Podría por favor leer los dos artículos de periódico citados a continuación?

Artículo del periódico A:

“Además está la crisis que debe enfrentar Chávez en casa. A pesar de la recuperación en los precios del petróleo, la economía venezolana se encuentra profundamente en recesión y continúa hundiéndose aún cuando el resto de Latinoamérica se recupera. Economistas estiman que la inflación podría alcanzar un 60% en los próximos meses. Mientras, debido a una sequía, el país se encuentra bajo la amenaza del cierre de la planta hidroeléctrica que proporciona el 70% de la electricidad a la población. La falta de inversión en plantas nuevas significa que no hay un sistema de reserva.

También hay una epidemia de delincuencia – los homicidios se han triplicado desde que Chávez tomó el poder, convirtiendo a Caracas en una de las ciudades más peligrosas del mundo.

En un reciente partido de beisbol, un cartel proclamaba: ‘3 strikes – luz – agua – inseguridad. Chavez estás ponchao’. Los matones de Chávez le dieron una paliza a esos fans.

El mismo Chávez está despotricando a los E.E.U.U. por su ‘ocupación de Haití’, su canal de televisión nacional hasta afirmaba que la Naval estadounidense causó el terremoto utilizando una nueva arma secreta.

El domingo su gobierno ordenó a las redes de cable a cesar la transmisión de un canal de televisión que se opone abiertamente al gobierno.

Los índices de aprobación de Chávez siguen en descenso: han llegado por debajo del 50% en Venezuela y el 34% en el resto de la región. El momento crucial en la batalla entre el populismo autoritario y la democracia liberal en Latinoamérica ha pasado –y Chávez ha perdido.”

Artículo del periódico B:

“‘Planes de desestabilización en Venezuela continúan, incluyendo el asesinato del Presidente de la República y un golpe de Estado’, afirmó el diputado de la Asamblea Nacional Mario Isea.

El diputado expresó también que los cantos que se utilizan para convocar a los disturbios piden una invasión por parte de los Marines de E.E.U.U..

A pesar de toda esta campaña, la línea del Gobierno Bolivariano continúa sin interrupción, ‘las leyes continúan aprobándose y en septiembre seremos mayoría en la Asamblea Nacional. Esa es la desesperación de la oposición,’ dijo el diputado.

‘Derrotaremos el contraataque imperialista con un contraataque bolivariano,’ subrayó Isea.

Además dijo que la Asociación Interamericana de Prensa continúa anunciando lo que publican los medios de la oposición para fomentar la campaña de desestabilización que encontramos en el país.”

16) ¿Usted cree alguno de los dos artículos citados? Si es así, ¿cuál cree? ¿Cree que alguno de los periódicos A o B es una fuente de noticias creíble, confiable e imparcial? ¿Cree que la opinión expresada en alguno de los artículos es correcta?

PARTE III.

17) ¿Sus padres comparten su opinión política?

- a) Ambos b) Sólo mi madre c) Sólo mi padre d) Ninguno

18) ¿Qué tan seguido habla de política con sus padres?

- a) Muy seguido b) A menudo c) A veces d) No muy seguido e) Nunca

19) ¿Cuántos amigos suyos comparten su opinión política?

- a) Todos b) Casi todos c) La mitad d) Menos de la mitad e) Casi ninguno f) Ninguno g) No sé

20) ¿Qué tan importante es para usted la opinión política de los demás?

- a) Muy importante b) Importante c) No muy importante d) No importa e) No me importa la política

21) ¿Es miembro de un consejo comunal?

- a) Sí b) No

22) ¿Qué tan seguido asiste a un consejo comunal?

- a) Una vez a la semana b) Una vez al mes c) Una vez al año d) Más de una vez al mes
e) Más de una vez a la semana f) Varias veces al año g) Nunca

PARTE IV.

23) En la política se utilizan las expresiones pro-gobierno y contra-gobierno. En una escala del 1 al 10 (1 representa pro-gobierno y 10 representa contra-gobierno), marque su opinión política.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

24) ¿Ha realizado alguna de las actividades mencionadas a continuación en los últimos 12 meses?

- a) Contactado a un político, funcionario del gobierno nacional o regional
b) Trabajado en un partido político o grupo de acción
c) Trabajado en otra organización o asociación vinculado a la política
d) Llevar puesto o mostrar calcomanías, sellos, camisas de una campaña o partido político
e) Firmado una petición
f) Participado en una demostración legal
g) Otro: _____
h) No he realizado ninguna de las actividades mencionadas

25) ¿Ha participado en alguna de las formas de desobediencia civil mencionadas a continuación en los últimos 12 meses?

- a) Demostraciones públicas ilegales
b) Destrucción de propiedad pública o privada
c) Agresión física contra otros civiles
d) Agresión física contra funcionarios del gobierno o la policía
e) Otro: _____
f) No he participado en ninguna forma de desobediencia civil

26) Si ha realizado alguno de las actividades previamente mencionadas en los últimos 12 meses, ¿podría por favor especificar la frecuencia con la que realiza dichas actividades en una escala del 1 al 5? (1 es que lo hace muy seguido y 5 es que casi nunca lo hace)

- a) Demostraciones públicas ilegales
1 2 3 4 5

- b) Destrucción de propiedad pública o privada
1 2 3 4 5

- c) Agresión física contra otros civiles
1 2 3 4 5

- d) Agresión física contra funcionarios del gobierno o la policía
1 2 3 4 5

- e) Demostraciones públicas legales y organizadas
1 2 3 4 5

27) ¿De dónde recibe la mayoría de la información acerca de protestas organizadas u otras reuniones y actividad políticas? (varias respuestas posibles)

- a) Amigos b) Familia c) Los medios de comunicación d) Líderes estudiantiles
e) Organizadores individuales f) Facebook g) Twitter h) Otros sitios de Internet
i) Otro: _____ j) No recibo la información

28) Si apoya las marchas o participa en ellas, ¿cuál es su principal razón de hacerlo? (una respuesta posible)

- a) Porque apoyo una opinión política específica b) Porque mis amigos lo hacen
c) Porque mi familia me anima d) Porque apoyo ciertas ideas e) No se
f) No apoyo ni asisto a las marchas

29) Cuando está en una marcha, ¿cómo se siente con respecto a su seguridad personal?

- a) Muy asustado b) Asustado c) Ni asustado ni seguro d) Seguro e) Muy seguro
f) No sé

PARTE V.

30) ¿Qué tan interesado diría que está en la política?

- a) Muy interesado b) Bastante interesado c) No muy interesado pero le presto atención a veces d) No me interesa e) No sé

31) ¿Qué tan fácil o difícil le es decidirse en cuanto a temas políticos?

- a) Muy difícil b) Difícil c) Ni fácil ni difícil d) Fácil e) Muy fácil

32) ¿Cómo evalúa cuestiones políticas y decide su opinión al respecto?

- a) Considero todos los argumentos b) Sigo mi intuición c) Depende de lo que digan los políticos en quienes confío d) Depende de lo que digan personas cercanas a mí

33) ¿Cuánto confía en cada uno de las instituciones mencionadas a continuación? Responda en una escala de 1 al 5 donde 1 representa completa desconfianza y 5 representa confianza absoluta

a) ¿Cuánto confía en la Asamblea Nacional?
1 2 3 4 5

b) ¿Cuánto confía en el sistema judicial?
1 2 3 4 5

c) ¿Cuánto confía en los organismos de aplicación de la ley (policía, PM)?
1 2 3 4 5

d) ¿Cuánto confía en los políticos?
1 2 3 4 5

e) ¿Cuánto confía en los partidos políticos?
1 2 3 4 5

f) ¿Cuánto confía en el PSUV específicamente?
1 2 3 4 5

g) ¿Cuánto confía en los medios de comunicación?

1 2 3 4 5

h) ¿Cuánto confía en el sistema educativo?

1 2 3 4 5

34) ¿Cómo evaluaría el trabajo del gobierno actual?

a) Excelente b) Bueno c) Ni bueno ni malo d) Malo e) Muy malo f) No sé

35) ¿Cómo evaluaría el trabajo de Hugo Chávez?

a) Excelente b) Bueno c) Ni bueno ni malo d) Malo e) Muy malo f) No sé

36) ¿Existe algún partido político con el cual se encuentra más identificado?

- a) Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV)
- b) Partido Comunista de Venezuela (PCV)
- c) Un Nuevo Tiempo
- d) Por la Democracia Social
- e) Patria para Todos (PPT)
- f) Movimiento al Socialismo
- g) Comité de Organización Política Electoral Independiente (COPEI)
- h) Acción Democrática (AD)
- i) Proyecto Venezuela
- j) Primero Justicia
- k) Estrella Roja
- l) I don't feel close to any of the parties
- m) Other: _____

37) Por favor explique, ¿por qué eligió la opción de la pregunta anterior?

38) ¿Apoya la idea de la Revolución Bolivariana como un medio para alcanzar el socialismo del siglo XXI?

a) Sí b) Sí, pero no por completo c) No d) No sé

39) ¿Participó en el referéndum de la reelección indefinida?

a) Sí b) No c) Era muy joven

40) ¿Participó en la última elección presidencial?

a) Sí b) No c) Era muy joven

41) ¿Planea participar en las elecciones de la Asamblea Nacional en septiembre?

a) Sí b) No c) No lo se

42) ¿Por qué?

PARTE VI.

43) Por favor evalúe la importancia de las opciones que se nombran a continuación en una escala del 1 al 5 (1 sería algo muy importante y 5 sería algo que no importa)

a) Un gobierno que permite libertad de expresión y medios de comunicación	1	2	3	4	5
b) Tener mucho dinero	1	2	3	4	5
c) Un buen sistema de salud para todos los venezolanos, hasta para aquellos que no lo puedan pagar	1	2	3	4	5
d) Un buen sistema de seguridad social	1	2	3	4	5
e) Un medio seguro en el que se puede vivir con tranquilidad	1	2	3	4	5

44) ¿Diría que ahora se encuentra en una mejor situación en general comparada a 10 años atrás, tomando en cuenta los cambios políticos?

- a) Sí b) No c) No sé d) No ha habido una gran diferencia

45) ¿Diría que su calidad de vida se está mejorando o deteriorando?

- a) Mejorando b) Deteriorando c) No sé d) Se mantiene igual

46) ¿Diría que el sistema actual de elección de funcionarios públicos es efectivo?

- a) Sí b) No c) No sé

47) Por favor explique su respuesta anterior:

48) ¿Diría que la democracia en su país se está mejorando o deteriorando actualmente?

- a) Mejorando b) Deteriorando c) No sé d) Se mantiene igual

PARTE VII.

49) En su opinión, ¿cuál es el porcentaje de venezolanos desempleados?

- a) Menos del 5% b) 5 - 10% c) 10 - 15% d) 15 - 20%
e) más del 20% f) más del 30% g) más del 50% h) no sé

50) En su opinión, ¿la tasa de desempleo ha incrementado o disminuido en los últimos 10 años?

- a) Incrementado b) Disminuido c) Ha permanecido igual d) No sé

51) En su opinión, ¿cuál es el porcentaje de venezolanos que vive en pobreza?

- a) Menos del 3% b) menos del 10% c) 10 - 20% d) 20 - 30% e) 30 - 40%
f) 40 - 50% g) más del 50% h) más del 60% i) más del 70% j) no sé

52) En su opinión, ¿la cantidad de venezolanos que vive en pobreza ha incrementado o disminuido en los últimos 10 años?

- a) Incrementado b) Disminuido c) Ha permanecido igual d) Ha variado e) No sé

53) En su opinión, ¿qué porcentaje de personas pertenecen a la clase alta en Venezuela?

- a) Menos del 5% b) 5 - 10% c) 10 - 15% d) 15 - 20% e) más del 20%

54) ¿Cuál o cuáles de las siguientes palabras escogería para describir a los miembros del movimiento estudiantil pro-gobierno? (Varias respuestas posibles)

a) imperialistas b) oligarcas c) personas con educación d) carecen de educación e) ricos
f) pobres g) miopes h) influenciados i) vendidos

55) ¿Cuál o cuáles de las siguientes palabras escogería para describir a los miembros del movimiento estudiantil contra-gobierno? (Varias respuestas posibles)

a) imperialistas b) oligarcas c) personas con educación d) carecen de educación e) ricos
f) pobres g) miopes h) influenciados i) vendidos